

การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์

นางนภาพร เหล่าพิชิต

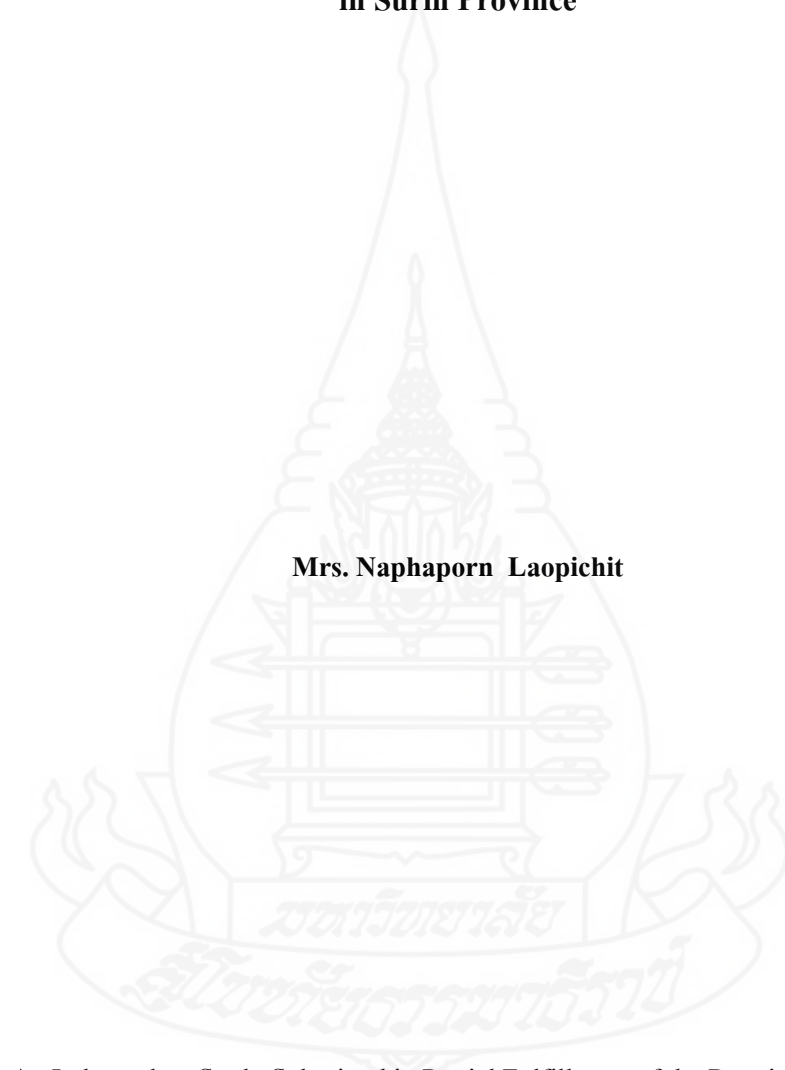
การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2562

**The Dual Vocational System Management of Vocational Education Institutions
in Surin Province**

Mrs. Naphorn Laopichit

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Educational Administration

School of Educational Studies

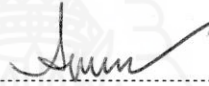
Sukhothai Thammathirat Open University

2019

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา
จังหวัดสุรินทร์
ชื่อและนามสกุล นางนภาพร เหล่าพิชิต
แขนงวิชา บริหารการศึกษา
สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.โสภณา สุดสมบูรณ์

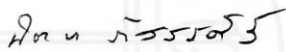
การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 31 ตุลาคม 2561

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

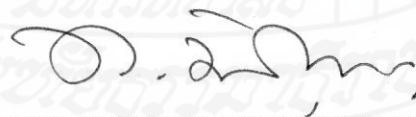
..... ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร.โสภณา สุดสมบูรณ์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.นิตยา ภัสสรศิริ)

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์
ผู้ศึกษา นางนภาพร เหล่าพิชิต **รหัสนักศึกษา** 2602300572
ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา)
อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ ดร.โสภนา สุตสมบุรณ์ **ปีการศึกษา** 2562

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ และ (2) นำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์

วิธีการดำเนินการวิจัยจำแนกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหาร คณะกรรมการดำเนินงานระบบทวิภาคี และครูนิเทศก์ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 189 คน ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.97 และคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 1 คน คณะกรรมการดำเนินงานระบบทวิภาคีจำนวน 2 คน ครูนิเทศก์จำนวน 2 คน คณะกรรมการสถานศึกษาจำนวน 1 คน และผู้แทนสถานประกอบการจำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้น 7 คน เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ แนวคำถามแบบสัมภาษณ์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยปรากฏว่า (1) สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติมากกว่าด้านอื่นๆ คือ การนิเทศการศึกษา และปัญหาของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ที่พบมากที่สุดคือด้านการจัดการเรียนการสอน รองลงมาได้แก่ด้านการจัดทำหลักสูตร และ (2) แนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ คือ สถานศึกษาควรเตรียมความพร้อมด้านผู้เรียน สสำรวจความต้องการในการจัดทำหลักสูตรร่วมกับสถานประกอบการ จัดอบรมให้ความรู้แก่ครูฝึกในสถานประกอบการ ส่งเสริมการนิเทศออนไลน์ และสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

คำสำคัญ การจัดการศึกษาระบบทวิภาคี อาชีวศึกษา สุรินทร์

Independent study title: The Dual Vocational System Management of Vocational Education Institutions in Surin Province

Author: Mrs. Naphaphorn Laophichit; **ID:** 2602300572;

Degree: Master of Education (Educational Administration);

Independent study advisor: Dr. Sopana Sudsomboon; **Academic year:** 2019

Abstract

The objectives of this research were (1) to study the current conditions and problems of the dual vocational system management of vocational education institutions in Surin province; and (2) to present guidelines for the dual vocational system management of vocational education institutions in Surin province.

The research process comprised two stages. Stage 1 was a study of the current conditions and problems of the dual vocational system management of vocational education institutions in Surin Province. The research sample totaling 189 people consisted of administrators, dual system operation committee members, and supervisors of vocational education institutions in Surin province, all of whom were obtained by simple random sampling based on proportion. The employed research instrument was a questionnaire containing question items on the current conditions of the dual vocational system management with reliability coefficient of .97, and the open-ended question items on the problems of the dual vocational system management. The data were analyzed using the frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. Stage 2 was a study of guidelines for the dual vocational system management of vocational education institutions in Surin province by conducting in-depth interviews of 7 key research informants which consisted of one administrator, two dual system operation committee members, two supervisors, one school board member, and one representative of the entrepreneurs. The research instrument was a form containing guidelines for in-depth interview. The data were analyzed with content analysis.

The research results indicated that (1) the current condition of the dual vocational system management of vocational education institutions in Surin province was rated at the high level; when specific aspects of the management system were considered, it was found that the aspect that received the highest rating mean was the educational supervision aspect; while the most often found problem of the dual vocational system management of vocational education institutions in Surin province was the instructional management problem, followed by the curriculum development problem; and (2) the guidelines for the dual vocational system management of vocational education institutions in Surin province were the following: the educational institutions should prepare their students to be ready for learning; should explore the needs for curriculum development in collaboration with the workplaces; should organize training programs to provide knowledge for trainers in the workplaces; should promote online supervision; and should create knowledge and understanding concerning the dual vocational system management among all stakeholders.

Keywords: Dual vocational system management, Vocational education, Surin

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดสุรินทร์ สำเร็จลุล่วงด้วยความอนุเคราะห์จาก อาจารย์ ดร.โสภณา สุตสมบูรณ์ อาจารย์ที่ปรึกษาที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องตลอดการศึกษา และขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เข้มทอง ศิริแสงเลิศ กรรมการสอบที่ได้กรุณาชี้แนะพร้อมทั้งเสนอแนวทาง อันเป็นประโยชน์ในการศึกษาครั้งนี้ รวมถึงขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย ดร.อาทิตย์ วิบูลชัย ดร.มนตรี นิวัฒน์วงศ์ และนางสาวไพจันทร์ ปากดีสี ที่ได้กรุณาตรวจพิจารณาเครื่องมือในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณผู้บริหาร บุคลากรของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ในการวิจัยครั้งนี้

นอกจากนี้ ขอขอบคุณ คณาจารย์ประจำแขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชและครูอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ตลอดระยะเวลาการศึกษา และขอขอบคุณบิดามารดา นายสุรชาติ เหล่าพิชิต นางสาวสุจิตรา เพียรเสมอ และครอบครัว ที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจมาตลอด

นภาพร เหล่าพิชิต

ตุลาคม 2562

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ในการศึกษา	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
แนวคิดของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา	9
การจัดการศึกษาระบบทวิภาคี	13
บริบทสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์.....	53
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	58
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	67
ระยะที่ 1 ชั้นศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี.....	67
ระยะที่ 2 ชั้นศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา.....	70
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	74
ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์.....	75
ระยะที่ 2 แนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของของสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดสุรินทร์.....	91
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	96
สรุปการวิจัย	96
อภิปรายผล	101
ข้อเสนอแนะ	105

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บรรณานุกรม	107
ภาคผนวก	113
ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย.....	114
ข หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย.....	117
ค หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล.....	119
ง เครื่องมือเพื่อการวิจัย.....	123
จ ค่าความตรงและค่าความเที่ยงของเครื่องมือวิจัย.....	138
ประวัติผู้ศึกษา	146

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	67
ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	75
ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม.....	77
ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของ สถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ด้านการจัดทำหลักสูตร.....	78
ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของ สถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ด้านการจัดการเรียนการสอน.....	79
ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของ สถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ด้านการวัดและประเมินผล.....	81
ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของ สถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ด้านการนิเทศการศึกษา.....	83
ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของ สถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ด้านการประชาสัมพันธ์ และการประสานงาน.....	85
ตารางที่ 4.8 ค่าความถี่และลำดับของปัญหาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา อาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์.....	88
ตารางที่ 4.9 ค่าความถี่และลำดับของแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา อาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์.....	91

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
ภาพที่ 2.1 การจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี.....	29
ภาพที่ 2.2 ขั้นตอนการวัดและประเมินผลการฝึกอาชีพ.....	32
ภาพที่ 2.3 การนิเทศการฝึกอาชีพ.....	37
ภาพที่ 2.4 การประชาสัมพันธ์.....	38

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกศตวรรษที่ 21 เป็นยุควิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่มีความเจริญก้าวหน้าและพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษาจำเป็นต้องมีการปฏิรูปเพื่อให้ทรัพยากรบุคคลของประเทศไทยมีทักษะ คุณลักษณะและสมรรถนะในการประกอบอาชีพ สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างมีความสุข ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพจะช่วยให้สภาพเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมมีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้น อีกทั้งประเทศมีความมั่นคงและเจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศ สำหรับการศึกษาไทย กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, น. 88-89) โดยกำหนดยุทธศาสตร์การศึกษาให้คนไทยทุกคนได้มีโอกาสและมีความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยพัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 20 ที่กำหนดให้มีการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพ ในสถานศึกษาของรัฐ เอกชน และสถานประกอบการ หรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ส่งผลให้คณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนดนโยบายให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาทุกแห่งมุ่งเน้นการจัดการศึกษาในระบบทวิภาคีเป็นสำคัญ (ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี, 2559, น.2)

การศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน กับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐในเรื่องการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนากำลังคน ซึ่งการจัดการศึกษาประเภทนี้เกิดจากการเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติในครอบครัว โดยมีการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ในปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้มีการกำหนดนโยบายให้สถานศึกษาอาชีวศึกษาจัดการศึกษาในรูปแบบทวิภาคี ภายใต้พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 และได้จัดตั้งศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีเป็นการเฉพาะ รวมถึงได้จัดทำแนวทางการปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา โดยให้สถานศึกษาที่มีความพร้อมสามารถ

จัดการศึกษาดังกล่าวได้อย่างน้อยหนึ่งสาขาวิชาตามลักษณะการจัดการศึกษา 5 รูปแบบ ได้แก่ 1) การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบเต็มรูปแบบในพื้นที่ 2) การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบเต็มรูปแบบนอกพื้นที่ 3) การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแบบบางสาขาวิชา 4) การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้พนักงานของสถานประกอบการ และ 5) การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีกับสถานประกอบการในต่างประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในประเทศไทยเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีในบางสาขาวิชา การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นเครื่องมือสำคัญในการผลิตและพัฒนาบุคลากรเพื่อตอบสนองตลาดแรงงาน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างผู้ผลิตและผู้ใช้ เพื่อลดปัญหาด้านงบประมาณในการจัดการศึกษาและส่งเสริมให้ผู้สำเร็จการศึกษามีการพัฒนาศักยภาพในการทำงานให้สอดคล้องกับความต้องการ โดยมีองค์ประกอบในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1) การจัดทำหลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การนิเทศการศึกษา 4) การวัดและประเมินผล และ 5) การประชาสัมพันธ์ (อุดมศักดิ์ มีสุข, 2559) นอกจากนี้ยังมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของยุพาวดี ศิริปรีดี และคณะ (2557) ที่ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการวางแผนการสำรวจความต้องการของนักเรียน การประสานงานของสถานศึกษากับสถานประกอบการ และผู้ประกอบการ การเตรียมความพร้อมของบุคลากรครูของสถานศึกษา การจัดทำหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ การนิเทศติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ และการทดสอบมาตรฐานฝีมือ นอกจากนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจวรรณ ศรีค่านวล และคณะ (2560, น. 2) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี อาทิเช่น ปัจจัยด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ปัจจัยด้านสถานประกอบการ ปัจจัยชุมชน ปัจจัยด้านผู้บริหาร และปัจจัยด้านครูผู้สอน โดยเฉพาะปัจจัยด้านผู้บริหาร ที่จะต้องส่งเสริมให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการแบบเครือข่ายในการประสานงานร่วมกับสถานประกอบการที่ทันสมัย รวมถึงส่งเสริมให้ร่วมกันสร้างนวัตกรรมและงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ โดยการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศและการนำไปใช้ รวมถึงการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงานเพื่อตัดสินใจและให้การสนับสนุนทรัพยากรที่หลากหลายเพื่อการบริหารจัดการอาชีวศึกษาบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ และสามารถตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีนโยบายให้สถานศึกษาเพิ่มจำนวนผู้เรียนอาชีวศึกษา และประชาสัมพันธ์รับผู้เรียนเข้าศึกษาในระบบทวิภาคีมากขึ้น ปัจจุบันสถานศึกษาอาชีวศึกษาหลายแห่ง ยังมีจำนวนนักเรียน นักศึกษาระบบทวิภาคีและผู้สำเร็จการศึกษาระบบทวิภาคีไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และยังมีนักเรียน นักศึกษาระบบทวิภาคีจำนวนหนึ่งออกกลางคัน

อีกทั้งคุณลักษณะของนักเรียน นักศึกษายังไม่สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ สถานศึกษาต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีและจำเป็นต้อง พัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพและเพิ่มจำนวนผู้เรียนระบบทวิภาคีให้ มากขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562, น. 2) ตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เพื่อใช้เป็น แนวทางในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มาตรฐาน ของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา มีความเกี่ยวข้องกับหลายฝ่ายได้แก่ สถานศึกษา สถานประกอบการ ครู ผู้เรียน และผู้ประกอบการ ดังนั้น สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้จัดทำแนวทาง ปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เพื่อให้สถานศึกษา สถานประกอบการ และผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องได้มีความรู้ความเข้าใจ ตระหนักเห็นความสำคัญ และนำไปเป็นแนวทางปฏิบัติในการจัด จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ได้ดำเนินการตามนโยบายของสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษาในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ส่วนใหญ่เป็นการจัดการศึกษาระบบ ทวิภาคีในบางสาขาวิชาที่มีความพร้อม แต่อย่างไรก็ตาม ผลการจัดการศึกษาระบบทวิภาคียังประสบ ปัญหาอยู่หลายด้านด้วยกัน เช่น 1) จำนวนผู้เรียนระบบทวิภาคีน้อยกว่าจำนวนผู้เรียนระบบปกติ 2) การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะทุกรายวิชา การจัดทำแผนการเรียน และแผนการฝึกอาชีพ ร่วมกันกับสถานประกอบการไม่ต่อเนื่องและไม่ทันสมัย 3) ผู้เรียนบางส่วนได้ฝึกประสบการณ์ทักษะ วิชาชีพไม่ตรงกับสาขาวิชาที่เรียนและไม่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานวิชาชีพ และ 4) การจัดทำระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคียังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ไม่สามารถ นำมาใช้ในการติดตามผลการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีโดยภาพรวมด้าน นอกจากนี้ สถานศึกษา อาชีวศึกษาสุรินทร์ส่วนใหญ่มีความต้องการเพิ่มจำนวนผู้เรียนระบบทวิภาคี เพิ่มจำนวนสถานที่ ฝึกงานสำหรับผู้เรียนระบบทวิภาคีและทำความร่วมมือกับสถานประกอบการทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ สนับสนุนให้ครูผู้สอนพัฒนาตนเองได้เข้าฝึกประสบการณ์วิชาชีพและสนับสนุนให้ทุกสาขาวิชาจัด การศึกษาระบบทวิภาคีเพิ่มขึ้น (รายงานประเมินตนเองสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์, 2561)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษา ระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ว่าอยู่ในทิศทางใดและมีแนวทางในการพัฒนา พัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ในการวิจัย

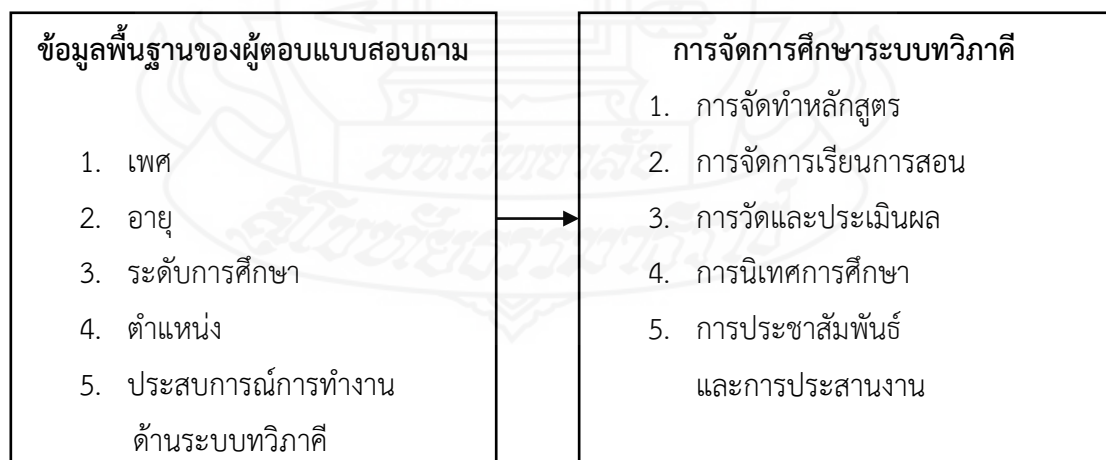
2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์

2.2 เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดจากงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของอุดมศักดิ์ มีสุข (2559, น. 4) สามารถสรุปองค์ประกอบของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีได้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การจัดทำหลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การวัดและประเมินผล 4) การนิเทศการศึกษา และ 5) การประชาสัมพันธ์และการประสานงาน แสดงดังภาพที่ 1.1

ตัวแปรที่ศึกษา

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา อาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีขอบเขตการศึกษา ดังนี้

4.1 ขอบเขตของประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่

ระยะที่ 1 ชั้นการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการดำเนินงานระบบทวิภาคี และครูนิเทศก์ จากสถานศึกษา อาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 8 แห่ง รวม 360 คน (ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี, 2557, น. 36-37)

ระยะที่ 2 ชั้นการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา อาชีวศึกษาสุรินทร์ ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการดำเนินงานระบบทวิภาคี ครูนิเทศก์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 8 แห่ง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษา

4.2 ขอบเขตของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ โดยเลือกใช้กรอบแนวคิดจากงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของ อุดมศักดิ์ มีสุข ประกอบด้วย 1) การจัดทำหลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การวัดและประเมินผล 4) การนิเทศการศึกษา และ 5) การประชาสัมพันธ์และการประสานงาน

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 การจัดการศึกษาระบบทวิภาคี หมายถึง การตกลงร่วมกันระหว่างสถาบันการศึกษาในจังหวัดสุรินทร์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กับสถานประกอบการในพื้นที่และนอกพื้นที่จังหวัดสุรินทร์เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล โดยผู้เรียนเรียนภาคทฤษฎีในสถานศึกษาและฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการโดยมีการนิเทศติดตามผลการฝึกปฏิบัติจากครูนิเทศก์ ผ่านกระบวนการประสานงานและประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

5.1.1 การจัดทำหลักสูตร หมายถึง การดำเนินการของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์เกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ การคัดเลือกเนื้อหาสาระและประสบการณ์ ตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษา การวัดและประเมินผล การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินหลักสูตร การปรับปรุงหลักสูตรระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์

5.1.2 การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินการของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์เกี่ยวกับการออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การวิเคราะห์ผู้เรียน เนื้อหารายวิชา และวิเคราะห์งาน การกำหนดวัตถุประสงค์และพฤติกรรมของผู้เรียน การจัดสื่อการสอน ทรัพยากร สภาพแวดล้อม การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระบบทวิภาคี และประสบการณ์ที่สอดคล้องตามสมรรถนะวิชาชีพ การประเมินผลและการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์

5.1.3 การวัดและประเมินผล หมายถึง การดำเนินการของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์เกี่ยวกับการกำหนด ระเบียบกฎเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการศึกษา การสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรและการประเมินผู้เรียนระบบทวิภาคีตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษา โดยมีการออกแบบเครื่องมือวัดและใช้วิธีการประเมินอย่างหลากหลายตามสภาพจริง สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เครื่องมือวัด มีความเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอนระบบทวิภาคี และการฝึกอาชีพ โดยคำนึงถึงพัฒนาการของผู้เรียนและสมรรถนะที่ต้องการ มีการนำผลการประเมินมาพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์

5.1.4 การนิเทศการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานร่วมกันระหว่างสถานศึกษาในจังหวัดสุรินทร์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กับสถานประกอบการในพื้นที่และนอกพื้นที่จังหวัดสุรินทร์เกี่ยวกับการให้บริการทางการศึกษาหรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี โดยมีข้อกำหนดการนิเทศระหว่างครูนิเทศก์และผู้เรียนระบบทวิภาคีในสถานประกอบการได้รับความช่วยเหลือและการให้คำปรึกษาผู้เรียน และนำผลการนิเทศมาปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนระบบทวิภาคี

5.1.5 การประชาสัมพันธ์และการประสาน หมายถึง สถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์นำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีและการดำเนินงานร่วมกันระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาสุรินทร์ โดยมีการวางแผนการสำรวจข้อมูลความต้องการในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี การสร้างความเข้าใจ การให้ข้อมูล ข่าวสารและสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาสุรินทร์

5.2 สถานศึกษาอาชีวศึกษา หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษาของรัฐและเอกชน

และสถาบันการอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ กำหนดหลักสูตรการศึกษาโดยคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้แก่ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และระดับปริญญาตรี (ป.ตรี)

5.3 สถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ หมายถึง วิทยาลัยและสถาบันการศึกษาใน

พื้นที่จังหวัดสุรินทร์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่จัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ เปิดสอนประเภทวิชาอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม คหกรรมศาสตร์ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวและการโรงแรม และเทคโนโลยีศิลปกรรม ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และระดับปริญญาตรี ประกอบด้วย 8 วิทยาลัย ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคสุรินทร์ วิทยาลัยสารพัดช่างสุรินทร์ วิทยาลัยการอาชีพศีขรภูมิ วิทยาลัยการอาชีพปราสาท วิทยาลัยการอาชีพสังขะ วิทยาลัยการอาชีพท่าตูม วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการรัตนบุรี และวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุรินทร์

6. ประโยชน์ที่ได้รับ

6.1 ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องนำผลการวิจัยไปพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาโดยเฉพาะเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสถานประกอบการ

6.2 ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องนำข้อเสนอแนะและแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีไปใช้ในการวางแผน กำหนดนโยบาย และพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

6.3 ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องใช้ผลการวิจัยสร้างความเข้าใจให้กับผู้ปกครองและผู้เรียน เพื่อประชาสัมพันธ์เพิ่มจำนวนผู้เรียนเข้าศึกษาต่อในระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ และมีจำนวนผู้เรียนเพียงพอตอบสนองตลาดแรงงาน

6.4 ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องใช้ผลการวิจัยพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะความรู้และคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการและตลาดแรงงาน

6.5 ผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องใช้ผลการวิจัยกำหนดแผนพัฒนาบุคลากร เพื่อให้บุคลากรทุกฝ่ายเข้าใจการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญและนำเสนอรายละเอียดตามลำดับดังต่อไปนี้

1. แนวคิดของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา
 - 1.1 ความหมายของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา
 - 1.2 ความสำคัญของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา
 - 1.3 หลักการของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา
2. การจัดการศึกษาระบบทวิภาคี
 - 2.1 ความหมายของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี
 - 2.2 ความเป็นมาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี
 - 2.3 จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี
 - 2.4 องค์ประกอบของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี
 - 2.5 แนวทางปฏิบัติการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี
 - 2.6 ประโยชน์ของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี
3. บริบทสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 4.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. แนวคิดของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา

1.1 ความหมายของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีสมรรถนะ และคุณสมบัติตามความต้องการของภาคเศรษฐกิจและสังคม การจัดการศึกษาด้านวิชาชีพเป็นการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา แนวคิดและหลักการของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษามีดังนี้

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 (ศุนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี 2559, น.2-3) ได้กำหนดความหมายของ การอาชีวศึกษา ไว้ว่า เป็นกระบวนการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี

ราชบัณฑิตยสถาน (2554 อ้างถึงใน จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2561, น. 7) ได้กำหนดความหมายของอาชีวศึกษา ไว้ว่า เป็นการศึกษาที่มุ่งไปในทางช่างฝีมือ

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2561, น. 7) ได้ให้ความหมายของ อาชีวศึกษา ไว้ว่า เป็นการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมคนเข้าสู่การทำงานเป็นอาชีพ เป็นการจัดการศึกษาเฉพาะทางด้านอาชีพ โปรแกรมการศึกษาถูกออกแบบมาเพื่อพัฒนาทักษะ ความสามารถ ทักษะคิดในการทำงาน ทักษะคิดต่อวิชาชีพ และการพัฒนาลักษณะนิสัยที่ดีเพื่อการทำงานและการอยู่ร่วมกันในสังคม

Prossor and Quigley (1949 อ้างถึงใน อุดมศักดิ์ มีสุข, 2559, น. 51) ได้กล่าวว่าการอาชีวศึกษา เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการฝึกงานในโรงงานมีอุปกรณ์และเครื่องมือต่างๆ ฝึกปฏิบัติงานซ้ำๆ จนเกิดเป็นนิสัย

โดยสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาอาชีวศึกษา เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพและการฝึกอบรมวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิคและระดับเทคโนโลยี ให้มีความสอดคล้องและตรงความต้องการตลาดแรงงาน พัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติ และมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพโดยอิสระได้

1.2 ความสำคัญของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา

อาชีวศึกษาของไทยช่วงเริ่มต้นเป็นงานอาชีพในด้านศิลปะและหัตถกรรม ที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ ฝึกปฏิบัติในครอบครัว โดยมีการสอนงานสืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ทักษะฝีมือความชำนาญในสาขาวิชาชีพต่างๆ นำมาใช้ประโยชน์เพื่องานศิลปะ กิจกรรมทางศาสนาและการดำรงชีวิตประจำวัน การเรียนรู้งานอาชีพเกิดจากการฝึกปฏิบัติผ่านประสบการณ์จริง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552 อ้างถึงใน นงเยาว์ กัลยาลักษณ์, 2558, น. 9) การอาชีวศึกษา มีความสำคัญในการจัดเตรียมกำลังคนที่มีความรู้และทักษะให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ยุทธศาสตร์การผลิต และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ให้มีทักษะวิชาชีพ ฝีมือแรงงาน และสามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ กล่าวไว้ว่า การอาชีวศึกษา เป็นการเตรียมกำลังคนให้มีความรู้ความสามารถ เน้นการพัฒนาด้านทักษะวิชาชีพให้มีความชำนาญและด้านเจตคติหรือทัศนคติให้สามารถประกอบอาชีพที่ตนเลือกได้ ผลิตผู้เรียนด้านวิชาชีพให้ที่มีทักษะ ศักยภาพ สมรรถนะตามสาขาวิชาชีพ เตรียมความพร้อมผู้เรียนเข้าสู่การทำงานในตลาดแรงงานและสามารถเข้าร่วมการแข่งขันด้านทักษะฝีมือในระดับนานาชาติได้

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 อ้างถึงใน ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี 2559, น.2-3) ตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มาตรา 6 กล่าวไว้ว่า การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพต้องเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาและเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือระดับเทคนิคและระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติและมีสมรรถนะนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพโดยอิสระได้

บรรเลง ศรีนิล และคณะ (2548 อ้างถึงใน จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2561, น. 8-9) อาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมคนเข้าสู่โลกของการทำงานให้มีประสิทธิภาพ เป็นส่วนสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิต ส่งเสริมพัฒนาคนอย่างยั่งยืน เตรียมคนให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และเป็นวิธีการช่วยแก้ไขปัญหาความยากจน โดยการดำเนินการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาจะต้องให้ความสำคัญในประเด็นต่างๆ อาทิเช่น การพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี

วิทยาลัยการอาชีพปราสาท (2561, น. 2) ได้สรุปความสำคัญของการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมอาชีพตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ไว้ว่า การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีต้องเน้นการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ และ

เพื่อยกระดับการศึกษาด้านวิชาชีพ และจัดการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของ ตลาดแรงงานและให้ผู้เรียนมีสมรรถนะสามารถประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติและผู้ประกอบการ อาชีพอิสระได้

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาอาชีวศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนา ประเทศ ส่งเสริมให้ประเทศมีความเจริญก้าวหน้ามีความมั่นคงและช่วยเพิ่มขีดความสามารถ ทรัพยากร บุคคลของประเทศ การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาของประเทศไทยจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้ ทันกับ สถานการณ์ปัจจุบัน สอดคล้องความต้องการตลาดแรงงาน และพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เพื่อ ยกระดับและเพิ่มทักษะวิชาชีพ เป็นกำลังพลสำคัญพัฒนาประเทศให้ทัดเทียมนานาประเทศและ สามารถดำรงชีวิตในยุคสมัยได้

1.3 หลักการของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา

การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาเป็นกลไกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและพัฒนา ประเทศ สถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการผลิตผู้เรียนให้มีความรู้และทักษะฝีมือ เพื่อเตรียม กำลังคนเข้าสู่หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน และสอดคล้องความต้องการตลาดแรงงาน

สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ (2558, น. 5) มีหลักการสำคัญในการ จัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ โดยสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดต้องคำนึงถึงหลักการ ดังต่อไปนี้

- 1) การมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในทางปฏิบัติโดยมีการ กระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่สถานศึกษาและสถาบันการอาชีวศึกษา
- 2) การศึกษาในด้านวิชาชีพสำหรับประชาชนวัยเรียนและวัยทำงานตามความถนัด และความสนใจอย่างทั่วถึงและต่อเนื่องจนถึงระดับปริญญาตรี
- 3) การผลิตและมีส่วนร่วมของชุมชน สังคม และสถานประกอบการในการกำหนด นโยบายการผลิตและพัฒนากำลังคน รวมทั้งการกำหนดมาตรฐานการอาชีวศึกษา
- 4) การศึกษาที่มีความยืดหยุ่น หลากหลาย และมีระบบเทียบโอนผลการเรียนและ ระบบเทียบโอนประสบการณ์ทำงานของบุคคลเพื่อเข้ารับการศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพอย่าง ต่อเนื่อง
- 5) การมีระบบจูงใจให้สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาและ การฝึกอบรมวิชาชีพ
- 6) การระดมทรัพยากรทั้งจากภาครัฐและเอกชนในการจัดการอาชีวศึกษาและการ ฝึกอบรมวิชาชีพโดยคำนึงถึงการประสานประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม
- 7) การมีระบบการพัฒนาครูและคณาจารย์ของการอาชีวศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี

สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2560, น. จ) ได้กำหนดแนวคิดการจัดการศึกษา ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 โดยยึดหลักการสำคัญในการจัดการศึกษา ได้แก่ หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน หลักการจัดการศึกษาเพื่อความเท่าเทียมและทั่วถึง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคม อีกทั้งยึดตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2547 อ้างถึงใน จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2561, น. 8) หลักการของการปฏิรูปการอาชีวศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทประเทศไทยจากการศึกษา งานวิจัย ได้แก่

1. หลักสูตรจะต้องสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศและความต้องการ ตลาดแรงงานและการฝึกทักษะต้องเป็นไปเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานทันที การจัดการศึกษาต้องยืดหยุ่น สำหรับผู้เรียน และเป็นระบบเปิดเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต
2. การบริหารให้มีความเป็นเอกภาพ ให้สถาบันการศึกษามีอิสระในการบริหารจัดการแต่ต้องตรวจสอบได้ ให้ความสำคัญกับผลผลิต และเปิดกว้างให้หน่วยงานหรือภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษามากขึ้น
3. ควรมีการกำหนดสมรรถนะหลักของการศึกษาทั้งสายสามัญและสายอาชีพ และพัฒนาความรู้และทักษะของครูอย่างต่อเนื่อง
4. สร้างเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อใช้ทรัพยากรร่วมกัน ช่วยลดการสูญเสียและการซ้ำซ้อนของทรัพยากรการศึกษา
5. รัฐพึงจัดบริการการศึกษาให้มีความเสมอภาค กำหนดรูปแบบ ทรัพยากร สิทธิประโยชน์ต่างๆ ไว้ชัดเจนทั้งในรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

Balow (1974 อ้างถึงใน จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2561, น. 10) นอกจากนี้ยังได้สรุปสาระสำคัญ หลักการของการอาชีวศึกษาว่า เป็นการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมพื้นฐานความรู้ทั่วไป หรือวิชาพื้นฐานให้กับเยาวชน พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะความรู้ตรงตามสาขางานและเป็นประโยชน์ต่อตลาดวิชาชีพหรือตลาดแรงงาน และเชื่อมโยงวิชาชีพกับอุตสาหกรรม อีกทั้งเป็นการจัดการศึกษา ระดับนโยบายและสถานศึกษาตามความต้องการของประเทศชาติและอุตสาหกรรม เปิดโอกาสให้เยาวชนหรือผู้เรียนสามารถศึกษาต่อเนื่องตลอดชีพ ซึ่งการจัดการอาชีวศึกษาสามารถสนับสนุนการจัดสวัสดิการและสร้างความมั่นคงให้กับประเทศในอนาคตได้

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาอาชีวศึกษา มีหลักการในการจัดการศึกษาและฝึกอบรม วิชาชีพ อาชีวศึกษาต้องสร้างโอกาสทางการศึกษา ขยายโอกาสในการศึกษาด้านอาชีวศึกษาถึงระดับปริญญาตรีสายปฏิบัติการ ผลิดกำลังคนให้มีความรู้ ทักษะวิชาชีพ เข้าสู่ตลาดแรงงานและมีความสามารถทัดเทียมนานาชาติ เพื่อสร้างพื้นฐานของความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม

อย่างยั่งยืน มีเอกภาพในการจัดการศึกษาให้มีความหลากหลายตามความถนัดและความสนใจของผู้เรียนและประชาชนทั่วไป พัฒนาครู บุคลากร จัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และสร้างความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชนในรูปแบบต่างๆ ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. การจัดการศึกษาระบบทวิภาคี

การจัดการศึกษาด้านวิชาชีพและฝึกอบรมวิชาชีพ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าสามารถสร้างแรงงานระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี เข้าสู่ภาคเศรษฐกิจและการบริการ ปัจจุบันสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันการอาชีวศึกษาทุกแห่ง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มุ่งเน้นจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นสำคัญ ในส่วนการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีที่จะนำเสนอต่อไปนี้เป็นเนื้อหาสาระสำคัญ เกี่ยวกับความหมาย ความเป็นมา จุดมุ่งหมาย องค์ประกอบ แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี และประโยชน์ของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี โดยมีรายละเอียดตามลำดับดังนี้

2.1 ความหมายของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี

มีนักวิชาการหลากหลายท่านที่ได้ให้ความหมายของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีไว้ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2545) ตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มาตรา 8 (3) และวรรคท้าย บัญญัติว่า การศึกษาระบบทวิภาคี หมายถึง การจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน กับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ในเรื่องการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันและเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนากำลังคนสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันสามารถจัดการศึกษาตามวรรคหนึ่งในหลายรูปแบบรวมกันได้ ทั้งนี้สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันนั้นต้องมุ่งเน้นการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นสำคัญ

ผ่องพรรณ ตรีเนตร (2550, น. 5) กล่าวว่า การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี หมายถึง การจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ซึ่งกำหนดให้มีการเรียนภาคทฤษฎี หรือภาคปฏิบัติพื้นฐานบางส่วนที่สถานศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพในสถานประกอบการ ตามที่กรมอาชีวศึกษาได้กำหนดแนวทางไว้ และทางโรงเรียนดำเนินการร่วมกับสถานประกอบการ โดยมีแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการวางแผน ประชาสัมพันธ์ การวางแผนและการประสานงาน บุคลากร หลักสูตร การนิเทศการศึกษา การวัดและประเมินผล การติดตามผล และการทดสอบมาตรฐานและการมอบวุฒิบัตร

ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี (2559, น. 5) นิยามความหมาย การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี หมายถึง การจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงร่วมกันระหว่างสถานศึกษาหรือสถาบัน กับสถานประกอบการ ในสาระสำคัญหลัก คือ การจัดทำหลักสูตร การเรียนการสอน การจัดการฝึกอาชีพ การวัดและประเมินผล นอกจากนี้ อาจจะมีเรื่องอื่นๆ ได้ ตามข้อตกลงร่วมกัน โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งเรียนในสถานศึกษาและฝึกอาชีพในสถานประกอบการ

อุดมศักดิ์ มีสุข (2560, น. 5) กล่าวว่า การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี หมายถึง กระบวนการหรือวิธีการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษากับสถานประกอบการในการจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การนิเทศการศึกษา การวัดและประเมินผลและการประชาสัมพันธ์ โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาและเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ

เฉลิมศักดิ์ นามเชียงใหม่ (2561) ได้กล่าวไว้ว่า ระบบทวิภาคี เป็นการดำเนินการระหว่างสองฝ่าย จัดระบบคู่ด้วยการฝึกอาชีพให้แก่เยาวชนของชาติ โดยความร่วมมือของสถานศึกษาและสถานประกอบการ ในการบริหารจัดการอย่างเป็นกระบวนการร่วมกันในทุก ๆ ด้าน เยาวชนที่เข้าร่วมโครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีนั้นจะมีสอง สถานภาพในบุคคลเดียวกัน คือ เป็นนักเรียนนักศึกษาในสถานศึกษา และในขณะเดียวกันก็เป็นพนักงานฝึกอาชีพของสถานประกอบการด้วย

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2561, น. 13) ได้สรุปว่า อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เป็นกระบวนการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี ที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษากับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ในเรื่องการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาและเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ เพื่อประโยชน์ในการผลิตและพัฒนากำลังคน

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาระบบทวิภาคี หมายถึง การตกลงร่วมกันระหว่างสถาบันการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กับสถานประกอบการในพื้นที่และนอกพื้นที่เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล โดยผู้เรียนเรียนภาคทฤษฎีในสถานศึกษาและฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการโดยมีการนิเทศติดตามผลการฝึกปฏิบัติจากครูนิเทศก์ผ่านกระบวนการประสานงานและประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ

2.2 ความเป็นมาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี

พัฒนาการของการศึกษาระบบทวิภาคี ประเทศไทยได้ดำเนินการตั้งตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 – ปัจจุบัน เริ่มต้นจากการจัดการศึกษาระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษากับสถานประกอบการ โดยมีพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงการศึกษาระบบทวิภาคีเป็น 3 ระยะ ดังนี้ (จอมพงศ์ มงคลวนิช , 2561, น. 22-24)

ระยะที่ 1 โครงการโรงเรียน-โรงงาน (พ.ศ. 2527-2537)

- พ.ศ. 2527 โครงการโรงเรียน-โรงงาน มีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการทดลองฝึกช่าง ชำนาญงานประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมให้เป็นช่างฝีมือที่มีคุณภาพตรงความต้องการของสถานประกอบการและประหยัดงบประมาณของรัฐบาล ตามโครงการความร่วมมือระหว่างกรมอาชีวศึกษา สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยและสถานประกอบการ โดยดำเนินการโครงการโรงเรียน-โรงงาน ครั้งแรกที่วิทยาลัยเทคนิคท่าหลวงซีเมนต์ไทยอนุสรณ์ ในสาขาช่างซ่อมบำรุงในโรงงาน

- พ.ศ. 2531 รัฐบาลเยอรมันได้ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ การประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ การพัฒนาครู ครูฝึก และผู้เชี่ยวชาญ

- พ.ศ. 2532 กระทรวงศึกษาธิการอนุมัติให้ทดลองใช้หลักสูตรช่างชำนาญการ สาขาช่างซ่อมบำรุงโรงงานอุตสาหกรรม ภายใต้อาชีวศึกษา โดยได้รับความช่วยเหลือด้านการจัดระบบและรูปแบบการฝึกหัดจาก องค์การ GTZ (German Technical Cooperation; Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

- พ.ศ. 2534 สถานศึกษาจัดการศึกษาโครงการระบบโรงเรียน-โรงงาน เพิ่มอีก 3 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคมีนบุรี วิทยาลัยเทคนิคสมุทรสงคราม และวิทยาลัยเทคนิคระยอง

- พ.ศ. 2535 การจัดการศึกษาระบบโรงเรียน-โรงงาน เปลี่ยนชื่อเป็นการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี

ผู้สำเร็จการศึกษาระบบโรงเรียน-โรงงาน จะได้รับใบประกาศนียบัตรช่างชำนาญงาน สามารถทำงานให้กับสถานประกอบการได้ และจะได้เงินเดือนสูงกว่าผู้สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หากผู้สำเร็จการศึกษาระบบโรงเรียน-โรงงาน ประสงค์จะศึกษาต่อระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) จะต้องเรียนเพิ่มเติมให้ครบตามโครงสร้างหลักสูตร (ปวช.) ขณะนั้น

ระยะที่ 2 โครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี (พ.ศ. 2538-2551)

- พ.ศ. 2538 กรมอาชีวศึกษาได้ประกาศใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พ.ศ. 2538 และประกาศให้ใช้ทวิภาคีในการจัดการอาชีวศึกษาทั่วประเทศ โดยกำหนดวิธีการดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ดังนี้

1) ให้สถานศึกษาทุกแห่ง สังกัดกรมอาชีวศึกษาดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีตามศักยภาพ โดยให้จัดเป็นหน้าที่ปกติ

2) ให้ทุกสถานศึกษาจัดตั้งสำนักงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีหัวหน้างานและเจ้าหน้าที่รับผิดชอบและมีแผนภูมิการทำงานที่ชัดเจน

3) ปรับปรุงหลักสูตรเดิมจากผู้สำเร็จการศึกษาจะได้รับใบประกาศนียบัตรช่างชำนาญงาน เป็นประกาศนียบัตรวิชาชีพ หลักสูตร ปวช.

4) ให้สำนักงานโครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ออกติดตามผลการดำเนินการ โดยเฉพาะเมื่อสิ้นภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2538 และหาแนวทางแก้ไขปัญหา

5) ให้หน่วยศึกษานิเทศก์ ดำเนินการจัดทำหลักสูตร ปวส. ทวิภาคี เพื่อรองรับการศึกษา ต่อของนักเรียนทวิภาคีในระดับ ปวช.

- พ.ศ. 2542 ประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ตามมาตรา 20 การอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานประกอบการ หรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วย การอาชีวศึกษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้ประกาศใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พ.ศ. 2545 (ปรับปรุง พ.ศ. 2546) และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พ.ศ. 2546 การจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้เป็นการจัดอาชีวศึกษาโดยความร่วมมือกับสถานประกอบการ กำหนดให้การจัดการเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติจริง สามารถนำรายวิชาไปจัดฝึกในสถานประกอบการ โดยฝึกงานครึ่งหนึ่งของหลักสูตร (ในหลักสูตรไม่ใช่คำว่า ระบบทวิภาคี แต่เรียกว่า การฝึกงานครึ่งหลักสูตร) ให้สถานศึกษานำรายวิชาในหมวดวิชาชีพไปจัดฝึกงานในสถานประกอบการอย่างต่อเนื่อง มีระยะเวลาฝึกงานอย่างน้อยครึ่งหนึ่งของระยะเวลาเรียนตลอดหลักสูตร

ระยะที่ 3 การศึกษาระบบทวิภาคีตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551

ประกาศใช้พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 ตามมาตรา 8 ได้กำหนดรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพให้จัดได้ 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาระบบทวิภาคี การศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้จัดตั้งศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี ให้เป็นหน่วยงานภายในและมีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีเป็นการเฉพาะ โดยจัดทำรูปแบบและแนวทางการปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ให้สามารถจัดการเรียนการระบบทวิภาคีร่วมกับสถานประกอบการ ได้อย่างน้อย 1 สาขาวิชา และปัจจุบันมีรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาให้ความเห็นชอบ ให้สถานศึกษาและสถานประกอบการที่มีความพร้อมสามารถจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีได้ จำนวน 5 Models ดังนี้ (คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬาสถานติบัญญัติแห่งชาติ, 2559, น. 15)

1) Model A การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเต็มรูปแบบ (ร้อยเปอร์เซ็นต์) ในพื้นที่ คือ มีสถานประกอบการในพื้นที่ตั้งของสถานศึกษา ผู้เรียนทุกคน ทุกสาขาวิชา ได้เข้าฝึกอาชีพในสถานประกอบการ

2) Model B การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเต็มรูปแบบ (ร้อยเปอร์เซ็นต์) นอกพื้นที่ คือ ไม่มีสถานประกอบการในพื้นที่ตั้งของสถานศึกษา ผู้เรียนทุกคน ทุกสาขาวิชา ได้เข้าฝึกอาชีพในสถานประกอบการ โดยจะต้องมีการจัดที่พัก ใกล้กับสถานประกอบการที่ไปฝึกอาชีพให้แก่ผู้เรียน และมีครูควบคุมดูแล

3) Model C การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีบางสาขาวิชา

4) Model D การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้พนักงานของสถานประกอบการ

5) Model E การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีกับสถานประกอบการในต่างประเทศ

จากการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีข้อจำกัดของจำนวนสถานประกอบการในประเทศไทยในปัจจุบัน สถานประกอบการยังขาดความพร้อมและมีจำนวนไม่เพียงพอหากเปรียบเทียบกับประเทศสาธารณรัฐเยอรมนีซึ่งประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี สำหรับประเทศไทยรูปแบบ Model C มีความเป็นไปได้มากกว่ารูปแบบอื่นๆ ในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬาสถานศึกษา (2559, น. 11-14) ได้จัดทำรายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง แนวทางในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และได้กล่าวไว้ว่า การจัดการอาชีวศึกษาและการศึกษาระบบทวิภาคีในประเทศที่พัฒนาแล้ว ได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สหรัฐอเมริกา เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การจัดการอาชีวศึกษาและการศึกษาระบบทวิภาคีของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

(1) การจัดการระบบทวิภาคีเป็นบทบาทของสถานประกอบการ โดยมีองค์กรวิชาชีพและหอการค้าของรัฐเป็นผู้กำกับดูแล ในการเข้าสู่ระบบทวิภาคี นักศึกษาต้องไปสมัครเป็นช่างก่อนฝึกหัดที่สถานประกอบการที่ต้องการ เพื่อผ่านการตรวจสอบ แล้วสถานประกอบการจะไปติดต่อกับสถานศึกษาแล้วร่วมกันวางแผนการศึกษาและการฝึกงานที่มีความเหมาะสมต่อไป

(2) ผู้ฝึกงานจะมีสถานภาพเป็นทั้งนักศึกษาและผู้ปฏิบัติงานไปพร้อมๆ กัน ผู้ฝึกงานต้องเรียนภาคทฤษฎีในสถานศึกษา โดยเน้นความรู้ทางวิชาการเสริมความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการ ในขณะที่การฝึกในสถานประกอบการจะทำให้เกิดการเรียนรู้จากการทำงาน ได้มีประสบการณ์การทำงานในบรรยากาศการทำงาน

(3) ผู้ฝึกงานจะต้องลงนามในสัญญาฝึกงานกับสถานประกอบการ โดยที่ผู้ฝึกงานจะต้องเข้ารับการศึกษานในสถานศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมายและระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

(4) สถานประกอบการต้องร่วมกับสถานศึกษาจัดทำแผนการฝึกที่มีเป้าหมายให้ผู้รับการฝึกมีความรู้ และสมรรถนะตรงตามสาขาอาชีพ ในการนี้สถานประกอบการต้องมีครูฝึกที่สอบผ่านวิชาชีพที่ตนจะทำหน้าที่เป็นครูฝึก ส่วนครูที่สอนในสถานศึกษาต้องมีความรู้ทฤษฎีอย่างดี เคยผ่าน

การทำงานในสถานประกอบการมาก่อน และต้องได้รับประกาศนียบัตรที่เทียบเท่ากับปริญญาโทในสายปฏิบัติการอีกด้วย

(5) ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีกฎหมายว่าด้วยการฝึกงาน การดำเนินการระบบทวิภาคีต้องเป็นไปตามกฎหมายดังกล่าว นอกจากนี้ สถานประกอบการที่ร่วมกับสถานศึกษาจัดการระบบทวิภาคีจะถูกตรวจสอบโดยคณะกรรมการที่ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่คัดเลือกจากสภาอุตสาหกรรม สภาหอการค้า และสมาคมวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง คณะกรรมการที่กล่าวข้างต้นนี้ นอกจากทำการตรวจสอบแล้วยังมีการให้คำปรึกษาแก่ทั้งครูฝึกและผู้เข้ารับการฝึกอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่องตามกฎหมาย ผู้เข้ารับการฝึกอบรมวิชาชีพต้องมีอายุ 18 ปีขึ้นไป

2) การจัดการอาชีวศึกษาและการศึกษาระบบทวิภาคีของสหรัฐอเมริกา

การจัดการศึกษาเป็นหน้าที่รับผิดชอบของแต่ละรัฐ ซึ่งมีหน่วยงานที่ดูแลการศึกษาภายในรัฐ และมีผู้บริหารที่เรียกว่า Commissioner เป็นผู้บริหาร ส่วนกระทรวงศึกษาธิการของประเทศมีหน้าที่เป็นองค์กรเชื่อมประสานการจัดการศึกษาระหว่างรัฐ การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอาชีพของสหรัฐอเมริกามีรูปแบบในช่วงชั้นแตกต่างกันดังนี้

(1) การสอนวิชาการอาชีพ เรียกว่า Career Education ซึ่งผนวกเข้าไว้ตั้งแต่ชั้นอนุบาล ชั้นประถมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย

(2) สำหรับผู้สนใจเรียนสายวิชาชีพสามารถเข้าแผนการเรียนที่มีชื่อว่า Technical Preparation สำหรับการเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เมื่อจบแผนการเรียนนี้ นักเรียนมีสิทธิเข้าศึกษาต่อในวิทยาลัยชุมชน หรือวิทยาลัยเทคนิค หรือสถาบันเทคโนโลยี หรือเข้าโครงการฝึกงานใช้เวลา 2 ปี แล้วจะได้รับประกาศนียบัตรการฝึกงาน

(3) มีแผนการเรียนอาชีวศึกษาอีก 1 แผน มีชื่อว่า Vocational Cooperative Education สำหรับผู้จบมัธยมศึกษาตอนต้น หรืออยู่ในระหว่างชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และมีความสนใจในสายวิชาชีพ ลักษณะการเรียนเป็นการศึกษาทางด้านทฤษฎีในสถานศึกษา และฝึกภาคปฏิบัติในสถานประกอบการสลับกัน ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับระบบทวิภาคี

3) การจัดการอาชีวศึกษาและการศึกษาระบบทวิภาคีของสาธารณรัฐเกาหลีใต้

(1) สาธารณรัฐเกาหลีใต้จัดการศึกษาในสถานศึกษาของรัฐ เอกชน และในสถานประกอบการ มีการสอนเกี่ยวกับการอาชีพในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั้งสายสามัญและสายวิชาชีพ มีการสอนแบบทวิภาคี โดยนักศึกษาศึกษาภาคทฤษฎีในสถานศึกษาเป็นเวลา 2 ปี และฝึกปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการเป็นเวลา 1 ปี

(2) มีการตั้งกองทุนฝึกอบรบอาชีพโดยได้รับเงินจากเงินภาษีการฝึกอบรบอาชีพ (Vocational Levy)

(3) มีกฎหมายสนับสนุนภาคเอกชน ได้แก่ กฎหมายพื้นฐานสำหรับการฝึกอบรมอาชีพ (The Basic Law for Vocational Training) กฎหมายฝึกอบรมอาชีพ (Vocational Training Act) และกฎหมายพิเศษสำหรับการฝึกอบรมอาชีพ (Special Acts for Vocational Trainings)

4) การจัดการอาชีวศึกษาและการศึกษาระบบทวิภาคีของญี่ปุ่น

(1) ญี่ปุ่นจัดการอาชีวศึกษาของประเทศทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการ และมีการเรียนการสอนแบบ Cooperative Education หลักสูตรอาชีวศึกษามีความหลากหลายและตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและความต้องการของผู้เรียน

(2) การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมส่วนใหญ่ดำเนินการโดยภาคเอกชนในขณะที่รัฐบาลเป็นเพียงผู้ส่งเสริมและสนับสนุน

(3) มีความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการในการทำวิจัยร่วมกัน หรือให้ทุนสนับสนุนในการทำวิจัย

โดยสรุปได้ว่า ความเป็นมาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของประเทศไทยได้แบ่งเป็น 3 ระยะ เริ่มจากระยะที่ 1) โครงการโรงเรียน-โรงงาน ได้ฝึกช่างชำนาญการให้เป็นช่างฝีมือที่มีคุณภาพตรงความต้องการของสถานประกอบการและประหยัดงบประมาณของรัฐบาล ระยะที่ 2) โครงการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ได้ประกาศใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) โดยมีความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ จัดการศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วย การอาชีวศึกษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และระยะที่ 3) การศึกษาระบบทวิภาคีตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 เป็นการจัดการศึกษาจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการหรือหน่วยงาน ได้จัดตั้งศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคีจัดทำรูปแบบและแนวทางการปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา และให้สถานศึกษาจัดการศึกษาระบบทวิภาคีอย่างน้อยหนึ่งสาขาวิชา นอกจากนี้การจัดการอาชีวศึกษาและการศึกษาระบบทวิภาคีของประเทศที่พัฒนาแล้ว ได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สหรัฐอเมริกา เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น ได้จัดรูปแบบการศึกษาที่เน้นให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี โดยมีองค์การวิชาชีพและหน่วยงานจากภาครัฐเป็นผู้กำกับดูแล ตรวจสอบ ส่งเสริม สนับสนุน และให้คำปรึกษาช่วยเหลือในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีให้เป็นไปตามกฎหมาย อาทิเช่น กฎหมายว่าด้วยการฝึกงาน

2.3 จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี

ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี (2559, น.6) ได้กำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ตาม “พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มาตรา 8 ไว้ว่า

1. เพื่อเป็นการจัดการศึกษาที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการในเรื่อง การจัดหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล

2. เพื่อเป็นการจัดการศึกษาโดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษา หรือสถาบัน และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ

3. เพื่อให้มีการจัดแผนการเรียนและแผนการฝึกอาชีพ

4. เพื่อมุ่งเน้นผลิตผู้สำเร็จการศึกษาในระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี ให้เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจมีทักษะ มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพและกิจนิสัยที่เหมาะสม

5. เพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติงานได้จริง ปฏิบัติงานที่ใช้เทคนิคในการทำงาน สร้างและพัฒนางาน วางแผน จัดการพัฒนาตนเองและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

6. เพื่อให้ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางวิชาการและวิชาชีพ มีสมรรถนะนำไปใช้ปฏิบัติงานหรือประกอบอาชีพอิสระได้ตามมาตรฐานการศึกษาวิชาชีพและมาตรฐานสมรรถนะของสาขาวิชานั้นๆ

7. เพื่อให้การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ”

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2561, น. 14) กล่าวว่า iva การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการด้านการจัดหลักสูตรการเรียน การสอน การวัดและประเมินผล การผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพ ผู้เรียนใช้เวลาเรียน ภาคทฤษฎีในสถานศึกษาและปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ โดยมีจุดมุ่งหมายของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ดังนี้

1. เพื่อจัดเตรียมกำลังคนด้านอาชีวศึกษาในระดับฝีมือระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยีเข้าสู่ตลาดแรงงาน

2. เพื่อผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาที่มีความรู้ มีทักษะ มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ และนิสัยที่เหมาะสม พอเพียงในการปฏิบัติงานได้จริงทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ

3. เพื่อผลิตกำลังคนตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ และตลาดแรงงานสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

4. เพื่อสร้างระบบการศึกษาวิชาชีพที่ให้โอกาสในการศึกษาวิชาชีพแก่เยาวชนที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

5. เพื่อให้ผู้เรียนอาชีวะได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เนื้อหาสาระทันสมัย ได้รับประสบการณ์การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยจากสถานประกอบการ

6. เพื่อลดปัญหาในเรื่องงบประมาณในการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษา

7. เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลในวัยเรียนและวัยทำงานพัฒนาตนเองทางด้านวิชาชีพ
อย่างต่อเนื่อง

8. เพื่อใช้ทรัพยากรและสร้างพลังเครือข่ายทางสังคมให้มีส่วนร่วมในการจัดการ
 อาชีวศึกษา

9. เพื่อส่งเสริมให้มีการประกอบอาชีพ การจ้างงานและอาชีพอิสระ

10. เพื่อปฏิรูปการอาชีวศึกษา เป็นส่วนหนึ่งในการปฏิรูปการศึกษาตาม
 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬาสถานติบัญญัติแห่งชาติ (2559, น. 13)
 กล่าวว่า การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้จากการทำงานในสถานประกอบการในขณะที่เรียนรู้
 ด้านทฤษฎีจากสถานศึกษา

3. เพื่อให้การฝึกงานเป็นไปตามมาตรฐานและได้รับการยอมรับในระดับ ประเทศ
4. เพื่อให้มีการกำหนดคุณสมบัติของครูผู้สอนในสถานศึกษาและครูฝึกในสถาน
 ประกอบการไว้อย่างชัดเจน ทั้งในด้านทฤษฎีและทักษะการปฏิบัติงาน

5. เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการและสถานศึกษา เพิ่มขีด
 ความสามารถและความมุ่งมั่น สามารถทำการวิจัยด้านตลาดแรงงาน รวมทั้งการให้คำปรึกษาหรือ
 ปัญหาที่เกี่ยวข้อง

สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี คือ 1) เพื่อสร้างความ
 ร่วมมือในจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ในด้านการจัดทำหลักสูตร
 การเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล 2) เพื่อช่วยลดปัญหาในเรื่องงบประมาณในการจัด
 การศึกษาด้านอาชีวศึกษา 3) เพื่อผลิตกำลังคนตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ และ
 ตลาดแรงงานสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งมีภาครัฐส่งเสริมและสนับสนุน
 การจัดการศึกษาระบบทวิภาคี และ 4) เพื่อมุ่งเน้นผลิตผู้สำเร็จการศึกษาในระดับฝีมือ ระดับเทคนิค
 และระดับเทคโนโลยี ให้เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจมีทักษะ มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ
 และกึณนิสัยที่เหมาะสม

2.4 องค์ประกอบของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี

สถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมกันส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการ
 อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เพื่อช่วยพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีและพัฒนากำลังคนให้มีความรู้
 ทักษะ สมรรถนะ และคุณลักษณะตรงตามต้องการสถานประกอบการตามมาตรฐานตามคุณวุฒิ
 วิชาชีพ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกกรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการจัดการศึกษา

ระบบทวิภาคีของ อุดมศักดิ์ มีสุข (2560, น. 225-226) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการจัดการศึกษา ระบบทวิภาคีไว้ 5 ประการ ได้แก่ 1) การจัดทำหลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การวัดและประเมินผล 4) การนิเทศการศึกษา และ 5) การประชาสัมพันธ์และการประชาสัมพันธ์ และผู้วิจัยได้ศึกษารายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบจากนักวิชาการหลากหลายท่าน เพื่อให้ความหมายของแต่ละองค์ประกอบชัดเจนยิ่งขึ้น โดยนำเสนอรายละเอียดตามลำดับ ดังต่อไปนี้

2.4.1 การจัดทำหลักสูตร

หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารงานวิชาการ การพัฒนาหลักสูตรให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียน สอดคล้องกับสภาพสังคมและสถานการณ์ปัจจุบัน จะส่งผลให้บรรลุเป้าหมายและสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาในแต่ละระดับ มีนักวิชาการได้สรุปความหมายของหลักสูตร กระบวนการพัฒนาหลักสูตร และเนื้อหาสาระเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร ดังนี้

ประสาธ เนิองเฉลิม (2556, น. 3) กล่าวว่า หลักสูตรเปรียบเสมือนเครื่องมือหรือเข็มทิศของการจัดการศึกษาที่ว่าด้วยการวางแผนและการเสนอแนะแนวทางในการนำพาผู้เรียนไปสู่จุดหมายปลายทาง เพื่อยกระดับมาตรฐานการศึกษาและขับเคลื่อนคุณภาพผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ในมิติต่างๆ ด้านความรู้ ทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสังคม และการพัฒนาหลักสูตร (Taba, 1962 อ้างถึงใน ประสาธ เนิองเฉลิม, 2556, น. 10-12) เป็นการดำเนินการวางแผน วิเคราะห์หลักสูตร กำหนดจุดมุ่งหมายและเนื้อหาของเอกสารหลักสูตร นำหลักสูตรไปทดลองใช้ ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร ตัดสินผลการใช้หลักสูตร เพื่อหาคุณค่าของหลักสูตรนั้นว่าสามารถตอบสนองผู้เรียนและบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรหรือไม่ เกิดการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะของผู้เรียนโดยผ่านประสบการณ์เรียนรู้ตามลำดับที่กำหนดไว้

รัตนา ดวงแก้ว (2556, น. 5-9) กล่าวว่า หลักสูตร คือ มวลประสบการณ์หรือแผนที่การเดินทางไปสู่การเรียนรู้ของผู้เรียน ที่ประกอบด้วยมาตรฐานการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ ประสบการณ์การเรียนรู้ วิธีการสอน และการวัดประเมินผลเพื่อนำไปสู่เป้าหมายคือการเรียนรู้ของผู้เรียน และการพัฒนาหลักสูตรต้องอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้และแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับเป้าหมายการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยสรุปได้ว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ต้องดำเนินการศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตร วิเคราะห์และประเมินสภาพสถานศึกษา การจัดโครงสร้างหลักสูตรและสาระการเรียนรู้รายวิชาต่างๆ การนำหลักสูตรไปใช้ การนิเทศการใช้หลักสูตร การติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร ตลอดจนปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งกล่าวว่ากระบวนการพัฒนาหลักสูตรเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ต้องดำเนินการศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตร วิเคราะห์และประเมินสภาพ

สถานศึกษา การจัดโครงสร้างหลักสูตรและสาระการเรียนรู้รายวิชาต่างๆ การนำหลักสูตรไปใช้ การนิเทศการใช้หลักสูตร การติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร ตลอดจนปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ์ (2556, น. 6-9) กล่าวว่า หลักสูตรเป็นมวลประสบการณ์ทั้งหมดที่สถานศึกษาจัดให้กับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ มีองค์ประกอบที่สำคัญ ประกอบด้วย การกำหนดวัตถุประสงค์ การเลือกเนื้อหาสาระ การจัดประสบการณ์เรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ อีกทั้งกล่าวไว้ว่า การบริหารจัดการหลักสูตรเป็นการดำเนินการจัดทำหลักสูตร เริ่มตั้งแต่การเตรียมความพร้อมทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร วางแผนการใช้หลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ การนิเทศกำกับดูแลการใช้หลักสูตร การตรวจสอบคุณภาพและพิจารณาคุณค่าของหลักสูตร การประเมินผลการใช้หลักสูตร เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ มีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

1. การวางแผนใช้หลักสูตร เป็นการเตรียมการให้มีความพร้อมด้านต่างๆ ในการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตามที่กำหนดไว้ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบหลักสูตรก่อนนำไปใช้ การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การวางแผนเตรียมการด้านวัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม การวางแผนเตรียมความพร้อมครู การวางแผนนิเทศกำกับติดตาม และการวางแผนประเมินการใช้หลักสูตร

2. การนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการนำหลักสูตรไปใช้ในการเรียนการสอน เริ่มจากการศึกษาหลักสูตร เอกสารประกอบคู่มือครู ความพร้อมของครูและบุคลากร ผู้เรียน การจัดตารางการสอน การจัดครูเข้าสอน การออกแบบหน่วยการเรียนรู้และจัดทำแผนการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ การสนับสนุนสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ การสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก การสนับสนุนแหล่งวิทยาการ การจัดสภาพแวดล้อม และการวัดประเมินผลผู้เรียนของสถานศึกษา

3. การนิเทศกำกับติดตาม เป็นการวางแผนนิเทศกำกับติดตามการใช้หลักสูตรของครูผู้สอนที่ชัดเจน มีการจัดสายงานบริหาร การสร้างระบบและรูปแบบนิเทศกำกับติดตาม การสร้างความเข้าใจและเจตคติที่ดีเกี่ยวกับการนิเทศกำกับติดตาม การเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีในการนิเทศกำกับติดตาม การส่งเสริมให้ครูเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร การกระตุ้นให้ครูออกแบบการสอน การสนับสนุนให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีรูปแบบหลากหลาย และทันสมัย การสนับสนุนให้ครูมีทักษะในการสื่อสารและสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอน การสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การสนับสนุนให้ครูประเมินผลการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ และการรายงานผลการนิเทศกำกับติดตามการใช้หลักสูตร

4. การประเมินผลการใช้หลักสูตร เป็นกระบวนการในการพิจารณาคุณค่าของหลักสูตร มีแนวทางการดำเนินการที่สำคัญ คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน การ

กำหนดเกณฑ์การประเมิน การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการรายงานผลการประเมิน

ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี (2559, น. 20) คณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้กำหนดหลักสูตรการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ ตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มาตรา 9 ได้แก่ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และหลักสูตรปริญญาตรีสายเทคโนโลยีปฏิบัติการ มีองค์ประกอบของหลักสูตร ดังนี้

1. จุดประสงค์สาขาวิชา ให้ศึกษารายละเอียดในหลักสูตรแต่ละระดับตามประเภทวิชาและสาขาวิชานั้น ๆ

2. มาตรฐานการศึกษาวิชาชีพ ได้แก่

2.1 ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์

2.2 ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป

2.3 ด้านสมรรถนะวิชาชีพ

3. โครงสร้างหลักสูตร

3.1 หมวดทักษะชีวิต

3.2 หมวดทักษะวิชาชีพ

(1) กลุ่มทักษะวิชาชีพพื้นฐาน

(2) กลุ่มทักษะวิชาชีพเฉพาะ

(3) กลุ่มทักษะวิชาชีพเลือก

(4) ฝึกประสบการณ์ทักษะวิชาชีพ

(5) โครงการพัฒนาทักษะวิชาชีพ

3.3 หมวดวิชาเลือกเสรี

3.4 กิจกรรมเสริมหลักสูตร

ซึ่งมีรายละเอียดแตกต่างกันตามประเภทวิชา สาขาวิชา สาขางาน

4. รายละเอียดของรายวิชา หมายถึง รายวิชาในหลักสูตรที่ได้กำหนดรายละเอียด 3 ส่วนไว้แล้ว คือ จุดประสงค์รายวิชา สมรรถนะรายวิชา คำอธิบายรายวิชา

การจัดหลักสูตรสำหรับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นการดำเนินการเกี่ยวกับหลักสูตรให้มีความเหมาะสมตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษา มีการกำหนดวัตถุประสงค์ตามสาขาวิชา มาตรฐานการศึกษาวิชาชีพ โครงสร้างหลักสูตร รายละเอียดของรายวิชาและเวลาที่ใช้ฝึก จัดทำแผนฝึกอาชีพ การวัดและการประเมินผลในแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องกับลักษณะงานของสถานประกอบการหรือตลาดแรงงาน การใช้หลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาระบบทวิภาคี โดยมีหลักเกณฑ์การการจัดทำหลักสูตรดังนี้

1. การจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พ.ศ. 2556 จัดทำหลักสูตรโดยนำรายวิชาทวิภาคีในกลุ่มทักษะวิชาชีพเลือกไปกำหนดรายละเอียดของรายวิชาและเวลาที่ใช้ฝึก จัดทำแผนฝึกอาชีพ การวัดและการประเมินผลในแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องกับลักษณะงานของสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ อาจนำรายวิชาซ้ำอื่นในหมวดวิชาทักษะวิชาชีพไปจัดร่วมด้วย

2. การจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พ.ศ. 2557 จัดทำหลักสูตรโดยนำรายวิชาทวิภาคีในกลุ่มทักษะวิชาชีพเลือกไปกำหนดรายละเอียดของรายวิชาและเวลาที่ใช้ฝึก จัดทำแผนฝึกอาชีพ การวัดและการประเมินผลในแต่ละรายวิชาให้สอดคล้องกับลักษณะงานของสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ทั้งนี้ อาจนำรายวิชาซ้ำอื่นในหมวดวิชาทักษะวิชาชีพไปจัดร่วมด้วย

อุดมศักดิ์ มีสุข (2559, น. 52-53) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรมีหลักการสำคัญที่ใช้ในการจัดทำหลักสูตร ได้แก่ พื้นฐานวิชาความรู้ศาสตร์ต่างๆ การจัดทำหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคม หลักการเรียนรู้ ตามความสนใจและระดับพัฒนาการของผู้เรียน และจัดประสบการณ์เรียนให้ทุกอย่างประสานสัมพันธ์กัน ตามลำดับจากจุดประสงค์ สารความรู้และประสบการณ์ กระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผล

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น อาจสรุปได้ว่า การจัดทำหลักสูตร เป็นการดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ การคัดเลือกเนื้อหาสาระและประสบการณ์ ตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษา การวัดและประเมินผล การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินหลักสูตร และการปรับปรุงหลักสูตรระบบทวิภาคีของสถานศึกษา

2.4.2 การจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนที่มีการนำสื่อ เทคโนโลยีการศึกษา และรูปแบบการสอนที่ดีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการในชั้นเรียน สามารถช่วยให้การจัดการเรียนสอนมีประสิทธิภาพและพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้

กระทรวงศึกษาธิการ (2542, น. 45-49) ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดกระบวนการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

1. จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
2. ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา

3. จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็นและทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง

4. จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วน สมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

6. จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

ปรีชา คัมภีรปกรณ์ (2545 อ้างถึงใน เก็จกนก เอื้อวงศ์, 2556, น. 4-29) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอน เป็นการดำเนินการสรรหาวิธีหรือกิจกรรม จากการนำหลักสูตรไปสู่การสอน พัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้และสามารถนำประสบการณ์เรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา โดยมีกระบวนการจัดการเรียนการสอน 4 ขั้นตอน ได้แก่ หลักการเตรียมความพร้อม หลักการวางแผนและเตรียมการสอน หลักการใช้จิตวิทยาการเรียนรู้ และหลักการประเมินและรายงานผล และได้เสนอหลักการจัดการเรียนการสอนที่สำคัญไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. **หลักการเตรียมความพร้อม** เพื่อให้การสอนประสบความสำเร็จต้องเตรียมความพร้อม 3 ประการ คือ (1) ต้องมีเจตคติที่ดีต่อวิชาที่สอน (2) ต้องมีความรู้ดี (3) ต้องมีความสามารถในการสอน

2. **หลักการวางแผนและเตรียมการสอน** มีขั้นตอนดังนี้

2.1 จัดทำแผนการสอน

2.2 ศึกษาเพิ่มเติมและรวบรวมประเด็นสาระที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหา วัตถุประสงค์และอื่นๆ

2.3 จัดหาหรือผลิตสื่อการสอน

2.4 จัดทำแบบประเมินก่อนเรียนและหลังเรียนตามเนื้อหาที่ต้องการสอน

2.5 ทดลองสอนเพื่อประเมินจุดอ่อนทั้งด้านเวลาและกิจกรรมที่ใช้

3. **หลักการใช้จิตวิทยาการเรียนรู้** มีดังนี้

3.1 หลักความแตกต่างระหว่างบุคคล

3.2 หลักการเร้าความสนใจ

3.3 หลักการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมในการสอน

3.4 หลักการให้ผลย้อนกลับในทันที

3.5 หลักการสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนมีความภูมิใจในความสำเร็จ

3.6 หลักการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามลำดับขั้น

4. หลักการประเมินและรายงานผล มีหลักการ ดังนี้

4.1 หลักการกำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม

4.2 หลักการวิเคราะห์พฤติกรรม

4.3 หลักการสร้างและใช้เครื่องมือประเมิน

4.4 หลักการตีความและรายงาน

เก็จนก เอื้องศรี (2556, น. 4-28) กล่าวว่า การสอน การเรียนการสอน การจัดการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ เป็นคำมีความหมายเช่นเดียวกับ การจัดการเรียนการสอน ซึ่งถือได้ว่าเป็นกระบวนการสำคัญของการนำหลักสูตรไปสู่การสอน พัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา ครูจะต้องสรรหากระบวนการ วิธีการ หรือใช้กิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งต่อมาเรียกว่า หลักการจัดการเรียนรู้

ประยงค์ เนาวบุตร (2556, น. 6-7) กล่าวว่า iva การจัดการเรียนสอนมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน หลักสูตร วิธีการหรือกิจกรรมต่างๆ และบรรยากาศการเรียนการสอน การจัดการเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพเมื่อทุกองค์ประกอบมีความความสัมพันธ์กันอย่างดี ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะของผู้เรียน มีแนวคิด ทฤษฎี และแนวคิดของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาองค์ประกอบของการจัดการเรียนรู้ได้ ตัวอย่างเช่น

1. ตามมุมมองของทฤษฎีระบบ มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน คือ

ตัวป้อน ได้แก่ ครู ผู้เรียน หลักสูตร กิจกรรม สื่อและอุปกรณ์

กระบวนการ ได้แก่ วิธีการหรือกิจกรรมต่างๆ ที่ผู้เรียนปฏิบัติตามลำดับขั้น

เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมาย

ผลผลิต ได้แก่ ความรู้ ทักษะ ค่านิยม และคุณลักษณะต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

หลังจากผ่านกระบวนการเรียนรู้

2. ตามมุมมองของทฤษฎีการสอน มีองค์ประกอบสำคัญ คือ

ผู้เรียน ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ต้องคำนึงถึงธรรมชาติของผู้เรียนที่มีความ

แตกต่างกัน เช่น ความสามารถทางสติปัญญา ความถนัด พัฒนาการทางร่างกาย อารมณ์และจิตใจ เป็นต้น

ผู้สอน ได้แก่ ผู้สอนต้องมีบุคลิกภาพและการแสดงออกที่เหมาะสม มีสรรถนะใน

ด้านวิชาชีพ มีความรู้ในเนื้อหาวิชาและเข้าใจหลักสูตรที่สอน

หลักสูตร ได้แก่ เป็นตัวกำหนดทิศทางและเป้าหมายของการศึกษา และเปลี่ยนแปลงผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

บรรยากาศในชั้นเรียน ได้แก่ ในชั้นเรียนมีบรรยากาศเป็นกันเอง ไม่เคร่งเครียดจนเกินไป

การปฏิสัมพันธ์ในชั้นเรียน ได้แก่ การมีปฏิสัมพันธ์ที่ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ผู้เรียนกับผู้เรียน และการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ในชั้นเรียน ส่งผลให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมและเกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายที่คาดหวัง

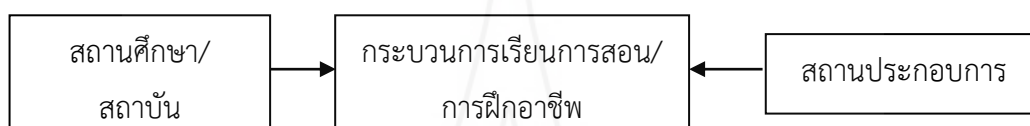
3. ตามมุมมองของหน่วยงานที่รับผิดชอบ กล่าวคือ การจัดการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จสูงสุด มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ คุณลักษณะของครู การจัดกระบวนการเรียน การสอน การจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน การจัดสภาพแวดล้อมนอกชั้นเรียน และความสัมพันธระหว่างครูกับผู้ปกครองและชุมชน หากครูมีคุณลักษณะที่ดีจะส่งผลให้องค์ประกอบอื่นๆ ได้รับการพัฒนาให้ดีขึ้นไปด้วย ถือได้ว่าครูเป็นองค์ประกอบสำคัญอันดับแรก

ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี (2559, น. 2-3) กล่าวถึง การจัดการเรียนการสอนของอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เป็น เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนผู้เรียนระบบทวิร่วมกันระหว่างสถานศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการ จัดแผนการเรียน ผู้เรียนมีการบันทึกการฝึกอาชีพ แฟ้มสะสมผลงาน บันทึกคุณธรรมจริยธรรมและจิตอาสา ให้เป็นไปตามจุดประสงค์สาขาวิชาและมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละสาขาในแต่ละระดับ แบบแผนที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด และการจัดทรัพยากรการเรียนการสอน สถานศึกษาและสถานประกอบการต้องมีวัสดุ ครุภัณฑ์ พื้นที่และอุปกรณ์การศึกษาสำหรับผู้เรียนเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนและการฝึกอาชีพ อีกทั้งสถานศึกษาต้องมีครูนิเทศก์วิชาชีพสาขานั้น และสถานประกอบการต้องมีบุคลากรผู้ประสานงานและครูฝึก

อดัมส์คี้ มีสุข (2559, น. 55-57) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้คอนสตรัคติวิสต์กับแนวคิดของ Piaget มีหลักการสำคัญในการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ 1) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนตามความสนใจเพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้และสติปัญญาด้วยตนเอง 2) เน้นตัวผู้เรียนให้เป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง มีอิสระในการเลือกและตัดสินใจ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างครูและผู้เรียนเป็นแบบร่วมมือ ครูมีบทบาทเป็นผู้สนับสนุน ช่วยเหลือ และประเมินผู้เรียน 4) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสร่วมมือกับบุคคลอื่น แสดงความคิดเห็นและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง เช่น การแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม

วิทยา ใจวิถึ (2562, น. 8) กล่าวว่า การเรียนการฝึกอาชีพของระบบทวิภาคี สามารถจัดได้หลายรูปแบบ ทั้งนี้การจะเลือกจัดรูปแบบใด ให้สถานศึกษาและสถานประกอบการที่รับ ผู้เรียนระบบทวิภาคี ประชุมพิจารณาหาข้อสรุปร่วมกัน เพื่อให้สถานศึกษานำไปจัดแผนการเรียน ตลอดหลักสูตร และสถานประกอบการนำไปจัดแผนการเรียนอาชีพต่อไป อาทิเช่น

1. เรียนในสถานประกอบการ 1-2 วัน และฝึกอาชีพในสถานประกอบการ 3-4 วัน ในหนึ่งสัปดาห์
2. เรียนในสถานศึกษา 1 ภาคเรียน และฝึกอาชีพ 1 ภาคเรียนสลับกันหรือต่อเนื่อง

ภาพที่ 2.1 การจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี

ที่มา: วิทยา ใจวิถึ. (2562). การส่งเสริมสนับสนุนการนิเทศการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ:

ประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการในการจัดการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี. อุตรธานี: สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1.

จึงสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอน หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการ ออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การวิเคราะห์ผู้เรียน เนื้อหารายวิชา และวิเคราะห์งาน การ กำหนดวัตถุประสงค์และพฤติกรรมของผู้เรียนระบบทวิภาคี การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระบบ ทวิภาคี การจัดสื่อการสอน ทรัพยากร สภาพแวดล้อม และประสบการณ์ที่สอดคล้องตามสมรรถนะ วิชาชีพ การประเมินผลและการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน

2.4.3 การวัดและประเมินผล

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน เป็นผลสะท้อนจากกระบวนการจัดการ เรียนรู้ หากผู้สอนต้องการทราบความก้าวหน้าทางการเรียนของผู้เรียน การวัดและประเมินผลจะช่วย ตรวจสอบได้ว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มากน้อยเพียงใดและบรรลุเป้าหมายตามที่คาดหวังไว้หรือไม่

วรรณดี แสงประทีปทอง (2556, น.4-26) กล่าวว่าไว้ว่า “การวัด (measurement) หมายถึง การกำหนดค่าเป็นตัวเลขให้กับสิ่งที่วัด ส่วนการประเมินผล (evaluation) หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของผลการวัด ต่อมามีการใช้คำว่า การประเมินค่า (assessment) แทนคำว่า evaluation โดยเน้นกระบวนการรวบรวมสารสนเทศเพื่อนำมาพัฒนา ผู้เรียน แต่ไม่เน้นการตัดสินคุณค่าของผลการเรียนรู้ของผู้เรียน” การวัดและประเมินผล เป็นการนำ ผลข้อมูลผู้เรียนมาวัดและประเมิน เพื่อตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียนของผู้เรียนว่า มีความรู้

ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมากเพียงใด มีการวัดและประเมินผลก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน รวมทั้งอาจปรับเปลี่ยน กำหนดวิธีการวัดและประเมินผลให้มีความเหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน โดยมีหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพที่ควรพิจารณา ได้แก่ การระบุสิ่งที่วัดและประเมินให้ชัดเจน การเลือกวิธีการวัดและประเมินที่เหมาะสม การใช้วิธีการวัดและประเมินหลายๆ วิธีประกอบกัน การควบคุมความคลาดเคลื่อนจากการวัดให้เกิดน้อยที่สุด และการใช้สารสนเทศจากการวัดและประเมินให้คุ้มค่า และมีกระบวนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ แบ่งเป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่

1. กำหนดวัตถุประสงค์ของการวัดและประเมินผล เพื่อตรวจสอบและจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานของผู้เรียน เลือกใช้วิธีการและเครื่องมือวัด วางแผนการวัดและประเมินผลได้อย่างเหมาะสม

2. กำหนดสิ่งที่ต้องการวัด เป็นการศึกษาหลักสูตร มาตรฐาน ตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในหลักสูตรว่าต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้อะไร ซึ่งจะครอบคลุมพฤติกรรมผลการเรียนรู้ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย ในทางปฏิบัติจะจัดทำตารางวิเคราะห์หลักสูตรหรือตารางวิเคราะห์เนื้อหาสาระตามบรรลุป้าหมายของหลักสูตร

3. กำหนดวิธีการและจัดเตรียมเครื่องมือวัดและประเมิน มีวิธีการหลักๆ ที่นำมาใช้ ได้แก่ การทดสอบ การสอบถาม การสังเกต แฟ้มสะสมงาน การพูดคุย การเขียนสะท้อนการเรียนรู้ เป็นต้น

4. เก็บรวบรวมข้อมูลผลการเรียนรู้ เป็นการนำเครื่องมือวัดที่มีคุณภาพแล้วไปรวบรวมข้อมูลผลการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีพัฒนาการเปลี่ยนแปลงไปมากน้อยเพียงใด

5. ตัดสินคุณค่าของผลการเรียนรู้ เป็นการนำผลการวัดมาสรุปเพื่อตัดสินคุณค่าของผลการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้ประเมินจะต้องเกณฑ์การวัดที่เหมาะสมกับเครื่องมือวัดและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เช่น ใช้เกณฑ์การวัดแบบอิงกลุ่ม เกณฑ์การวัดแบบอิงเกณฑ์ หรือใช้เกณฑ์มาตรฐานที่สถานศึกษาหรือหน่วยงานกำหนด

6. รายงานผลและใช้ผลการประเมิน ผู้ประเมินจะต้องทำรายงานสรุปผลการประเมินและใช้ข้อมูลป้อนกลับผู้เรียนโดยเร็ว เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเอง ครูผู้สอนนำผลการวัดไปปรุงกิจกรรมการเรียนการสอนและผู้บริหารนำข้อมูลผลการเรียนไปวางแผนดำเนินการต่างๆ ผู้ปกครองทราบผลการเรียนและสามารถช่วยส่งเสริมสนับสนุนในการปกครอง รวมทั้งเป็นประโยชน์กับนักวิชาการในการศึกษาค้นคว้าวิจัยเทคนิค วิธีการ เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาต่อไป

อนูวัติ คุณแก้ว (2558, น. 157) ได้กล่าวว่า การวัดผลและประเมินผล เป็นการประเมินผลการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียนอย่างเป็นระบบตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และ

ใช้วิธีการประเมินอย่างหลากหลาย เน้นการประเมินทักษะความคิดและและความสามารถปัจจุบันของผู้เรียน มีความสอดคล้องกับสภาพจริงของผู้เรียน เพื่อพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการเรียนการสอน และการประเมินอย่างต่อเนื่อง หลักการในการประเมินผลตามสภาพจริงไว้ดังนี้

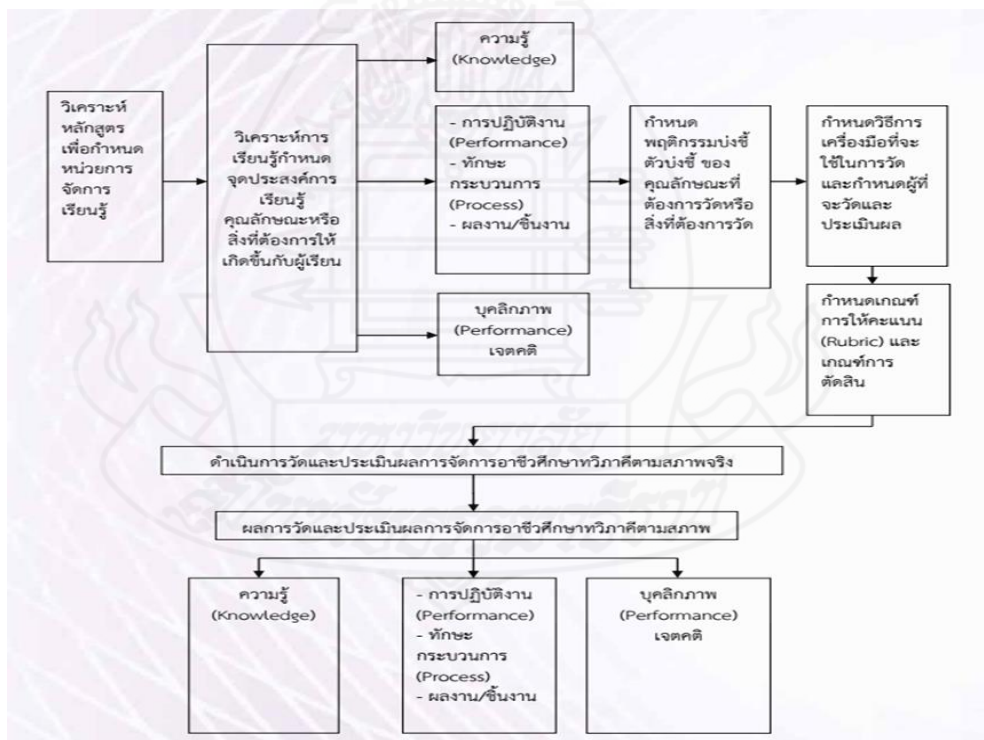
1. การประเมินความก้าวหน้าและการแสดงออกของผู้เรียน ให้ประเมินด้วยหลักทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์การเรียนรู้ โดยใช้เครื่องมือประเมินที่หลากหลาย
2. การประเมินตามสภาพจริง ต้องคำนึงถึงหลักพัฒนาการและการเรียนรู้ทางสติปัญญาที่หลากหลาย
3. หลักสูตรสถานศึกษา การประเมินจากสภาพจริง จะต้องใช้หลักสูตรที่พัฒนามาจากบริบทของสังคมและวัฒนธรรมที่ผู้เรียนอาศัยอยู่ มีความทันสมัยกับยุคปัจจุบันและกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก
4. การเรียนการสอนและการประเมิน มีความสัมพันธ์กัน ควรให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการเรียนการสอนและประเมินอย่างต่อเนื่อง
5. การเรียนการสอนและการประเมิน ผู้เรียนควรได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ผลงานและปฏิบัติจริง และมีความสอดคล้องกับธรรมชาติตามสภาพจริงของการดำเนินชีวิต
6. การเรียนการสอน ผู้เรียนแต่ละคนต้องได้รับการพัฒนาให้เต็มประสิทธิภาพตามศักยภาพบุคคล

ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี (2559, น. 1-4) กล่าวไว้ว่า การประเมินผลการเรียนให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ลงวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2557 ว่าด้วย การจัดการศึกษาและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรแต่ละระดับ การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ให้ดำเนินการอย่างเป็นระบบ และใช้วิธีการประเมินอย่างหลากหลายตามสภาพจริง สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอน การฝึกอบรม โดยคำนึงถึงพัฒนาการของผู้เรียนและสมรรถนะที่ต้องการ

อุดมศักดิ์ มีสุข (2559, น. 62-66) กล่าวไว้ว่า การวัดผลเป็นกระบวนการกำหนดตัวเลขให้กับสิ่งที่ต้องการจะวัด โดยค่าที่ได้สามารถบ่งชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของคุณลักษณะนั้นอย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินผลเป็นกระบวนการในการตัดสินใจทางคุณค่าที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมต่างๆ ที่ได้จากการวัดผลการประเมินผลจึงให้ความสำคัญอยู่ที่เกณฑ์หรือมาตรฐานที่ผู้ประเมินใช้เป็นหลักในการตัดสิน นิยมจำแนกการประเมินผลเป็น 2 แบบ ได้แก่ 1) การประเมินผลแบบอิงเกณฑ์ ซึ่งเป็นการประเมินคุณลักษณะหรือพฤติกรรมเฉพาะของผู้เรียนที่แสดงออก โดยไม่เปรียบเทียบกับนักเรียนคนอื่น แต่จะนำผลที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน และ 2) การ

ประเมินแบบอิงกลุ่ม เป็นการตัดสินคุณค่าของคุณลักษณะหรือพฤติกรรมโดยเปรียบเทียบกับกลุ่มที่ได้รับการประเมินทั้งหมด

สุปรียา ลำเจียก (2562, น. 2-11) กล่าวไว้ว่า การวัดและประเมินผล เป็นการดำเนินการประเมินผลการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยการวิเคราะห์หลักสูตร กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ กำหนดวิธีการและเครื่องมือวัดการเรียนรู้ กำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงของผู้เรียน เพื่อประเมินทักษะและพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะ คุณลักษณะที่พึงประสงค์ การคิดวิเคราะห์ การประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน และสมรรถนะวิชาชีพตามกรอบคุณวุฒิวิชาชีพในแต่ละระดับ การวัดและการประเมินของการจัดการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ให้ดำเนินการโดยใช้หลักเกณฑ์ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบคุณวุฒิวิชาชีพแห่งชาติ (พ.ศ. 2556) ใช้เกณฑ์การวัดและประเมินผล ได้แก่ 1) ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 2) ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป 3) ด้านสมรรถนะวิชาชีพ และกรอบคุณวุฒิวิชาชีพแห่งชาติ (พ.ศ. 2562) ใช้เกณฑ์การวัดและประเมินผล ได้แก่ 1) ด้านคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ 2) ด้านความรู้ 3) ด้านทักษะ และ 4) ด้านความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ

ภาพที่ 2.2 ขั้นตอนการวัดและประเมินผลการฝึกอาชีพ

ที่มา: สุปรียา ลำเจียก. (2562). การประเมินผลการฝึกอาชีพ: ประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพ
ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี. อุตรธานี:
สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1.

โดยสรุปได้ว่า การวัดและประเมินผล หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนด
ระเบียบกฎเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการศึกษา การสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรระบบทวิ
ภาคี และการประเมินผู้เรียนตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษา โดยมีการออกแบบเครื่องมือวัดและใช้
วิธีการประเมินอย่างหลากหลายตามสภาพจริง สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เครื่องมือวัดมี
ความเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอน และการฝึกอาชีพ โดยคำนึงถึงพัฒนาการของผู้เรียน
และสมรรถนะที่ต้องการ มีการนำผลการประเมินมาพัฒนาการจัดการศึกษา

2.4.4 การนิเทศการศึกษา

การจัดการศึกษาต้องยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนา
ตนเองได้โดยสถานศึกษาจะต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาได้ตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ
ของผู้เรียน การนิเทศการเรียนการสอนช่วยแก้ปัญหาและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนอย่างมี
ประสิทธิภาพ

ธเนศ ขำเกิด (2556, น. 12-24) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา เป็น
กระบวนการบริการทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับ
การนิเทศ เกี่ยวกับการให้คำปรึกษา ช่วยเหลือแนะนำ หรือจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อ
พัฒนาการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมาย
ของการศึกษา การนิเทศการศึกษามีความเป็นประชาธิปไตย บรรยายการแห่งการทำงานร่วมกัน และ
การยอมรับซึ่งกันและกัน การนิเทศการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
เนื่องจากเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้
ความสามารถ เพิ่มพูนศักยภาพในการปฏิบัติงานในด้านการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนา
ผู้เรียนให้สอดคล้องกับบริบททางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพ
ของผู้เรียน หลักการนิเทศการศึกษาที่สำคัญ มีดังนี้ (สงัด อุทรานันท์, 2530 อ้างถึงใน ธเนศ ขำเกิด,
2556, น. 12-24)

1. การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของผู้บริหาร ผู้นิเทศ
และผู้รับการนิเทศ โดยการดำเนินการนิเทศ ต้องมีการทำงานเป็นขั้นตอน (steps) มีความต่อเนื่อง
(continuity) ไม่หยุดนิ่ง (dynamic) และมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ (interaction) ในหมู่ผู้ปฏิบัติงาน

2. การนิเทศการศึกษามีเป้าหมายอยู่ที่คุณภาพของผู้เรียน การดำเนินงานนั้นไม่ใช่การดำเนินการกับนักเรียน แต่ต้องผ่านตัวกลางคือครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อพัฒนาให้บุคคลเหล่านี้มีความรู้ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การนิเทศการศึกษานับบรรยากาศแห่งความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งไม่ได้หมายถึงเฉพาะบรรยากาศแห่งการทำงานร่วมกันเท่านั้น และจะหมายรวมถึงการยอมรับซึ่งกันและกัน การเปลี่ยนแปลงบทบาทในฐานะผู้นำและผู้ตาม ตลอดจนการยอมรับผิดชอบต่อผลงานร่วมกันด้วย

อีกทั้งได้เสนอ PIDRE หรือ กระบวนการนิเทศที่มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมไทย มี 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. การวางแผนการนิเทศ (Planing-P) คือ ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศประชุมปรึกษาหารือเพื่อให้ทราบปัญหาที่เกิดขึ้น และความต้องการจำเป็นที่จะจัดการนิเทศ รวมทั้งวางแผนเกี่ยวกับการปฏิบัติงานนิเทศที่จะจัดขึ้น

2. การให้ความรู้ก่อนดำเนินการนิเทศ (Informing-I) คือ ให้ความรู้ความเข้าใจถึงสิ่งที่จะปฏิบัติงานว่าต้องอาศัยความรู้ ความสามารถอะไรบ้าง จะมีขั้นตอนของการปฏิบัติงานอย่างไรให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพ สำหรับการนิเทศที่จัดขึ้นครั้งแรกและดำเนินการนิเทศแล้วยังไม่ได้ผลเป็นที่พอใจ อาจต้องทบทวนให้ความรู้ในการปฏิบัติงานและจัดการนิเทศขึ้นใหม่อีกครั้ง

3. การดำเนินการนิเทศ (Doing-D) คือ การปฏิบัติงานของผู้รับการนิเทศ (ครู/ผู้สอน) การปฏิบัติงานของผู้ให้การนิเทศ (ผู้นิเทศ) การปฏิบัติงานของผู้สนับสนุนการนิเทศ (ผู้บริหาร)

4. การเสริมสร้างกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ (Reinforcing-R) คือ ผู้บริหารสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้รับนิเทศ เพื่อให้ผู้รับการนิเทศมีความมั่นใจและพึงพอใจในการปฏิบัติงาน อาจดำเนินการนิเทศในขณะที่ผู้รับการนิเทศกำลังปฏิบัติงานหรือปฏิบัติงานเสร็จสิ้นแล้วก็ได้

5. การประเมินผลการนิเทศ (Evaluating-E) คือ ผู้นิเทศทำการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมาของผู้รับการนิเทศ หลังจากประเมินผลแล้วพบว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคอย่างใดอย่างหนึ่งเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน และสมควรที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข อาจทำได้โดยให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานและวางแผนจัดการนิเทศอีกครั้ง เมื่อผลการปฏิบัติงานสำเร็จ หรืองานได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ การนิเทศครั้งต่อไปก็อาจดำเนินการได้เลยโดยไม่ต้องให้ความรู้ในเรื่องที่ปฏิบัติอีก

ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี (2559, น. 3) กล่าวไว้ว่า การนิเทศการฝึกอาชีพตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ให้เป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการลงวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ. 2557 มีข้อกำหนดในการนิเทศ ได้แก่

1. การนิเทศผู้เรียนในสถานประกอบการตามแผนการฝึก แบ่งเป็นสองกรณี คือ

1.1 การนิเทศในประเทศ ให้ครูนิเทศก์ไปนิเทศในสถานประกอบการ แห่งละไม่น้อยกว่าสามครั้งต่อภาคเรียน

1.2 กรณีร่วมมือจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีกับต่างประเทศ การนิเทศอาจแบ่งเป็นสามวิธี ดังนี้

- ให้ครูนิเทศไปนิเทศอย่างน้อยหนึ่งครั้งต่อภาคเรียน
- ให้ภาคีเครือข่ายในต่างประเทศเป็นผู้นิเทศแทนต่อภาคเรียน และ
- ให้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการนิเทศต่างประเทศอย่างสม่ำเสมอ

2. การไปนิเทศให้เป็นไปตามแผนการฝึกอาชีพ หากการฝึกอาชีพไม่ครบถ้วน สถานศึกษาต้องจัดการฝึกอาชีพให้เป็นไปตามจุดประสงค์สาขาวิชา

3. ครูนิเทศก์ต้องผ่านการอบรมการนิเทศการฝึกอาชีพจากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาหรือผู้ได้รับมอบหมาย

4. ชั่วโมงการนิเทศการฝึกอาชีพในสถานประกอบการให้คิดเป็นเวลาชั่วโมงสอนปกติ หากชั่วโมงสอนเกินภาระงานที่กำหนด สถานศึกษาสามารถเบิกค่าสอนเกินภาระงานได้ตามระเบียบของทางราชการ

5. การเดินทางไปนิเทศให้เบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการได้ตามระเบียบของกระทรวงการคลัง

อุดมศักดิ์ มีสุข (2559, 58-60) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถ่ายทอดความชำนาญให้แก่ผู้ร่วมงานในงานการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารสามารถดำเนินการนิเทศได้ด้วยตนเองหรือมอบหมายให้ผู้อื่นที่เกี่ยวข้องดำเนินการนิเทศการศึกษาได้ ทั้งนี้ การนิเทศการจัดการเรียนการสอนควรเกิดขึ้นจากความ ต้องการแก้ไขปัญหา ความจำเป็น การสร้างขวัญกำลังใจ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแก่ผู้รับการนิเทศ การนิเทศจะสามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาได้

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2561, น.168-169) สรุปไว้ว่า การนิเทศการศึกษาในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี จะต้องมีการนิเทศงาน และการนิเทศการสอน เหมือนการจัดการศึกษาทั่วไป และจะต้องมีกิจกรรมนิเทศการศึกษาเสมือนภาคบังคับตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ได้แก่ การดำเนินการให้ครูผู้สอนได้รับประสบการณ์ตรงในการพัฒนาวิชาชีพจากสถานประกอบการที่ร่วมงานกันไม่น้อยกว่าสี่สิบชั่วโมงทุกปีการศึกษา การดำเนินการให้ผู้เชี่ยวชาญในวิชาชีพมาถ่ายทอดประสบการณ์แก่ผู้เรียนและผู้สอน ภาคการศึกษาละสองครั้ง ครั้งละ 2 ชั่วโมงเป็นอย่างน้อย การประชุมปฏิบัติการทำแผนการเรียน การฝึกงาน การนิเทศ การประเมินผล

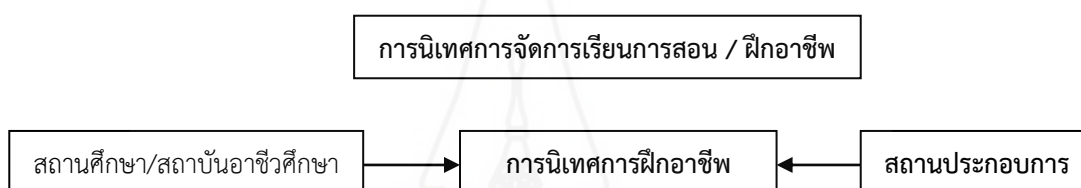
และการประชุมเพื่อจัดการประชาสัมพันธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ครูนิเทศต้องผ่านการอบรมการนิเทศการฝึกอาชีพจากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย และวัตถุประสงค์ของการนิเทศผู้เรียนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่ฝึกอาชีพในสถานประกอบการ ได้แก่

1. เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้เรียนที่กำลังฝึกอาชีพในสถานประกอบการ
2. เพื่อดูและติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานฝึกอาชีพของผู้เรียนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
3. เพื่อช่วยเหลือผู้เรียนในการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในการฝึกอาชีพ ทั้งปัญหาการปรับตัวและปัญหาด้านวิชาการ
4. เพื่อรับทราบและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ
5. เพื่อประเมินผลการดำเนินงานจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

วิทยา ใจวิถี (2562, น. 15-16) กล่าวว่า การนิเทศการเรียนการสอนหรือนิเทศการฝึกอาชีพของอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการนิเทศแบบร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ โดยทำแผนการนิเทศและกำหนดตารางการนิเทศร่วมกัน เพื่อช่วยเหลือ แก้ไขปัญหา ปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน และสอนงาน และเพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจ ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้เรียน ช่วยเหลือผู้เรียนในการแก้ปัญหาต่างๆ และแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ การนิเทศผู้เรียนระบบทวิภาคีจะต้องจัดการนิเทศฝึกอาชีพอย่างน้อยหนึ่งครั้งต่อภาคเรียน โดยจัดให้ครูนิเทศก็ได้พบปะผู้เรียน ประชุมร่วมกับครูฝึกหรือผู้ควบคุมการฝึกในสถานประกอบการ หรือจัดรูปแบบการนิเทศทางไกลโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในกรณีสถานศึกษาอยู่นอกพื้นที่และอยู่ต่างประเทศ อีกทั้งบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของครูนิเทศ จะต้องดำเนินการนิเทศให้เป็นไปตามมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดยให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศการฝึกอาชีพ จัดทำแผนการนิเทศ นักศึกษา นิเทศการนิเทศฝึกอาชีพของนักศึกษา ตรวจสอบบันทึกการฝึกอาชีพ แฟ้มสะสมผลงาน และรายงานผลการนิเทศนักศึกษา ผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นครูนิเทศการฝึกอาชีพของนักศึกษาระบบทวิภาคีจะต้องมีคุณลักษณะดังนี้

1. เป็นผู้ประสานงาน (Coordinator) เช่น ประสานครูฝึกแต่ละระดับให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ประสานชุมชน ผู้ปกครอง
2. เป็นที่ปรึกษา (Consultant) โดยเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำแก่ครูและผู้รับการนิเทศ (นักศึกษา)

3. เป็นผู้นำกลุ่ม (Group Leader) คือ รู้วิธีที่จะทำงานร่วมกับกลุ่มให้ประสบผลสำเร็จ
4. เป็นผู้ประเมิน (Evaluator) ได้แก่ เป็นผู้ประเมินผลการฝึกอาชีพ/ประเมินผลหลักสูตร
5. เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล
6. เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยการช่วยเหลือให้ครูฝึกมีการเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงพัฒนา
7. เป็นครูต้นแบบ คือ สามารถสาธิตการสอนที่มีประสิทธิภาพแก่ครูฝึกและแนะนำวิธีการสอนแก่ครูฝึกได้

ภาพที่ 2.3 การนิเทศการฝึกอาชีพ

ที่มา: วิทยา ใจวิถี. (2562). การส่งเสริมสนับสนุนการนิเทศการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ:

ประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี. อุตรธานี: สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1.

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการเกี่ยวกับให้บริการทางการศึกษาหรือการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี โดยมีข้อกำหนดการนิเทศระหว่างครูนิเทศก์และผู้เรียนระบบทวิภาคีในสถานประกอบการให้ได้รับความช่วยเหลือและการให้คำปรึกษาผู้เรียน และนำผลการนิเทศมาปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

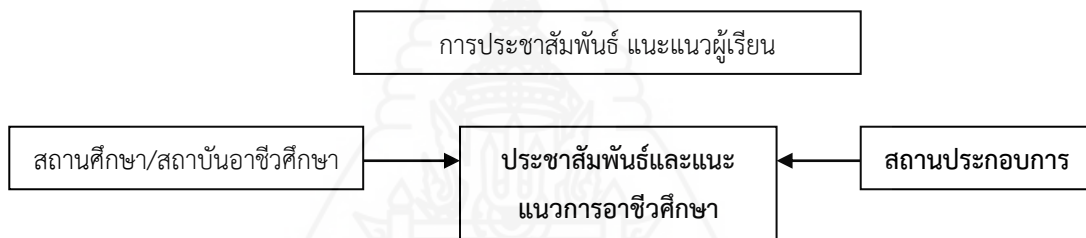
2.4.5 การประชาสัมพันธ์และการประสานงาน

การประชาสัมพันธ์ เป็นการสร้างภาพพจน์และความสัมพันธ์อันดีขององค์การกับสาธารณชน ส่งผลดีต่อองค์การให้ได้รับความไว้วางใจและการสนับสนุนจากสาธารณชนหรือชุมชน

อุดมศักดิ์ มีสุข (2559, น. 68) ได้กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ที่ทำให้องค์การเป็นที่นิยมชมชอบและเชื่อถือศรัทธาขององค์การ โดยอาจมีการสื่อสารทั้งการพูด การเขียน การชักชวน เผยแพร่ข่าวสารและขอความคิดเห็น เพื่อจูงใจและให้เป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินงานขององค์การ การประชาสัมพันธ์ต้องดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและมีแบบแผนเป็นระบบ มี

วัตถุประสงค์และกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน และมีกระบวนการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ 1) การค้นคว้าหาความรู้ 2) การวางแผน 3) การสื่อสาร และ 4) การติดตามและประเมินผล

วิทยา ใจวิถี (2562, น. 16) กล่าวว่า การจัดการศึกษาระบบทวิภาคี สถานศึกษาจะต้องประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ให้กับสถานประกอบการ ผู้เรียนและผู้ปกครองทราบตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2557 เรื่อง มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สถานศึกษาที่จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาต้องส่งเสริมสนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ และในส่วนของสถานประกอบการจะต้องมีผู้รับผิดชอบประสานงาน มีสวัสดิการและค่าตอบแทนที่เหมาะสมให้กับผู้เรียน และประชาสัมพันธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนทราบ

ภาพที่ 2.4 การประชาสัมพันธ์

ที่มา: วิทยา ใจวิถี. (2562). การส่งเสริมสนับสนุนการนิเทศการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ:

ประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี. อุตรธานี: สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1.

Wilcox and Cameron (2014 อ้างถึงใน ณิชฎัฐชуда วิจิตรจามรี, 2559, น. 2-5) กล่าวว่า การประชาสัมพันธ์ เป็นการสื่อสารสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างบุคคล หน่วยงาน หรือกลุ่มประชาชนเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์และนโยบายของหน่วยงาน อีกทั้งส่งเสริมให้ผู้บริหารได้รับข้อมูลและตอบสนองต่อประชาคมติและผลประโยชน์ของสาธารณชนะ ตลอดจนการคาดการณ์แนวโน้มเพื่อเป็นระบบเตือนภัยล่วงหน้าแก่องค์กร การประชาสัมพันธ์อย่างมีระบบและตามกระบวนการจะส่งผลให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของหน่วยงาน โดยมีกระบวนการประชาสัมพันธ์ 6 ขั้นตอน คือ

1. การวิจัยและการวิเคราะห์ เป็นการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เพื่อปัญหาหรือโอกาสทางการประชาสัมพันธ์

2. การวางนโยบาย เป็นการนำเสนอข้อมูลจากการวิเคราะห์และวิจัย ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายการดำเนินงานที่เหมาะสม

3. การวางแผนโครงการ หลังจากกำหนดนโยบายแล้ว จะดำเนินการวางแผนการสื่อสาร โดยกำหนดวัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย วิธีการสื่อสาร งบประมาณ และบุคคลที่รับผิดชอบ

4. การสื่อสาร เป็นการนำแผนงานไปปฏิบัติ โดยสื่อสารผ่านสื่อและกิจกรรมต่างๆ เช่น ข่าวแจก จดหมายข่าว อินเทอร์เน็ต สื่อเครือข่ายสังคมออนไลน์ หรือในรูปแบบกิจกรรมต่างๆ

5. ปฏิกริยาตอบรับ เป็นการค้นหาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากประชาสัมพันธ์ อาทิ กลุ่มประชาชนเป้าหมายเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมหรือไม่

6. การประเมินผล เป็นการประเมินความสำเร็จของนโยบาย ว่าควรปรับปรุงหรือดำเนินการต่อไป ผลการประเมินจะนำไปสู่การวางนโยบายแผนงานประชาสัมพันธ์ต่อไป การประชาสัมพันธ์จึงเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง

กล่าวโดยสรุป การประชาสัมพันธ์และการประสานงาน เป็นการนำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี และการดำเนินงานร่วมกันระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี โดยมีการวางแผน การสำรวจข้อมูลความต้องการในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี การสร้างความเข้าใจ การให้ข้อมูลข่าวสารและสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาระบบทวิภาคี

2.5 แนวทางปฏิบัติการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี

การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีที่มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ จะนำไปสู่ความก้าวหน้าและพัฒนาประเทศให้มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจและสังคม อาทิ ประเทศไทย สหรัฐอเมริกา เยอรมนี ออสเตรเลีย เป็นต้น ในส่วนนี้จะนำเสนอแนวปฏิบัติในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ดังต่อไปนี้

2.5.1 แนวปฏิบัติในการจัดการอาชีวศึกษาและระบบทวิภาคีของประเทศไทย

ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี (2557, น. 11) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ดำเนินการจัดทำแนวทางปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดยพัฒนาและปรับปรุงขึ้นจากแนวทางปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ปี พ.ศ. 2556 เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้ถูกต้อง มีมาตรฐาน โดยครู คณาจารย์ สถานประกอบการ ผู้เรียน ผู้ปกครองมีความเข้าใจร่วมมือส่งเสริมให้การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มีคุณภาพอย่างยั่งยืน ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พ.ศ. 2557 มีแนวทางปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ดังนี้

1) หลักการและวัตถุประสงค์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มาตรา 8 กล่าวไว้ว่า การศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ในเรื่องการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของรัฐ

2) คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา ทุกระดับ ประเภทวิชาและสาขาวิชาในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีต้องครอบคลุมอย่างน้อยสามด้าน ทั้งด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไปและด้านสมรรถนะวิชาชีพตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง กรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติที่กำหนดและมีคุณลักษณะพิเศษ ดังนี้

(1) สามารถปฏิบัติงานในสาขาวิชาที่ฝึกอาชีพได้ทันที

(2) มีสมรรถนะเป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละสาขาในแต่ละระดับ

3) โครงสร้างหลักสูตร จำนวนหน่วยกิตและการคิดหน่วยกิตต่อภาคเรียน และการจัดการศึกษา

(1) โครงสร้างหลักสูตร จำนวนหน่วยกิตและการคิดหน่วยกิตให้เป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ

(2) การฝึกอาชีพในสถานประกอบการโดยมีระยะเวลาไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของการจัดการศึกษาแต่ละระดับ

4) ผู้สอนและบุคลากรสนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

(1) คุณสมบัติผู้สอนให้เป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ

(2) ครูผู้สอนวิชาชีพในสาขาวิชาของสถานศึกษาที่จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบ ต้องได้รับการพัฒนาวิชาชีพที่สอนไม่น้อยกว่าสี่สิบชั่วโมงต่อคนต่อปีการศึกษา จากสถานประกอบการที่ร่วมจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

(3) สถานศึกษาจัดให้มีผู้ที่มีประสบการณ์ มีความชำนาญ มีความเชี่ยวชาญด้านวิชาชีพมาถ่ายทอดลักษณะประสบการณ์และความรู้แก่ผู้เรียน ผู้สอนไม่น้อยกว่าสองครั้งๆ ละไม่ต่ำกว่าสองชั่วโมงต่อสาขาวิชาต่อภาคเรียน

5) ทรัพยากรการเรียนการสอนและการจัดการ

(1) สถานศึกษาและสถานประกอบการต้องมีวัสดุ ครุภัณฑ์ พื้นที่และอุปกรณ์การศึกษาสำหรับผู้เรียนเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอนและการฝึกอาชีพ

- (2) สถานศึกษาต้องมีครูนิเทศวิชาชีพสาขานั้นๆ
- (3) สถานประกอบการต้องมีบุคลากรผู้ประสานงานและครูฝึก
- 6) สถานศึกษาที่จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
- (1) ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษาต้องส่งเสริมสนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
- (2) จัดการเรียนในสาขาวิชาตรงความต้องการสถานประกอบการ
- (3) ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ
- (4) ให้ผู้เรียนทำสัญญาการฝึกอาชีพกับสถานประกอบการ
- (5) ทำแผนการเรียน แผนการฝึกอาชีพและแผนการนิเทศร่วมกับสถานประกอบการตลอดหลักสูตร
- (6) ประเมินผลก่อนการฝึกอาชีพและประเมินผลหลังเสร็จสิ้นการฝึกอาชีพ
- (7) เตรียมความพร้อมผู้เรียนก่อนการฝึกอาชีพ
- (8) มีครูนิเทศการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ
- (9) การกำกับติดตามและประเมินผลการฝึกอาชีพร่วมกับสถานประกอบการ
- (10) ประชาสัมพันธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้กับสถานประกอบการ ผู้เรียนและผู้ปกครองทราบ
- 7) สถานประกอบการที่จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
- (1) ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมพัฒนาเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์
- (2) ลักษณะงานที่ฝึกอาชีพต้องสอดคล้องกับการเรียนรู้ในสาขาวิชาที่ผู้เรียนกำลังศึกษา
- (3) ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ ระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษา
- (4) ทำสัญญาการฝึกอาชีพระหว่างผู้เรียนกับสถานประกอบการ
- (5) ทำแผนการเรียน แผนการฝึกอาชีพและแผนการนิเทศร่วมกับสถาน
- (6) ประเมินการฝึกอาชีพร่วมกับสถานศึกษา
- (7) มีครูฝึกในสถานประกอบการ
- (8) มีผู้ควบคุมการฝึกอาชีพ

(9) มีผู้ประสานงานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานประกอบการ

(10) ประชาสัมพันธ์การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้กับผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน

(11) มีสวัสดิการและค่าตอบแทนที่เหมาะสมให้กับผู้เรียน ตามข้อตกลงระหว่างสถานประกอบการและสถานศึกษา

8) ครูฝึกในสถานประกอบการ

(1) มีคุณสมบัติตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษา

(2) การฝึกอาชีพระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ต้องมีครูฝึกหนึ่งคน ต่อผู้เรียนไม่เกินสิบคน ระดับปริญญาตรี ต้องมีครูฝึกหนึ่งคน ต่อผู้เรียนไม่เกินแปดคน

(3) ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นครูฝึกตามหลักเกณฑ์ ที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด

9) คุณสมบัติของผู้เรียน

(1) เป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษาและการประเมินผลการศึกษา

(2) เป็นผู้ได้รับการคัดเลือกจากสถานศึกษาและสถานประกอบการ

10) การจัดการเรียนการสอนและการฝึกอาชีพของสถานประกอบการ

(1) การจัดการเรียนการสอนและการฝึกอาชีพต้องเป็นไปตามจุดประสงค์สาขาวิชาและมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละสาขาในแต่ละระดับ

(2) ผู้เรียนมีการบันทึกการฝึกอาชีพ แฟ้มสะสมผลงาน บันทึกคุณธรรมจริยธรรมและจิตอาสาให้เป็นไปตามแบบที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด

11) ข้อกำหนดในการนิเทศ

(1) การไปนิเทศผู้เรียนในสถานประกอบการตามแผนการฝึก โดยแบ่งเป็นสองกรณี

ก. การนิเทศในประเทศ ให้ครูนิเทศก์ไปนิเทศในสถานประกอบการแห่งละไม่น้อยกว่าสามครั้งต่อภาคเรียน

ข. กรณีร่วมมือจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีกับต่างประเทศ การนิเทศอาจแบ่งเป็นสามวิธี ดังนี้

(ก) ให้ครูนิเทศไปนิเทศอย่างน้อยหนึ่งครั้งต่อภาคเรียน

(ข) ให้ภาคีเครือข่ายในต่างประเทศเป็นผู้นิเทศแทนต่อภาคเรียน

และ

(ค) ให้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการนิเทศต่างประเทศอย่าง

สม่ำเสมอ

(2) การไปนิเทศให้เป็นไปตามแผนการฝึกอาชีพ หากการฝึกอาชีพไม่ครบถ้วน สถานศึกษาต้องจัดการฝึกอาชีพให้เป็นไปตามจุดประสงค์สาขาวิชา

(3) ครูนิเทศก์ต้องผ่านการอบรมการนิเทศการฝึกอาชีพจากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาหรือผู้ได้รับมอบหมาย

(4) ชั่วโมงการนิเทศการฝึกอาชีพในสถานประกอบการให้คิดเป็นเวลา ชั่วโมงสอนปกติ หากชั่วโมงสอนเกินภาระงานที่กำหนด สถานศึกษาสามารถเบิกค่าสอนเกินภาระงานได้ตามระเบียบของทางราชการ

(5) การเดินทางไปนิเทศให้เบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการได้ตามระเบียบของกระทรวงการคลัง

12) การวัดผลและประเมินผลการเรียนและการสำเร็จการศึกษา

(1) ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษาและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรแต่ละระดับ

(2) การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ให้ดำเนินการอย่างเป็นระบบและใช้วิธีการประเมินอย่างหลากหลายตามสภาพจริง สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอน การฝึกอาชีพ โดยคำนึงถึงพัฒนาการของผู้เรียนและสมรรถนะที่ต้องการ

13) การประกันคุณภาพ

(1) การประกันคุณภาพหลักสูตร

ก. ให้ทุกหลักสูตรต้องกำหนดระบบการประกันคุณภาพไว้ให้ชัดเจน ครอบคลุมทั้งคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา การบริหารหลักสูตร ทรัพยากรการจัดการอาชีวศึกษา ความต้องการกำลังคนของตลาดแรงงาน

ข. กำหนดสมรรถนะรายวิชา โดยปรับปรุงรายวิชาเดิมหรือพัฒนารายวิชาใหม่ให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ

(2) การประกันคุณภาพผู้สำเร็จการศึกษา

ก. มีคุณวุฒิตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ

ข. มีทักษะและความสามารถในการกำกับดูแล มีความเชี่ยวชาญในการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติงาน

ค. สถานประกอบการมีความพึงพอใจในศักยภาพผู้สำเร็จการศึกษา
 ง. มีใบรับรองการฝึกอาชีพจากสถานประกอบการ องค์กรเอกชน
 สมาคม องค์กรวิชาการหรือองค์กรวิชาชีพ

รวมทั้งจะต้องมีส่วนประกอบสำคัญสำหรับใช้ในการดำเนินการจัดการศึกษาระบบ
 ทวิภาคี ได้แก่ 1) มีบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ 2) มี
 สัญญาฝึกอาชีพระหว่างสถานประกอบการกับนักศึกษา 3) มีแผนการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ
 ตลอดระยะเวลาการฝึกอาชีพที่กำหนดในแผนการเรียนตลอดหลักสูตร 4) มีการประเมินมาตรฐาน
 ฝีมือตามข้อตกลง และแผนการฝึกอาชีพ ที่จัดทำร่วมกันระหว่างสถานประกอบการและสถานศึกษา
 5) มีใบรับรองการผ่านงานของสถานประกอบการ เมื่อสิ้นสุดการฝึกอาชีพลงนามโดยสถาน
 ประกอบการ 6) มีใบรับรองการสำเร็จการศึกษาระบบทวิภาคีลงนามร่วมกัน 2 ฝ่าย คือ สถาน
 ประกอบการและสถานศึกษา

2.5.2 แนวปฏิบัติในการจัดการอาชีวศึกษาและระบบทวิภาคีของสหรัฐอเมริกา

กวูเรศ อับดุลสตา และวรรณดี สุทธินรากร (2561, น.11-13) กล่าวว่า
 สหรัฐอเมริกาประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี มีระบบการอาชีวศึกษาเริ่มต้นยุค
 ปลายศตวรรษที่ 19 และจำเป็นจะต้องได้รับการขับเคลื่อนให้สอดคล้องกับสภาวะการเปลี่ยนแปลง
 ทางสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม การเตรียมเยาวชนให้พร้อมกับการประกอบอาชีพในยุคเทคโนโลยี
 ตลอดจนถึงต้องมีการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาทั้งเชิงเนื้อหา โดยเฉพาะการเรียนการสอนให้มีความ
 ทันสมัยสอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย สหรัฐอเมริกาได้ใช้แนวปฏิบัติของการ
 จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนการศึกษาด้านอาชีพให้สามารถ
 ตอบสนองความต้องการของเยาวชนในประเทศ เตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมในการทำงาน เพื่อ
 พัฒนาเยาวชนให้มีทักษะอาชีพขั้นสูงซึ่งนำมาสู่ค่าตอบแทนที่สูง มีแผนการฝึกอาชีพที่ระบุรายละเอียด
 ของสมรรถนะที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ เน้นการฝึกปฏิบัติจริงและการประเมินผลตามสภาพ
 จริงจากหน่วยงาน ผู้เรียนได้รับค่าตอบแทนและประกาศนียบัตรเมื่อสำเร็จหลักสูตรการฝึกอาชีพ อีกทั้ง
 การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือจากภาคีร่วมจากภาคส่วนต่างๆ
 ของสังคมเป็นสำคัญ ทั้งนี้สหรัฐอเมริกาได้มี แนวปฏิบัติที่สำคัญในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิ
 ภาคี คือ

- 1) ครูอาชีวศึกษาและครูฝึกจะต้องร่วมทำแผนการฝึกอาชีพร่วมกัน โดยระบุ
 สมรรถนะอาชีพที่ผู้เรียนจะได้รับการพัฒนาไว้อย่างชัดเจน
- 2) ผู้เรียนจะใช้เวลาเรียนในภาคทฤษฎีในชั้นเรียน หรือการฝึกอบรมทาง
 วิชาการในลักษณะอื่นๆ ไม่น้อยกว่า 144 ชั่วโมง

3) ผู้เรียนต้องได้รับการฝึกอบรมแบบการฝึกปฏิบัติจริง (On-the-job training) ในสถานประกอบการไม่น้อยกว่า 2,000 ชั่วโมง

4) ผู้เรียนจะได้รับค่าจ้างจากการฝึกหัดงานในระบบทวิภาคี โดยระบุไว้ในสัญญาการฝึกอาชีพไว้อย่างชัดเจน

5) ครูฝึกจะต้องประเมินการฝึกอาชีพของผู้เรียน โดยเน้นการประเมินจริง หน้าที่งาน (On-site evaluation)

6) หากผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินตามสมรรถนะอาชีพที่กำหนด ครูผู้สอนสามารถจัดการฝึกอบรมซ่อมเสริม (Training remediation) ในโรงเรียนตามความเหมาะสม

7) หลักสูตรการฝึกหัดในระบบทวิภาคีจะเน้นให้ผู้เรียนสามารถฝึกทักษะอาชีพที่กว้างโดยเฉพาะทักษะด้านเทคโนโลยีการผลิตและวิศวกรรม เทคโนโลยีสำนักงาน และสาธารณสุข

8) กระบวนการเรียนการสอนในระบบทวิภาคีในระดับมัธยมต้นและมัธยมปลาย เน้นการสร้างเชื่อมโยงและการบูรณาการองค์ประกอบของเนื้อหาในหลักสูตร ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตร และหลักสูตรวิชาชีพต่างๆ ได้ในภายหลัง

นอกจากนี้ Smith (1997 อ้างถึงใน ภูวเรศ อับดุลสตา และวรรณดี สุทธินรากร, 2561, น. 13) แนวปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสหรัฐอเมริกามีความสอดคล้องกับองค์ประกอบของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีตามมาตรฐานยุโรป มีดังนี้

1. ความร่วมมือระหว่างนายจ้าง โรงเรียน ผู้เรียนและรัฐบาล
2. การบูรณาการระหว่างประสบการณ์การเรียนรู้ในโรงเรียนและประสบการณ์ด้านการทำงาน
3. การรับรองมาตรฐานทางวิชาการและวิชาชีพ
4. ระบบการศึกษาที่ยืดหยุ่น คล่องตัวและสามารถรองรับจำนวนเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการได้อย่างเพียงพอ

5. แนวคิดการจัดการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะด้านอาชีพในขั้นที่สูงขึ้น เพื่อผลตอบแทนที่สูง ซึ่งไม่จำเป็นต้องจบการศึกษาในระดับปริญญา

2.5.3 แนวปฏิบัติในการจัดการอาชีวศึกษาและระบบทวิภาคีของเยอรมนี

ภูวเรศ อับดุลสตา และวรรณดี สุทธินรากร (2561, น. 36-37) กล่าวว่า การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในประเทศเยอรมนีประสบผลสำเร็จมาจากระบบการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาและระบบทวิภาคีที่มีคุณภาพ และใช้กฎหมาย The Vocational Act มีแนวคิดหลัก เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนเพื่อเข้าฝึกหัดงานในระบบทวิภาคีในวิทยาลัยอาชีวศึกษาเพื่อเตรียมผู้เรียนสำหรับการฝึกหัดงานโดยเฉพาะ จัดการศึกษาควบคู่กับการแนะแนวอาชีพ สถานประกอบการจะต้อง

เขียนแผนการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับหลักสูตรทั้งด้านโครงสร้าง เนื้อหาและการฝึกปฏิบัติ พัฒนาทักษะการปฏิบัติงานของผู้เรียนตามสมรรถนะอาชีพสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติและความต้องการของตลาดแรงงาน อีกทั้งการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในประเทศเยอรมนีมาจากระบบการศึกษาของประเทศส่งเสริมให้ผู้เรียนเข้าสู่การจัดการฝึกหัดงานในระบบทวิภาคี รัฐบาลมีโครงการส่งเสริมการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนเพื่อเข้าฝึกหัดงานในระบบทวิภาคี เรียกว่า “วิทยาลัยอาชีวศึกษาเพื่อเตรียมผู้เรียนสำหรับการฝึกหัดงานโดยเฉพาะ” (Pre-apprenticeship vocational colleges) โดยมีแนวปฏิบัติที่ดีของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ดังนี้

1) รัฐบาลใช้กฎหมาย The Vocational Act ฉบับปี ค.ศ. 1969 เพื่อกระจายอำนาจการบริหารการอาชีวศึกษาสู่ระดับจังหวัด ซึ่งควบคุมและดูแลโดยคณะกรรมการศูนย์การอาชีวศึกษาและการฝึกอบรม เน้นนโยบายการยกระดับการสอนของครูในสถานศึกษาและครูฝึกในสถานประกอบการ

2) ดำเนินการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาและระบบทวิภาคีควบคู่กับการแนะแนวอาชีพ มีทิศทาง นโยบายและเป้าหมายที่ชัดเจน ภายใต้แนวคิดให้เยาวชนเห็นความสำคัญของการศึกษาและฝึกอาชีพ และผู้เรียนมีความพร้อมสำหรับการทำงานสามารถเข้ารับการฝึกหัดงานในระบบทวิภาคีและศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา รัฐบาลสนับสนุนงบประมาณด้านอาชีวศึกษาและระบบทวิภาคีอย่างเหมาะสมและเพียงพอ

3) เน้นการพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการได้เต็มศักยภาพด้วยเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ทันสมัย ควบคุมมาตรฐานด้านการเรียนการสอน โดยมีเป้าหมายสูงสุดให้ผู้เรียนสามารถบูรณาการความรู้เชิงทฤษฎีและการประยุกต์ใช้ในภาคปฏิบัติ สอดคล้องกับหลักคิด “การเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมในการทำงาน”

4) จากสัญญาฝึกอาชีพระหว่างผู้เรียนและสถานประกอบการ นัยสำคัญของสัญญา เน้นให้สถานประกอบการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติงานตามสมรรถนะอาชีพที่กำหนดไว้ของผู้เรียนสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ สถานประกอบการจะต้องเขียนแผนการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับหลักสูตรทั้งด้านโครงสร้าง เนื้อหาและการฝึกปฏิบัติ เพื่อให้กระบวนการผลิตกำลังคนมีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

2.5.4 แนวปฏิบัติในการจัดการอาชีวศึกษาและระบบทวิภาคีของออสเตรเลีย

กวเรศ อับดุลสตา และวรรณดี สุทธินรากร (2561, น. 145-149) กล่าวว่า ออสเตรเลียการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีแนวปฏิบัติในการฝึกหัดงานกำหนดเงื่อนไขและสิทธิระหว่างผู้เรียนและสถานประกอบการอย่างชัดเจน มีหน่วยบริการการฝึกอบรมของรัฐเพื่อให้บริการด้านความช่วยเหลือและให้คำแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับระบบทวิภาคีและการฝึกอบรมวิชาชีพ อาทิเช่น ในรัฐ New South Wales มีหน่วยบริการฝึกอบรมของรัฐ ประมาณ 9 แห่ง การจัดการ

เรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติงานจริงด้วยอุปกรณ์และเครื่องมือสำหรับการปฏิบัติงานตามสาขาวิชาชีพ ผู้เรียนฝึกหัดงานในสถานประกอบการที่ขึ้นทะเบียนเท่านั้น สถานประกอบการจะต้องทำแผนการฝึกอบรม บันทึก ตรวจสอบและประเมินผลการเรียนรู้และทักษะการปฏิบัติงาน ตลอดจนดูแลการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามมาตรฐานสมรรถนะวิชาชีพ โดยมี 3 เงื่อนไขสำคัญในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ได้แก่ 1) สัญญาการฝึกหัดงานระหว่างนายจ้างและผู้ฝึกหัดงาน อนุมัติโดยหน่วยบริการฝึกอบรมของรัฐ 2) ค่าจ้างจากการฝึกหัดงานในอัตราที่เหมาะสมกำหนดโดยภาคอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง 3) แผนการฝึกอบรม ทำขึ้นโดยสถานประกอบการและได้รับการอนุมัติโดยศูนย์การฝึกอบรมที่ขึ้นทะเบียนหรือสถานศึกษา การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีจะคำนึงถึงประโยชน์ร่วมกันระหว่างนายจ้างหรือสถานประกอบการและผู้ฝึกหัดงาน ผ่านกระบวนการเรียนการสอนที่มีคุณภาพสอดคล้องกับเป้าหมายการผลิตกำลังคนของประเทศ และออสเตรเลียได้กำหนดแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับการจัดการฝึกหัดงานในระบบทวิภาคีตามนโยบายระดับชาติ ดังนี้

1) สถานประกอบการ

- (1) สถานประกอบการจะต้องจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัยให้แก่ ผู้ฝึกหัดงาน ปราศจากการคุกคามทางเพศและการเหยียดสีผิว
- (2) สร้างโอกาสให้ผู้ฝึกหัดงานได้พัฒนาความรู้และทักษะการปฏิบัติงาน
- (3) มีส่วนร่วมในการพัฒนาแผนการฝึกหัดงาน เตรียมเครื่องมืออุปกรณ์และผู้เชี่ยวชาญสำหรับหลักสูตรการฝึกหัดงานในระบบทวิภาคี
- (4) จัดเตรียมครูฝึกโดยทำหน้าที่ควบคุม ดูแลและสอนงานให้แก่ผู้ฝึกหัดงาน
- (5) โดยสิทธิทางกฎหมายหากผู้ฝึกหัดงานเป็นเยาวชนอายุ 18 ปี จะต้องอยู่ในการดูแลของผู้ปกครอง
- (6) แนะนำสิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบให้แก่ผู้ฝึกหัดงานรวมถึงสวัสดิการค่าตอบแทนและเงื่อนไขต่างๆ เกี่ยวกับการทำงาน โดยผู้ฝึกหัดงานสามารถร้องเรียนเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานประกอบการ

2) ผู้ฝึกหัดงาน

- (1) มีความรับผิดชอบในการฝึกปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอทุ่มเทในการทำงานและมีริยมารยาทที่ดีสอดคล้องกับกฎระเบียบของสถานประกอบการ
- (2) ดูแลและรักษาให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินของสถานประกอบการ
- (3) เคารพต่อสิทธิของบุคคลอื่นที่เข้าร่วมการฝึกหัดงานและลูกจ้างที่ทำงานในสถานประกอบการ

(4) เก็บข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับสถานประกอบการไว้เป็นความลับ เว้นแต่ที่ได้รับอนุญาตให้เปิดเผยได้

(5) ผู้ฝึกหัดงานที่อายุต่ำกว่า 18 ปี ควรได้รับอนุญาตจากผู้ปกครองก่อนเข้ารับการฝึกหัดงาน

(6) ฝึกหัดงานด้วยความตั้งใจ เพื่อให้บรรลุผลตามสมรรถนะที่กำหนดไว้ รวมทั้งเข้ารับการอบรมและการประเมินผลอื่นๆ ตามเหมาะสม

นอกจากนี้ หน่วยบริการฝึกอบรมของรัฐ (State Training Services) การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีมีแนวปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1. สถานประกอบการต้องจัดเตรียมให้ผู้ฝึกหัดงานได้เรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติงานจริง โดยมีเครื่องมือและอุปกรณ์ฝึกปฏิบัติที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้ฝึกหัดได้พัฒนาทักษะอาชีพตามหลักสูตรได้อย่างเต็มศักยภาพ ดำเนินการตามเงื่อนไขที่ระบุในสัญญา และตรวจสอบพัฒนาการด้านการเรียนรู้และการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

2. ผู้ฝึกหัดงานในระบบทวิภาคีทุกคนจะต้องฝึกหัดงานในสถานประกอบการที่ขึ้นทะเบียนเท่านั้น โดยสถานประกอบการต้องจ่ายค่าตอบแทนการฝึกหัดงานให้แก่ผู้ฝึกหัดงานและลงบันทึกการทำงานในสมุดบันทึกการฝึกหัดงาน

3. สถานประกอบการจะต้องประสานงานกับศูนย์การฝึกอบรมหรือสถานศึกษาอย่างใกล้ชิดเพื่อรายงานเกี่ยวกับการปฏิบัติการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการฝึกภาคปฏิบัติกับสถานประกอบการและพัฒนาการด้านการฝึกอาชีพของผู้ฝึกหัดงาน

4. การกำหนดระยะเวลาในการฝึกงานอาจจะมีความยืดหยุ่นโดยเน้นหลักสูตรฐานสมรรถนะ ผู้ฝึกหัดไม่ควรทำงานเกิน 48 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ยกเว้นบางสาขาวิชา เช่น เกษตรกร และแม่บ้าน เป็นต้น

จึงสรุปได้ว่า แนวทางปฏิบัติการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการกำหนดข้อตกลงในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและสถานประกอบการ ทั้งสองฝ่ายจะต้องดำเนินการตามแนวทางปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีร่วมกัน มีการสำรวจความพร้อมของสถานศึกษาและสถานประกอบการ ลงนามบันทึกความร่วมมือ ประชาสัมพันธ์โครงการให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ จัดแผนการเรียนการสอนและแผนการฝึกอาชีพตลอดหลักสูตร คัดเลือกผู้เรียน ทำสัญญาการฝึกระหว่างผู้เรียนและสถานประกอบการโดยมีผู้ปกครองรับรอง ปฐมนิเทศผู้เรียนและประชุมผู้ปกครอง จัดการเรียนการสอนและการฝึกอาชีพ นิเทศการจัดการเรียนการสอนและการฝึกอาชีพ วัดและประเมินผลการเรียนและการฝึกอาชีพ ผู้สำเร็จการศึกษาได้รับใบประกาศนียบัตรจากสถานศึกษาและใบรับรองการฝึกอาชีพจากสถานประกอบการ การติดตามผู้สำเร็จการศึกษา และสรุปผลการดำเนินงาน เพื่อพัฒนาและปรับปรุงให้ได้ตามมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ

2.6 ประโยชน์ของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี

การจัดการศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาที่ให้ประโยชน์กับผู้เรียน สถานศึกษา สถานประกอบการ และบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ตลอดจนส่งผลต่อภาคเศรษฐกิจและสังคม มีรายละเอียดดังนี้

คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬาสมานิติบัญญัติแห่งชาติ (2559, น. 8) กล่าวว่า การจัดการอาชีวศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2551 มาตรา 53 เพื่อประโยชน์ด้านความร่วมมือในการพัฒนากำลังคน การวิจัยและพัฒนาเพื่อเสริมสร้างมาตรฐานการอาชีวศึกษาและเพิ่มพูนประสบการณ์ของครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาหรือสถาบันให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และมาตรา 54 สถานประกอบการ สมาคมวิชาชีพ หรือองค์กรอื่นที่ให้ความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพอาจได้รับสิทธิและประโยชน์ต่อไปนี้

- 1) การสนับสนุนด้านวิชาการและทรัพยากรตามสมควรแก่กรณี
- 2) การเชิดชูเกียรติแก่สถานประกอบการ สมาคมวิชาชีพ หรือองค์กรอื่นที่ให้ความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ

จากการวิจัยแนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา เอกชนประเภทอาชีวศึกษาตามรูปแบบของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ผลการวิจัยพบว่า ผลประโยชน์ที่ได้รับร่วมกันของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ได้แก่ (คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬาสมานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2559, น. 20-21)

- 1) ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาแรงงานที่มีปริมาณและคุณภาพในภาพรวมของประเทศ
- 2) สถานประกอบการได้รับประโยชน์ คือ มีทรัพยากรแรงงานที่มีปริมาณและคุณภาพตรงตามความต้องการ ช่วยลดต้นทุนการพัฒนาบุคลากรและลดความเสี่ยงจากการขาดแคลนแรงงาน
- 3) สถานศึกษาได้รับประโยชน์ คือ ช่วยลดต้นทุนการซื้อเครื่องมืออุปกรณ์ เทคโนโลยีที่ทันสมัยและมีราคาแพงในการจัดการศึกษา และการพัฒนาทักษะของบุคลากรและครูผู้สอนให้มีความรู้ทันสมัยอย่างต่อเนื่อง
- 4) ผู้เรียนได้รับประโยชน์ คือ ได้รับความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติจากการปฏิบัติงานจริง ได้รับค่าตอบแทนและแรงจูงใจในระหว่างการเรียนและฝึกงาน และมีโอกาสได้รับการพิจารณาเข้าสู่งานอาชีพหลังจากสำเร็จการศึกษา

จอมพงศ์ มงคลวนิช (2561, น. 14-15) กล่าวว่า การจัดการศึกษาระบบทวิภาคี จะเกิดประโยชน์กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาร่วมกัน ประกอบด้วย 3 ฝ่าย ได้แก่ ผู้เรียน

สถานศึกษา และสถานประกอบการ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของ ตลาดแรงงาน และผลิตผู้เรียนให้มีสมรรถนะด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิคและระดับเทคโนโลยี ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จะได้รับประโยชน์จากการจัดการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สรุปได้ดังนี้

1. ด้านผู้เรียน

1.1 นำความรู้ภาคทฤษฎีจากสถานศึกษาไปประยุกต์ใช้ได้ทันทีในระหว่างฝึกงาน ในสถานประกอบการ เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง

1.2 มีทักษะในการปฏิบัติงานวิชาชีพที่ตรงกับความต้องการของสถาน ประกอบการ

1.3 ได้รับค่าเบี้ยเลี้ยงและสวัสดิการอื่นๆ เช่น เครื่องแบบชุดฝึกงาน การประกัน อุบัติเหตุ ประกันชีวิต หรืออื่นๆ ตามที่ตกลงกัน

1.4 ได้รับการคุ้มครองในระหว่างการฝึกอาชีพจากพระราชบัญญัติส่งเสริมการฝึก อาชีพ

1.5 มีโอกาสที่จะได้รับการจ้างเข้าทำงานในสถานประกอบการที่ฝึกอาชีพก่อนคน อื่น

1.6 ได้รับใบรับรองการฝึกงานจากสถานประกอบการ ซึ่งมีประโยชน์ในการใช้ ประกอบการสมัครงานที่อื่นๆ

1.7 ได้รับคุณวุฒิทางการศึกษา อาทิ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประกาศนียบัตร วิชาชีพชั้นสูง และปริญญาตรี เช่นเดียวกับนักเรียน นักศึกษาระบบปกติ

1.8 ได้โอกาสศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น

1.9 ได้รับการฝึกปฏิบัติงาน ให้มีความรับผิดชอบ ความตรงต่อเวลา ความอดทน จนมีลักษณะกิจนิสัยการทำงานและมีบุคลิกภาพที่ดีเหมาะสมกับตำแหน่งงาน มีความเข้าใจระบบการ ทำงานของสถานประกอบการ แก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถปรับตัว และทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้

1.10 ผู้เรียนจะได้รับการเอาใจใส่จากผู้ปกครองเพิ่มขึ้น จากการทำสัญญาฝึก อาชีพกับสถานประกอบการ ผู้ปกครองต้องปฏิบัติตามข้อกำหนด เนื่องจากอาจมีเงื่อนไขให้ผู้ปกครอง ชดใช้ความเสียหายกรณีผู้เรียนไม่รับผิดชอบ หรือกระทำตัวไม่เหมาะสมผิดข้อตกลงตามสัญญา จน สถานประกอบการบอกลีกให้พ้นสภาพการเป็นผู้ฝึกอาชีพ

2. ด้านสถานประกอบการ

2.1 ได้ทรัพยากรบุคคลในอนาคตที่มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และตรงตาม ความต้องการของสถานประกอบการ

- 2.2 ได้ทรัพยากรบุคคลช่วยในการขับเคลื่อนกิจการของสถานประกอบการ
 - 2.3 สามารถวางแผนกำลังคนระยะยาว ด้านสาขาวิชาที่ขาดแคลนหรือสถานประกอบการมีความต้องการคนที่มีความชำนาญในอนาคต
 - 2.4 ได้คัดเลือกผู้สมัครงานที่มีความเหมาะสมกับสถานประกอบ หากผู้เรียนสำเร็จการศึกษาและสมัครเป็นพนักงาน จะได้พนักงานที่มีระดับความสามารถ มีกึ๋นสั้ยเหมาะสมกับงาน มีคุณภาพตรงตามความต้องการ
 - 2.5 บุคลากรของสถานประกอบการที่เป็นครูฝึกจะได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถ เนื่องจากจะต้องเข้าร่วมประชุมสัมมนาที่สถานศึกษา เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาและการฝึกอาชีพ
 - 2.6 ช่วยให้เกิดการปรับปรุงการทำงาน บุคลากร เครื่องมือและอุปกรณ์ เป็นการพัฒนาคุณภาพงานเข้าสู่ระบบสากล
 - 2.7 ผลผลิตงานมีคุณภาพมากขึ้น ได้รับความเชื่อมั่นจากลูกค้า
 - 2.8 บุคลากรหรือครูฝึก และพนักงานที่เป็นนักศึกษาฝึกงานมีความผูกพันกับสถานประกอบการมากกว่าพนักงานที่คัดสรรจากบุคคลทั่วไป
 - 2.9 ลดอัตราการลาออกของพนักงาน
 - 2.10 ลดต้นทุนค่าใช้จ่ายและประหยัดเวลาในการฝึกอบรมพนักงานใหม่
 - 2.11 สามารถปรับตัวเข้ากับสภาวะเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงได้เร็ว
 - 2.12 ได้รับการสนับสนุนด้านค่าใช้จ่ายจากภาครัฐ ค่าเครื่องแบบชุดฝึกงาน ค่าจัดทำเอกสารประกอบการฝึก ค่าอุปกรณ์หรือเครื่องมือประจำตัวผู้ฝึกงาน ค่าประกันอุบัติเหตุ ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม ค่าตอบแทนวิทยากร ค่าพาหนะ ค่าที่พัก สำหรับผู้รับการฝึก
 - 2.13 ได้รับสิทธิประโยชน์ในการนำค่าใช้จ่ายในการฝึกอาชีพไปหักลดหย่อนภาษีได้ 2 เท่าของจำนวนที่จ่ายจริง (200% ของค่าใช้จ่ายจริง)
 - 2.14 สร้างเสริมภาพลักษณ์และชื่อเสียงที่ดีให้กับสถานประกอบการ
 - 2.15 เป็นการช่วยเหลือสังคมอีกประการหนึ่ง
3. ด้านสถานศึกษา
 - 3.1 ได้ทำหน้าที่ผลิตกำลังคนด้านวิชาชีพให้มีความรู้ และทักษะตรงตามความต้องการของแรงงานอย่างมีประสิทธิภาพ
 - 3.2 ประหยัดงบประมาณ ลดภาระค่าใช้จ่าย ลดปัญหาในการจัดหาเครื่องมือเครื่องจักรที่ทันสมัยและมีราคาแพงมาใช้ในสถานศึกษา
 - 3.3 ลดปัญหาขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญ และมีประสบการณ์ในวิชาชีพที่จะมาเป็นครูผู้สอนและครูฝึกในสถานศึกษา

3.4 บุคลากรในสถานศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยครูผู้สอนวิชาชีพของสถานศึกษาไม่น้อยกว่าร้อยละยี่สิบต้องเข้ารับการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพที่สอนไม่น้อยกว่า 40 ชั่วโมงต่อคนต่อปีการศึกษา จากสถานประกอบการที่ร่วมจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

3.5 สามารถรับนักเรียน นักศึกษาได้มากขึ้น เมื่อมีนักเรียน นักศึกษาในระบบทวิภาคีส่วนหนึ่งหมุนเวียนออกไปฝึกอาชีพในสถานประกอบการ

3.6 เยาวชนและผู้ปกครองสนใจให้บุตรหลานเรียนอาชีวศึกษาเพิ่มขึ้น”

วิทยาลัยการอาชีพปราสาท (2561, น. 3-4) กล่าวไว้ว่า การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ ดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ ความชำนาญ ความสามารถในวิชาชีพ และตรงกับความต้องการของสถานประกอบการและผู้เรียนสามารถนำทักษะความรู้ไปประกอบอาชีพได้ ประโยชน์จากการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีส่งผลโดยตรงต่อสถานศึกษา สถานประกอบการ และผู้เรียน มีดังนี้

1. ประโยชน์ต่อสถานศึกษา

1.1 สถานศึกษาสามารถผลิตผู้เรียนที่มีทักษะความรู้ความชำนาญเฉพาะด้าน ได้ตรงความต้องการของตลาดแรงงาน

1.2 สถานศึกษามีเครือข่ายและสร้างความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกันกับหน่วยงานภายนอกหรือสถานประกอบการ

1.3 ครูในสถานศึกษาได้พัฒนาความรู้ ฝึกทักษะวิชาชีพ และเทคโนโลยีใหม่ๆ ในสถานประกอบการ และสามารถนำความรู้และทักษะถ่ายทอดให้แก่ผู้เรียนได้

1.4 บุคลากรในสถานศึกษาเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทักษะ ประสบการณ์ร่วมกับสถานประกอบการ และนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้มีความทันสมัยในยุคปัจจุบันและตรงความต้องการของสถานประกอบการหรือตลาดแรงงาน

2. ประโยชน์ต่อสถานประกอบการ

2.1 ด้านธุรกิจ สถานประกอบการสามารถพัฒนาบุคลากรให้มีฝีมือ ความรู้ตรงกับความต้องการ สามารถวางแผนกำลังคนอย่างเป็นระบบในระยะยาว เพื่อเตรียมบุคลากรที่มีคุณภาพและรองรับความต้องการแรงงานในอนาคตได้

2.2 ด้านสังคม ส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีแก่สถานประกอบการ เป็นการประชาสัมพันธ์ขององค์กร สถานประกอบการมีความตระหนักและความรับผิดชอบต่อสังคม สนับสนุนการศึกษาช่วยเหลือผู้เรียนให้มีรายได้และสวัสดิการและให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติงานมีประสบการณ์ตรง ซึ่งเป็นกำลังพลสำคัญในการพัฒนาประเทศ

3. ประโยชน์ต่อผู้เรียน

3.1 ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะ ความชำนาญด้านวิชาชีพจากการฝึกประสบการณ์ตรงในสถานประกอบการ

3.2 ผู้เรียนได้รับการสนับสนุนด้านการศึกษา อาทิ ทุนการศึกษา อีกทั้งได้รับรายได้และสวัสดิการ ได้แก่ ที่พัก ค่าเบี้ยเลี้ยง รถรับ-ส่ง ชุดฝึกปฏิบัติงาน เป็นต้น ทั้งนี้ประโยชน์ที่ผู้เรียนจะได้รับจากการฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการให้เป็นไปตามสัญญาข้อตกลงของสถานศึกษาและสถานประกอบการ

3.3 ผู้สำเร็จการศึกษาระบบทวิภาคีได้รับโอกาสในการพิจารณาบรรจุเป็นพนักงานของสถานประกอบการ

3.4 ผู้สำเร็จการศึกษาระบบทวิภาคีได้รับใบประกาศนียบัตรตามหลักสูตร และใบรับรองการฝึกอาชีพระบบทวิภาคี มีความรู้และทักษะวิชาชีพตามสาขางาน ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถศึกษาต่อ ทำงานในสถานประกอบ หรือประกอบอาชีพอิสระได้

จึงสรุปได้ว่า ประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี คือ ผู้เรียนได้รับความรู้ภาคทฤษฎีจากสถานศึกษา เรียนรู้และพัฒนาทักษะฝีมือจากประสบการณ์จริงในสถานประกอบการ มีคุณลักษณะนิสัยการทำงาน มีรายได้ระหว่างเรียน สถานศึกษาได้รับประโยชน์ด้านความร่วมมือในการพัฒนากำลังคน การวิจัยและพัฒนาเพื่อเสริมสร้างมาตรฐานการอาชีวศึกษาและเพิ่มพูนประสบการณ์ของครู คณาจารย์ บุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาหรือสถาบันให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี และสถานประกอบได้พัฒนาองค์การ ได้รับสิทธิและประโยชน์พิเศษ อาทิ การลดหย่อนภาษี การสนับสนุนด้านวิชาการและทรัพยากรตามสมควรแก่กรณีจากรัฐ และการเชิดชูเกียรติแก่สถานประกอบการที่ให้ความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ

3. บริบทสถานศึกษาอาชีวศึกษาในจังหวัดสุรินทร์

อาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ บริหารงานตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่าด้วยการบริหารอาชีวศึกษาจังหวัดและอาชีวศึกษาภาค และดำเนินงานตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัด และมีประธานอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ เป็นผู้บริหารงานอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ สถานศึกษาอาชีวศึกษาในจังหวัดสุรินทร์จัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาระบบทวิภาคี ประกอบด้วย 8 วิทยาลัย ได้แก่ 1) วิทยาลัยเทคนิคสุรินทร์ 2) วิทยาลัยสารพัดช่างสุรินทร์ 3) วิทยาลัยการอาชีพศีขรภูมิ 4) วิทยาลัยการอาชีพสังขะ

5) วิทยาลัยการอาชีพท่าตูม 6) วิทยาลัยการอาชีพปราสาท 7) วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการรัตนบุรี และ 8) วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุรินทร์

สถานศึกษาอาชีวศึกษาในจังหวัดสุรินทร์ ดำเนินการจัดการศึกษา โดยมีหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และระดับปริญญาตรี เทคโนโลยีบัณฑิตสายปฏิบัติการ (ป.ตรี) เพื่อผลิตและพัฒนาผู้เรียนให้สามารถตอบสนองความต้องการตลาดแรงงาน ซึ่งมีรายละเอียดข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการศึกษาแต่ละสถานศึกษาดังต่อไปนี้

3.1 วิทยาลัยเทคนิคสุรินทร์

วิทยาลัยเทคนิคสุรินทร์ (2561) จัดการศึกษาอาชีวศึกษา ให้บริการวิชาการและวิชาชีพแก่ประชาชนทั่วไป โดยมีวิสัยทัศน์ “มุ่งผลิตและพัฒนากำลังคนตามมาตรฐานอาชีวศึกษา” พันธกิจ “มุ่งมั่นผลิตช่างฝีมือ ช่างเทคนิค นักเทคโนโลยี ที่มีคุณธรรมและคุณภาพ” และยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา และด้านการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย วิทยาลัยเทคนิคสุรินทร์ ตั้งอยู่บนถนนหลักเมือง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

ปัจจุบัน วิทยาลัยเทคนิคสุรินทร์ดำเนินการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี คือ Model C ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีบางสาขาวิชา ได้แก่ 1) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทวิชาอุตสาหกรรมในสาขางานยานยนต์ งานไฟฟ้ากำลัง งานอิเล็กทรอนิกส์ งานโครงสร้าง และงานแม่พิมพ์โลหะ และ 2) ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประเภทวิชาอุตสาหกรรมในสาขางานเทคนิคยานยนต์ งานแม่พิมพ์พลาสติก งานไฟฟ้ากำลัง งานเครื่องความเย็นและปรับอากาศ งานอิเล็กทรอนิกส์อุตสาหกรรม งานก่อสร้าง งานโยธา และงานผลิตชิ้นส่วนยานยนต์

3.2 วิทยาลัยสารพัดช่างสุรินทร์

วิทยาลัยสารพัดช่างสุรินทร์ (2561) จัดการศึกษาอาชีวศึกษาและให้บริการวิชาการ และฝึกอบรมอาชีพให้แก่ประชาชนทั่วไป จัดการศึกษาโดยนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพียง และปฏิบัติตามนโยบายประเทศไทย 4.0 ใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการศึกษา ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษา วิทยาลัยสารพัดช่างสุรินทร์ ตั้งอยู่บนถนนสุรินทร์-ปราสาท ตำบลนอกเมืองสุรินทร์ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ การจัดการศึกษาของวิทยาลัยสารพัดช่างสุรินทร์ เน้นการจัดการสอนหลักสูตรระยะสั้นให้แก่บุคคลทั่วไป ผู้ด้อยโอกาส อาทิ จัดการศึกษาให้ผู้ต้องขังในเรือนจำประจำจังหวัดสุรินทร์

การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา ได้แก่ Model C ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีบางสาขาวิชา ได้แก่ 1) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทวิชาอุตสาหกรรมในสาขางานยานยนต์ งานเครื่องมือกลและซ่อมบำรุง และ 2) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประเภทวิชาอุตสาหกรรมในสาขางานเทคนิคยานยนต์ งานเครื่องมือกล งาน

ไฟฟ้ากำลัง งานระบบภาพและเสียง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจในสาขางานการบัญชี งานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ และประเภทวิชาคหกรรมในสาขางานอาหารและโภชนาการ

3.3 วิทยาลัยการอาชีพศีขรภูมิ

วิทยาลัยการอาชีพศีขรภูมิ (2561) จัดการศึกษาอาชีวศึกษาและฝึกอบรบอาชีพเพื่อผลิตกำลังคนในระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยีตรงตามมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ พัฒนาบุคลากรครูให้เป็นครูมืออาชีพ สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับทุกภาคส่วนในการพัฒนาวิชาการและวิชาชีพ สู่ชุมชนและท้องถิ่น พัฒนาระบบบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล จัดการศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วิทยาลัยการอาชีพศีขรภูมิ ตั้งอยู่บนถนนสุรินทร์-ศรีสะเกษ ตำบลระแงง อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยการอาชีพศีขรภูมิ คือ Model C ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีบางสาขาวิชา ได้แก่ 1) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมกรรมในสาขางานยานยนต์ งานเครื่องมือกล ประเภทวิชาพาณิชยกรรมในสาขางานธุรกิจค้าปลีก และประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในสาขางานโรงแรม 2) หลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมในสาขางานเทคนิคยานยนต์ งานเทคนิคเครื่องกลอุตสาหกรรม และสาขางานติดตั้งไฟฟ้า

3.4 วิทยาลัยการอาชีพสังขะ

วิทยาลัยการอาชีพสังขะ (2561) จัดการศึกษาอาชีวศึกษา ให้บริการวิชาการ ฝึกอบรบอาชีพ และหลักสูตรระยะสั้นให้แก่ประชาชนและชุมชน จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรเพื่อพัฒนาทักษะฝีมือให้ได้ตามมาตรฐานสาขาวิชาชีพ ปฏิบัติตามนโยบายและเป้าหมายของการจัดการอาชีวศึกษา ส่งเสริมการวิจัย ภูมิปัญญาท้องถิ่น และใช้หลักความพอเพียง เสริมสร้างกิจกรรมให้ผู้เรียนมีระเบียบวินัย มีความเข้มแข็ง จิตอาสาและบริการชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม วิทยาลัยการอาชีพสังขะ ตั้งอยู่บนถนน เดชอุดม-ปราสาท ตำบลบ้านขบ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยการอาชีพสังขะ คือ Model C เป็นการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีบางสาขาวิชา ได้แก่ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประเภทวิชาอุตสาหกรรมในสาขางานเทคนิคยานยนต์ งานติดตั้งไฟฟ้า งานอิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรม งานเครื่องมือกล งานเทคโนโลยีงานเชื่อมโครงสร้างโลหะ และประเภทวิชาบริหารธุรกิจ ในสาขางานการบัญชี และงานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ

3.5 วิทยาลัยการอาชีพท่าตูม

วิทยาลัยการอาชีพท่าตูม (2561) จัดการศึกษาอาชีวศึกษาและบริการฝึกอบรบอาชีพ หลักสูตรระยะสั้นให้แก่ประชาชนทั่วไป ผลิตและพัฒนากำลังให้มีความสอดคล้องพอเพียงกับความ

ต้องการของชุมชนและตลาดแรงงาน ดำเนินการจัดการศึกษาตามนโยบายของรัฐบาล ให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบัน วิทยาลัยการอาชีพท่าตูมตั้งอยู่บนถนนปัทมานนท์ ตำบลท่าตูม อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยการอาชีพท่าตูม การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของของสถานศึกษา คือ Model C เป็นการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีบางสาขาวิชา ได้แก่ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประเภทวิชาอุตสาหกรรมในสาขางานเทคนิคยานยนต์ งานไฟฟ้าควบคุม งานอิเล็กทรอนิกส์อุตสาหกรรม งานเทคโนโลยีงานเชื่อมและขึ้นรูปผลิตภัณฑ์โลหะ งานเครื่องมือกล และประเภทวิชาบริหารธุรกิจในงานการบัญชี

3.6 วิทยาลัยการอาชีพปราสาท

วิทยาลัยการอาชีพปราสาท (2561) จัดการศึกษาอาชีวศึกษา ให้บริการวิชาการ วิชาชีพแก่ชุมชน และหลักสูตรระยะสั้นให้แก่ประชาชนทั่วไป สถานศึกษามุ่งให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และพัฒนาทักษะผู้เรียนให้ได้มาตรฐานวิชาชีพและสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เตรียมความพร้อมก้าวสู่ประชาคมอาเซียน วิจัยและพัฒนานวัตกรรมเพื่อพัฒนาอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บริหารจัดการสถานศึกษาโดยยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม และหลักธรรมาภิบาล วิทยาลัยการอาชีพปราสาท ตั้งอยู่บนถนนโชคชัย-เดชอุดม ตำบลปรือ อำเภอปราสาท จังหวัดสุรินทร์

การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยการอาชีพปราสาท Model C เป็นการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีบางสาขาวิชาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และ Model B เป็นการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเต็มรูปแบบ (ร้อยเปอร์เซ็นต์) นอกพื้นที่และทุกสาขาวิชาที่เปิดสอนระบบทวิภาคีในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สถานประกอบการอยู่นอกพื้นที่ตั้งของจังหวัด ผู้เรียนทุกคน ทุกสาขาวิชา ได้เข้าฝึกอาชีพในสถานประกอบการ สถานประกอบการจะจัดที่พักใกล้กับสถานประกอบการที่ไปฝึกอาชีพให้แก่ผู้เรียน และมีครูควบคุมดูแลการฝึกงาน วิทยาลัยการอาชีพปราสาทจัดการเรียนการสอนในระบบทวิภาคี ได้แก่ 1) หลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทอุตสาหกรรมในสาขางานยานยนต์ และ 2) หลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประเภทวิชาอุตสาหกรรมในสาขางานยานยนต์ งานไฟฟ้ากำลัง งานอิเล็กทรอนิกส์ งานเครื่องมือกลและซ่อมบำรุง ประเภทวิชาบริหารธุรกิจในสาขางานการบัญชี งานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ และงานบริการอาหารและเครื่องดื่ม

3.7 วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการรัตนบุรี

วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการรัตนบุรี (2561) จัดการศึกษาอาชีวศึกษา ให้บริการวิชาการ วิชาชีพแก่ชุมชน และจัดหลักสูตรระยะสั้นให้แก่ประชาชนทั่วไป พัฒนาผู้เรียน ให้มีความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ส่งเสริมการวิจัย นวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์

สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานและชุมชน สนับสนุนบุคลากรและสถานศึกษาให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการรัตนบุรี ตั้งอยู่บนถนน ศีขรภูมิ-รัตนบุรี อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์

การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการรัตนบุรี คือ Model C เป็นการศึกษาระบบทวิภาคีบางสาขาวิชา ได้แก่ หลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประเภทวิชาอุตสาหกรรมในสาขางานเครื่องมือกล งานไฟฟ้ากำลัง และประเภทวิชาบริหารธุรกิจในสาขางานการบัญชี

3.8 วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุรินทร์

วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุรินทร์ (2561) จัดการศึกษาอาชีวศึกษา บริการวิชาการ วิชาชีพ และหลักสูตรระยะสั้นให้แก่ประชาชนทั่วไป มีการดำเนินโครงการส่งเสริมการประกอบอาชีพอิสระในกลุ่มผู้เรียน อาชีวศึกษา ที่มุ่งให้องค์ความรู้ด้านธุรกิจแก่นักเรียนนักศึกษา และส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการแก่ผู้เรียนผ่านกระบวนการจัดการเรียนการสอน พัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ส่งเสริมการทำวิจัยและนวัตกรรม เพื่อนำความรู้และประสบการณ์ต่อยอดไปเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งเป็นแนวทางในการ สร้างอาชีพและสร้างรายได้ มีทักษะความรู้ตามสาขาวิชาชีพ วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุรินทร์ ตั้งอยู่บน ถนนเทศบาล 1 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุรินทร์ คือ Model C เป็นการศึกษาระบบทวิภาคีบางสาขาวิชา ได้แก่ 1) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประเภทวิชาพาณิชยกรรมในสาขางานการตลาด งานคอมพิวเตอร์ธุรกิจ ประเภทวิชาคหกรรมในงานอาหารและโภชนาการ และประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในสาขางานการโรงแรม 2) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประเภทวิชาบริหารธุรกิจในสาขางานการบัญชี งานการตลาด งานการจัดการสำนักงาน ประเภทวิชาคหกรรมในสาขางานอาหารและโภชนาการ งานการจัดงานดอกไม้และงานประดิษฐ์ ประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในงานบริการอาหารและเครื่องดื่ม และงานการท่องเที่ยว

กล่าวสรุปได้ว่า สถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ คือ วิทยาลัยสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 8 วิทยาลัย ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคสุรินทร์ วิทยาลัยสารพัดช่างสุรินทร์ วิทยาลัยการอาชีพสังขะ วิทยาลัยการอาชีพปราสาท วิทยาลัยการอาชีพศีขรภูมิ วิทยาลัยการอาชีพท่าตูม วิทยาลัยและเทคโนโลยีและการจัดการรัตนบุรี และวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุรินทร์ สถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ส่วนใหญ่จัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาใช้รูปแบบ Model C เป็นการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีบางสาขาวิชา อาทิ ประเภทวิชาอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม อุตสาหกรรมท่องเที่ยว และคหกรรมศาสตร์ เป็นต้น

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

วิสิทธิ์ งามเลิศชัย (2552, น.125-126) ได้วิจัยเรื่อง การดำเนินงานจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโรงเรียนปัญญาภิวัฒน์เทคโนโลยี กลุ่มตัวอย่างได้แก่ บุคลากรในโรงเรียนปัญญาภิวัฒน์ เทคโนโลยี และบุคลากร บริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) จำนวน 97 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น และวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น 0.93 และแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินงานจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการรับนักเรียน ด้านการจัดแผนการเรียน ด้านความร่วมมือกับสถานประกอบการในรูปของคณะกรรมการ ด้านการสอนนักเรียนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ด้านการติดตามและการประเมินผล ตามลำดับ ส่วนด้านการจัดบุคลากรอยู่ในระดับปานกลาง

ยุพาวดี ศิริปริดี และคณะ (2557) ได้ทำวิจัยเรื่อง การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี จำนวน 225 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.969 ผลการศึกษาพบว่า 1) สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี มีการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในภาพรวมและทุกรายด้านระดับมาก เรียงลำดับการดำเนินงานแต่ละรายด้านจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการประสานงาน ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการวางแผน ด้านการติดตามผล ด้านการทดสอบมาตรฐานฝีมือ ด้านบุคลากร และด้านหลักสูตร ตามลำดับ 2) เปรียบเทียบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จำแนกตามสถานภาพที่แตกต่างกัน มีการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ได้แก่ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ประเภทสถานศึกษา และไม่แตกต่างกัน ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่งงาน 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ได้แก่ (1) ด้านการวางแผนสถานศึกษาควรมีการสำรวจความต้องการรับนักเรียนเข้าฝึกอาชีพจากหน่วยงานต่างๆ เพื่อเป็นการคัดกรองนักเรียนก่อนออกฝึกอาชีพ (2) ด้านการประสานงาน สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมประสานงานระหว่างสถานประกอบการกับผู้ปกครอง เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการฝึกอาชีพและการติดต่อประสานงานด้านต่าง ๆ (3) ด้านบุคลากร สถานศึกษาควรมีการจัดครูและครูฝึกที่มีความรู้ความสามารถในสาขาวิชาที่ร่วมจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี (4) ด้านหลักสูตร สถานศึกษาควรมีการ

ให้คำปรึกษาแก่ผู้ที่มีปัญหาเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ (5) ด้านการนิเทศการศึกษา สถานศึกษาควรมีการประสานงานระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ (6) ด้านการวัดผลและประเมินผล สถานศึกษาควรมีกระบวนการวัดและประเมินผลให้เหมาะสมสอดคล้องกับงานที่ปฏิบัติ เพื่อนำไปเป็นแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลต่อไป (7) ด้านการติดตามผล สถานศึกษาควรมีการศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในระหว่างการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนปรับปรุง และพัฒนาการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในครั้งต่อไป (8) ด้านการทดสอบมาตรฐานฝีมือสถานศึกษาควรมีการทดสอบมาตรฐานฝีมือนักเรียนที่ผ่านการฝึกหัดระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ เพื่อเป็นตัวชี้วัดให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทราบถึงประสิทธิผลของการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา

วีระชัย ไตรศักดิ์ (2557) ได้ทำวิจัยเรื่อง การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัญหาในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีวิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา มีปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีวิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา มี 4 ด้าน คือ ด้านบริหารจัดการ พบว่า การนิเทศ การฝึกอาชีพของครูนิเทศไม่ทั่วถึง และการประสานงานการติดต่อสื่อสาร ข้อยกกลาง และแนวทางการปฏิบัติไม่ชัดเจน ด้านหลักสูตรพบว่า เนื้อหารายวิชาตามหลักสูตรกับการฝึกอาชีพในสถานประกอบการและหลักเกณฑ์การวัดผลประเมินผล ไม่มีความสอดคล้องกัน ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า การเรียนการสอนแต่ละรายวิชาไม่ครบตามจุดประสงค์ และด้านบุคลากร พบว่าบุคลากรขาด ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคี ซึ่งในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีความสำคัญของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และ 2) แนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีวิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมาจากการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ก่อให้เกิดโครงการ 6 โครงการ 13 กิจกรรม ได้แก่ โครงการคัดเลือกนักศึกษาเข้าเรียนระบบทวิภาคี โครงการนิเทศการเรียนการสอนและการฝึกอาชีพ โครงการจัดแผนการเรียนและแผนการฝึกอาชีพ โครงการพัฒนาการเรียนการสอนระบบทวิภาคี โครงการ พัฒนาศักยภาพครูในสถานศึกษาและครูฝึกในสถานประกอบการ และโครงการพัฒนาระบบเทคโนโลยี สารสนเทศ ระบบทวิภาคี ซึ่งผลการประเมินโครงการเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคีวิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา ในภาพรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับ มาก

นงเยาว์ กัลยาลักษณ์ (2558, น. 109-116) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนาแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณประกอบไปด้วย คณะผู้บริหาร คณะครู ผู้เรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 317 คน และกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้แทนสถานประกอบการสำหรับการสัมภาษณ์ จำนวน 10 คน และผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับสนทนากลุ่มจำนวน 10 คนแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ 0.977

เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ผลการศึกษาพบว่า 1) ในภาพรวมสภาพปัจจุบันการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.47$) โดยด้านคุณภาพการบริหารจัดการมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.12$) ด้านคุณภาพผู้เรียนหรือสำเร็จการศึกษา มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.86$) ด้านคุณภาพการจัดการเรียนการสอนมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.44$) และด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=2.47$) 2) แนวทางที่เหมาะสมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น ทั้ง 5 ด้านมีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ โดยแต่ละด้านจะมีวิธีการดำเนินการ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนดำเนินการ และขั้นตอนติดตาม ประเมินผล และการปรับปรุง

จิตาภา ถิรศิริกุล (2559, น. 51) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในประเทศต่างๆ คุณลักษณะร่วมและปัจจัยแห่งความสำเร็จ โดยศึกษาการจัดการด้านอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศสาธารณรัฐเกาหลีใต้ ประเทศสาธารณรัฐสิงคโปร์ และ ประเทศเครือรัฐออสเตรเลีย โดยการวิเคราะห์คุณลักษณะร่วมและปัจจัยแห่งความสำเร็จของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ผลการศึกษาพบว่า ทั้ง 4 ประเทศมีคุณลักษณะการจัดการศึกษาที่เน้นคุณภาพของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี อาทิ สถานศึกษาที่ผ่านการรับรองคุณภาพ สถานประกอบการที่มีความพร้อมในการจัดการฝึกอาชีพ ผู้เรียนที่มีความรู้และทักษะพื้นฐานเพื่อเข้ารับการฝึกอาชีพ หลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคสถานประกอบการ ครูในสถานศึกษาที่มีคุณภาพ ครูฝึกในสถานประกอบการที่ผ่านการอบรมทักษะการสอน โดยมีความร่วมมืออย่างใกล้ชิด ระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการในหลายๆ ด้าน ทั้งในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การฝึกอาชีพ การรับรองวุฒิบัตร โดยภาครัฐมีบทบาทสำคัญทั้งในแง่นโยบายและ บทบาทของหน่วยงานต่างๆทั้งในด้านการส่งเสริมการอาชีวศึกษา และการพัฒนาแรงงาน การส่งเสริมภาคอุตสาหกรรมทำให้ปัจจัยแห่งความสำเร็จอยู่บนพื้นฐานของคุณภาพการจัดการศึกษา และ ความเข้มแข็งในการแสดงบทบาทของทุกภาคส่วนในการมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

นนทพล รัตนชู และคณะ (2559, น. 160) ได้วิจัยเรื่อง แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก สมุทรปราการ เพื่อเป็นการถอดบทเรียนและสร้างแนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษก สมุทรปราการ ผู้ให้ข้อมูลหลัก 68 คน เลือกแบบเจาะจง เก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ การสังเคราะห์เอกสารและการจัดสนทนากลุ่ม ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ใช้วงจร Deming PDCA ดำเนินงานคู่กับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านการวางแผน (Plan) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ การสำรวจ

ความร่วมมือ การลงนามบันทึกความร่วมมือ (MOU) การประชาสัมพันธ์แนะแนวผู้เรียนและการจัดแผนการเรียนตลอดหลักสูตร การจัดแผนการเรียนหรือแผนการฝึกอาชีพ 2) ด้านการปฏิบัติตามแผน (Do) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือ การคัดเลือกผู้เรียน การทำสัญญาการฝึกอาชีพ การปฐมนิเทศผู้เรียนหรือการประชุมผู้ปกครอง และการจัดการเรียนการสอนหรือการฝึกอาชีพ 3) ด้านตรวจสอบแก้ไข (Check) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ การนิเทศการจัดการเรียนการสอนหรือการฝึกอาชีพ การวัดผลและประเมินผลรายวิชาหรือการฝึกอาชีพและการสำเร็จการศึกษา 4) ด้านการประเมินผลและพัฒนา (Act) ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ การติดตามผู้สำเร็จการศึกษาและการสรุปผลการดำเนินงานรายงานประจำปี

ประภาพรรณ ปวีวรรณ และคณะ (2559 น. 201) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุขององค์ประกอบที่ส่งผลต่อการพัฒนาการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เพื่อนำเสนอรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุขององค์ประกอบที่ส่งผลต่อการพัฒนาการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และส่งผลต่อการพัฒนาการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1) คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา 2) การเรียนการสอน 3) ครูผู้สอน 4) ความร่วมมือ 5) การสนับสนุนของรัฐบาล 6) มาตรฐานการอาชีวศึกษา และ 7) การบริหารจัดการทุกองค์ประกอบส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และการพัฒนาการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

คมสัน รักกุศล และคณะ (2560, น.30-31) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาอาชีวศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 257 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนของสถานศึกษาอาชีวศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสูงสุด รองลงมาคือด้านการดำเนินงานระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการอย่างเป็นระบบ และด้านคุณลักษณะผู้เรียน ตามลำดับ 2) ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา เมื่อจำแนกตาม ตำแหน่ง ระดับการศึกษาชั้นสูงสุด ประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษาอาชีวศึกษา และการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี พบว่า มี

ความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเพศ และประเภทของสถานศึกษา อาชีวศึกษา พบว่าไม่แตกต่างกัน 3) แนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4) สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรกำหนดบทบาทของผู้มีส่วนได้เสียให้ชัดเจน ให้ความสำคัญกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มากขึ้นโดยกำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติ ใช้เกณฑ์การประเมินผลการเรียนที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะและตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถานศึกษาและสถานประกอบการ จัดทำหลักสูตรให้เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ คุณลักษณะผู้เรียนต้องมีทักษะวิชาชีพในสาขาที่เรียน มีความรับผิดชอบขยัน ซื่อสัตย์ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ และมีจิตบริการ

จงสภาพร ดาวเรือง และคณะ (2560, น.289-290) ได้วิจัยเรื่อง อนาคตภาพการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในทศวรรษหน้า เป็นการวิจัยแบบผสมผสานด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพโดยใช้เทคนิคดีอีเอฟอาร์ (Ethnographic Delphi Future Research: EDFR) เพื่อศึกษาอนาคตภาพการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2559-2569) โดยได้แบ่งการวิจัยเป็น 2 ระยะ ในการวิจัยทั้ง 2 ระยะ ผู้วิจัยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญจำนวน 19 ท่าน ซึ่งมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี การวิจัยระยะแรกเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structure Interviews) และเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา สำหรับการวิจัยระยะที่ 2 เครื่องมือในการวิจัยคือแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ผู้เชี่ยวชาญการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีตระหนักว่าแนวโน้มหลักทั้ง 22 ข้อเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในอนาคต การอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้รับอิทธิพลของกระแสการพัฒนาหลักของโลกที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ในโลกอนาคต การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนาทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยประเทศไทยต้องเผชิญสภาวะการแข่งขันด้านต่างๆ ท่ามกลางกระแสเศรษฐกิจโลกซึ่งนับวันจะมีการแข่งขันที่รุนแรงขึ้นทุกขณะ การปรับกระบวนการทัศน์ของการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้สอดคล้องกับพลวัตการเปลี่ยนแปลงของแนวโน้มโลกเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญ ซึ่งสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ต้องร่วมมือกันดำเนินการให้บรรลุแนวโน้มในอนาคตของการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในทศวรรษหน้า

เบญจวรรณ ศรีค่านวล และคณะ (2560) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในจังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 16

คน หัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จำนวน 6 คน เจ้าหน้าที่งานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี จำนวน 27 คน ครูนิเทศก์ จำนวน 43 คน ครูประจำแผนกช่าง จำนวน 44 คน ครูฝึกในสถานประกอบการ จำนวน 56 คน ผู้จัดการ จำนวน 37 คน เจ้าของสถานประกอบการ จำนวน 19 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 248 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.926 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับปัจจัยที่ส่งผลในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสถานศึกษาในจังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน รองลงมาคือ ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ปัจจัยด้านสถานประกอบการ ปัจจัยด้านชุมชน ปัจจัยด้านผู้บริหาร และปัจจัยด้านครูผู้สอน ตามลำดับ 2) ระดับความสำเร็จในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในจังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านสมรรถนะวิชาชีพ รองลงมาคือ ด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะทั่วไป และด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามลำดับ 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสถานศึกษาในจังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้แก่ ปัจจัยด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้านสถานประกอบการ มีประสิทธิภาพในการทำนาย ร้อยละ 47.50

อุดมศักดิ์ มีสุข (2560, น. 221-233) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสาขาช่างอุตสาหกรรม ในสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี หัวหน้างานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน หัวหน้างานวัดผลและประเมินผล ครูผู้สอน ครูนิเทศก์ในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานประกอบการ ครูฝึกในสถานประกอบการ จำนวน 57 สถานศึกษา จำนวนแห่งละ 12 คน รวม 684 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้เครื่องมือคือแบบสอบถาม ที่มีค่า Reliability 0.92 สถิติที่ใช้ในวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ การวิเคราะห์การถดถอย การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ การวิเคราะห์เส้นทาง และการวิเคราะห์องค์ประกอบ เชิงยืนยันแล้วนำมาจัดทำเป็นรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สาขาช่างอุตสาหกรรมในสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สาขาช่างอุตสาหกรรมในสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลางมีปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน การจัดทำหลักสูตร การประชาสัมพันธ์และการประสานงาน การนิเทศการศึกษา และการวัดและประเมินผลทางการศึกษา 2) รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สาขาช่างอุตสาหกรรม ประกอบด้วยปัจจัยการจัดการเรียนการสอน การ

จัดทำหลักสูตร การประชาสัมพันธ์และการประสานงาน การนิเทศการศึกษา และการวัดและประเมินผลทางการศึกษา ปัจจัยทั้งหมดสามารถอธิบายความสำเร็จของการพัฒนารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สาขาช่างอุตสาหกรรมได้ร้อยละ 82.90 โดยปัจจัยที่มีผลสูงสุด ได้แก่ การจัดการเรียนการสอน รองลงมา คือ การวัดและประเมินผลทางการศึกษา การนิเทศการศึกษา การประชาสัมพันธ์และการประสานงาน และการจัดทำหลักสูตรของการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสาขาช่างอุตสาหกรรม

ฉัตรภิมุก อภินันท์โชติสกุล และคณะ (2561, น. 115-116) ได้จัดทำกรณีศึกษา เรื่อง อาชีววิวัฒน์ในประเทศไทย: กรณีศึกษาบริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) เพื่อศึกษา 1) กระบวนการจัดการอาชีวศึกษาของภาคธุรกิจในฐานะผู้จัดการศึกษาสายอาชีพ 2) ปัจจัยและเงื่อนไขที่ทำให้ภาคธุรกิจประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษา 3) ผลลัพธ์ต่อสังคมที่เกิดจากรูปแบบและหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างการวิจัยเป็นการเลือกแบบจำเพาะเจาะจง จำนวน 23 คน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์เจาะลึก และทำการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการจัดการอาชีวศึกษาของภาคธุรกิจโดยบริษัท ซีพี ออลล์ จำกัด (มหาชน) เกิดจากแนวคิด การพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษา ภายใต้หลักการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง (Work based Learning) โดยเริ่มจัดตั้งวิทยาลัยเทคโนโลยีปัญญาวิวัฒน์ แล้วจึงได้ขยายไปจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ปัญญาวิวัฒน์ และจัดการศึกษาร่วมกับสถานศึกษาในความร่วมมือภายใต้สัญญาบันทึกข้อตกลง (MOU) โดยยึดวิทยาลัยเทคโนโลยีปัญญาวิวัฒน์เป็นต้นแบบในการจัดการเรียนรู้ เป็นนวัตกรรมการบริหารการศึกษา มีการออกแบบการทำงานร่วมกันระหว่างภาคการศึกษากับภาคธุรกิจ รูปแบบการเรียนรู้ควบคู่กับการทำงาน โดยยึดหลักการจัดการศึกษา ระบบทวิภาคี (DVT) ประเทศเยอรมนี 2) ปัจจัยและเงื่อนไขที่ทำให้ภาคธุรกิจประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษา ได้แก่ (1) ปัจจัยด้านกลยุทธ์ประชาสัมพันธ์และการสรรหาผู้เรียน (2) กลยุทธ์การเพิ่มสัดส่วนจำนวนผู้เรียนด้านอาชีวศึกษา (3) ปัจจัยด้านรูปแบบการเรียนการสอนและการฝึกอาชีพ (4) ปัจจัยด้านทุนการศึกษา เพื่อเปิดโอกาสสำหรับนักเรียน ผู้ปกครองที่มีรายได้น้อย (5) ปัจจัยด้านสวัสดิการ ตำแหน่งงานหลังสำเร็จการศึกษา และ (6) ปัจจัยด้านการดูแลช่วยเหลือผู้เรียนและกิจกรรมเสริม 3) ผลลัพธ์ต่อสังคมที่เกิดจากรูปแบบและหลักสูตรที่ได้แก่ (1) ผลลัพธ์ด้านจำนวนผู้เรียนมีจำนวนเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง (2) ผลลัพธ์ด้านความพึงพอใจของสถานประกอบการ มีความพึงพอใจต่อคุณภาพผู้เรียนในระดับดี (3) ผลลัพธ์ด้านอัตรากำลังคนกับความต้องการของภาคธุรกิจ มีสัดส่วนที่สมดุลประสบความสำเร็จทั้งภาคการศึกษาและสถานประกอบการ (4) ผลลัพธ์ด้านสังคมมีสถานศึกษาทุกสังกัดได้เข้าร่วมลงนามบันทึกข้อตกลง เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียน นักศึกษาทุกสังกัด มีโอกาสเข้าศึกษาต่อด้านวิชาชีพ จำนวน 121 สถานศึกษา และจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

สหชาติ สุดเรือง และสุนทรี วรรณไพเราะ (2561) ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ ระหว่างการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารกับคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา อาชีวศึกษาจังหวัดพัทลุง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร สถานศึกษา ผู้บริหารสถานประกอบการ ครูผู้สอนและครูฝึกอาชีพ อาชีวศึกษาจังหวัดพัทลุง สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ปีการศึกษา 2561 จำนวน 226 คน กำหนดขนาดกลุ่ม ตัวอย่างโดยเทียบจากตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน จากนั้นสุ่มแบบแบ่งชั้นจำแนกตาม สถานภาพ แล้วทำการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับสลาก ผลการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการ จัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารกับคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัด พัทลุง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ใน ระดับสูง ($r = 741^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Virgós-Sánchez and Burguera (2018) ได้ศึกษาความต้องการจำเป็นของสถาน ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี เป็นกรณีศึกษา ผลการศึกษาพบว่า สถานศึกษามีความต้องการพัฒนาครูฝึกในสถานประกอบการ ครูฝึกขาดการอบรมเฉพาะทางเพื่อทำ หน้าที่การเป็นครูฝึกให้ความรู้กับผู้เรียน ลักษณะที่ดีของครูฝึกคือ ความมีทักษะการสื่อสาร การตั้งใจ ทักษะการให้ความรู้ และวิธีการสอนที่มุ่งเน้นลักษณะของผู้เรียน อีกทั้งขาดการประสานงานระหว่าง สถานศึกษาและสถานประกอบการ ซึ่งจำเป็นในการสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลในการจัดการศึกษา ระบบทวิภาคี และอีกประการขาดการสร้างความเข้าใจการศึกษาระบบทวิภาคีและสื่อสารกับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในการเข้าศึกษาระบบทวิภาคี เมื่อนักเรียนไม่เข้าใจจึงไม่เกิดแรงจูงใจ ในการเข้าเรียนระบบทวิภาคี

Kenzhegaliyeva (2018) ได้ศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับการใช้รูปแบบการศึกษา ระบบทวิภาคีของเยอรมนีในคาซัคสถาน วิเคราะห์รูปแบบของเยอรมนี นโยบายที่นำมาใช้ ได้แก่ 1) การผลักดัน 2) การตัดสินใจ 3) การดำเนินการ และ 4) ความเป็นสากล กรอบแนวคิดนี้เป็นการ บรรยายเชิงเปรียบเทียบและเชิงประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นรูปแบบที่นำมาใช้ในการพัฒนาคาซัคสถาน การศึกษาพบว่า ความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจของประเทศและความสำเร็จในการแข่งขันระดับสากล มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับระดับของการพัฒนาระบบอาชีวศึกษาและการฝึกอาชีพ นอกจากนี้ ระบบอาชีวศึกษาและการฝึกอาชีพควรจัดทักษะที่จำเป็นตามความต้องการของตลาด และ ขณะเดียวกันก็สนองความต้องการของแต่ละบุคคล รัฐบาลคาซัคสถานตระหนักถึงบทบาทของระบบ อาชีวศึกษาและการฝึกอาชีพ (VET) สำหรับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและได้ระบุ ปัญหาของระบบที่กำลังเผชิญ ในปัจจุบันรัฐบาลมีความพยายามอย่างมากในการใช้การศึกษาระบบ ทวิภาคี เมื่อพิจารณาจากผลความสำเร็จดังกล่าวจะพบว่า คุณภาพการจัดการอาชีวศึกษามาจาก

สถานประกอบการ พนักงานและภาครัฐ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและรับผิดชอบ อีกทั้งผลประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ ที่ได้รับจะสามารถทำให้การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีประสบความสำเร็จได้เหมือนกับของประเทศเยอรมนี

Arslan and the others (2013) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบความท้าทายและโอกาสสำหรับการศึกษาระบบทวิภาคีในสหภาพยุโรป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนานโยบายและรูปแบบของการศึกษาแบบร่วมมือที่เหมาะสมกับสถานการณ์ของชาติและท้องถิ่น ในการศึกษาี้สำรวจวิธีการศึกษาแบบมีส่วนร่วมหกประเทศที่แตกต่างกัน ซึ่งเปรียบเทียบกับสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ประเทศส่วนใหญ่จัดรูปแบบการฝึกงาน (การเรียนรู้จากการทำงาน) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมการศึกษาสายอาชีพในทุกประเทศ ยกเว้นเยอรมนี การเรียนรู้จากการทำงานมีแนวโน้มที่จะเป็นส่วนย่อยของการเรียนรู้ที่โรงเรียนหรือวิทยาลัย สถาบันการศึกษามีความรับผิดชอบเป็นหลักและสถานประกอบการเป็นเพียงส่วนย่อยส่วนหนึ่งของกระบวนการทั้งหมด สถานประกอบการไม่ได้มีส่วนรับผิดชอบหรือไม่มีอำนาจสำหรับการจัดหาและการรับรองการฝึกอบรม สถานประกอบการเป็นเพียงที่ฝึกงานและจัดประสบการณ์สภาพแวดล้อมการทำงานให้กับนักเรียนฝึกงาน ซึ่งในประเทศเยอรมนีนักเรียนฝึกงานส่วนใหญ่จะอยู่ในที่สถานประกอบการเป็นหลักและใช้เวลาหนึ่งถึงสองวันต่อสัปดาห์ในโรงเรียนอาชีวศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์
ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการวิจัยตามลำดับ ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 ชั้นศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของ
สถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการดำเนินงานระบบทวิ
ภาคี และครูนิเทศก์ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 40 คน คณะกรรมการดำเนินงาน
ระบบทวิภาคี 80 คน และครูนิเทศ 240 คน จากสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 8
แห่ง รวม 360 คน (ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี, 2557, น. 36-37)

1.1.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาระบบทวิ
ภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ ผู้บริหาร คณะกรรมการดำเนินงานระบบทวิ
ภาคี และครูนิเทศก์ ในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 189 คน กำหนดขนาดกลุ่ม
ตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาร์ยามาเน่และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายตามสัดส่วน ดังนี้

ตารางที่ 3.1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ตำแหน่ง	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
1. ผู้บริหาร	40	21
2. คณะกรรมการดำเนินงานระบบทวิภาคี	80	42
3. ครูนิเทศก์	240	126
รวม	360	189

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาสุรินทร์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklists) ประกอบด้วย ตำแหน่ง เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานด้านระบบทวิภาคี

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ มีความสอดคล้องกับขอบเขตการวิจัย ประกอบด้วย ตัวแปร 5 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดทำหลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การวัดและประเมินผล 4) การนิเทศการศึกษา และ 5) การประชาสัมพันธ์และการประสานงาน

ตอนที่ 3 ปัญหาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาสุรินทร์ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามคำถามแบบปลายเปิด

1.3 การพัฒนาเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในระยะที่ 1 มีขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือวิจัยดังต่อไปนี้

1.3.1 ศึกษา ค้นคว้าจากเอกสารตำราวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระบบทวิภาคี

1.3.2 สร้างแบบสอบถามและตั้งกระทงคำถามตามประเด็นการวิจัยและกรอบแนวคิดการวิจัย

1.3.3 นำเสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและนำมาปรับปรุงแก้ไข

1.3.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงและผ่านการเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Context validity) และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Congruence) และเลือกรายการข้อกิจกรรมที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.66 ขึ้นไป

2) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงและแก้ไขแล้ว ทดลองใช้กับข้าราชการครูและบุคลากรของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดอื่น ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 30 คน และนำแบบสอบถามที่นำไปใช้กับกลุ่มทดลอง หาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.97

3) นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาค้นคว้าอิสระ

เพื่อตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุงให้สมบูรณ์ จากนั้นจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับจริง เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

1.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยปฏิบัติดังต่อไปนี้

1.4.1 ขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์และแบบสอบถามส่งถึงสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ด้วยตนเอง เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างและ

1.4.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม จำนวน 15 วัน

1.4.3 รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา และตรวจสอบความถูกต้อง โดยได้รับแบบสอบถามจำนวน 189 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังนี้

1.5.1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้เพื่ออธิบายข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

1.5.2 สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาสุรินทร์ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การให้คะแนนและเกณฑ์การแปลผลแบบมาตรประมาณค่า 5 ระดับ ของบุญชม ศรีสะอาด (2545, น. 39)

1) เกณฑ์การให้คะแนน

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับ มากที่สุด
- 4 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับ มาก
- 3 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับ น้อย
- 1 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับ น้อยที่สุด

2) เกณฑ์การแปลผล

- 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับ มากที่สุด
- 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับ มาก
- 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับ ปานกลาง
- 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับ น้อย
- 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับ น้อยที่สุด

3) ปัญหาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาสุรินทร์ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นรายข้อแล้วสรุปเป็นตาราง หาความถี่และการจัดลำดับ

ระยะที่ 2 ชั้นศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา

2.1 ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1.1 ประชากรในการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการดำเนินงานระบบทวิภาคี ครูนิเทศก์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 8 แห่ง (ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี, 2557, น. 36-37)

2.1.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับแบบสัมภาษณ์ ที่ใช้ในการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน คณะกรรมการดำเนินงานระบบทวิภาคี จำนวน 2 คน ครูนิเทศก์ จำนวน 2 คน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษาของสถานอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 1 คน และตัวแทนจากสถานประกอบการจำนวน 1 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมทั้งหมด จำนวน 7 คน โดยการเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ บุคคลที่ได้ดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีไม่น้อยกว่า 5 ปี ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและช่วงเวลาในการสัมภาษณ์ มีดังต่อไปนี้

1) ผู้บริหาร จำนวน 1 คน

กำหนดเกณฑ์จากสถานศึกษาที่จัดการศึกษาหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ การศึกษารูปแบบระบบปกติ นอกกระบบ และระบบทวิภาคี และมีการจัดการอาชีวศึกษาหลากหลายสาขา ได้แก่ สาขาอุตสาหกรรม สาขาพาณิชยกรรม สาขาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและการโรงแรม และสาขาเกษตรศาสตร์ และมีประสบการณ์ในการดำเนินงานระบบทวิภาคีตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป จากการทำหนดเกณฑ์ดังกล่าว ได้แก่ วิทยาลัยสารพัดช่างสุรินทร์ ปัจจุบันผู้ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างสุรินทร์ คือ นายอภิชาติ กุลธานี

(1) นายอภิชาติ กุลธานี

วิทยาลัยสารพัดช่างสุรินทร์

ตำแหน่ง ผู้บริหาร (ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ)

วุฒิการศึกษา ปริญญาโท คอ.ม. เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และ

ป. บัณฑิตบริหารการศึกษา

ประสบการณ์ทำงานระบบทวิภาคี : 5 ปีขึ้นไป

วัน เวลา สัมภาษณ์ : วันที่ 14 ตุลาคม 2562 เวลา 09.00 น.

2) คณะกรรมการดำเนินงานระบบทวิภาคี จำนวน 2 คน

กำหนดเกณฑ์จากสถานศึกษาที่จัดการศึกษาระบบทวิภาคีตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป และผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีตำแหน่งคณะกรรมการดำเนินงานระบบทวิภาคี ดำรงตำแหน่งหัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และมีประสบการณ์ดำเนินงานระบบทวิภาคี ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป จากกรกำหนดเกณฑ์ดังกล่าว ได้แก่

(1) นายสุทัศน์ ไหมพรม

วิทยาลัยการอาชีพปราสาท

ตำแหน่ง คณะกรรมการดำเนินงานระบบทวิภาคี (พนักงานราชการครู)

(หัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี)

วุฒิการศึกษา ปริญญาตรี สาขาช่างกลโรงงาน

ประสบการณ์ทำงานระบบทวิภาคี : 5 ปีขึ้นไป

วัน เวลา สัมภาษณ์ : วันที่ 10 ตุลาคม 2562 เวลา 09.00 น.

(2) นายทองพูน เบ็ญเจ็ด

วิทยาลัยเทคนิคสุรินทร์ (ข้าราชการครู ชำนาญการพิเศษ)

ตำแหน่ง คณะกรรมการดำเนินงานระบบทวิภาคี

(หัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี)

วุฒิการศึกษา ปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา

วัน เวลา สัมภาษณ์ : วันที่ 16 ตุลาคม 2562 เวลา 09.00 น.

(3) ครูนิเทศก์ จำนวน 2 คน

กำหนดเกณฑ์จากสาขางานที่ส่วนใหญ่จัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ คือ สาขาช่างกลโรงงาน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นครูนิเทศก์ และเป็นครูผู้สอนสาขางาน (ช่างกลโรงงาน) และมีประสบการณ์ทำงานระบบทวิภาคีตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ได้แก่

(1) นายสิทธิพงษ์ บุรณ์เจริญ

วิทยาลัยการอาชีพสังขะ

ตำแหน่ง ครูนิเทศก์ (ข้าราชการครู สาขาช่างกลโรงงาน)

วุฒิการศึกษา ปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา

ประสบการณ์ทำงานระบบทวิภาคี : 5 ปีขึ้นไป

วัน เวลา สัมภาษณ์ : วันที่ 10 ตุลาคม 2562 เวลา 13.00 น.

(2) นายสมรรถชัย เลิศล้ำ

วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการรัตนบุรี

ตำแหน่ง ครูนิเทศ (ครูพิเศษสอน สาขางานช่างกลโรงงาน)

วุฒิการศึกษา ปริญญาตรี สาขาช่างกลโรงงาน

ประสบการณ์ทำงานระบบทวิภาคี : 5 ปี

วัน เวลา สัมภาษณ์ : วันที่ 11 ตุลาคม 2562 เวลา 13.00 น.

4) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี จำนวน 2 คน

กำหนดเกณฑ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ 1) เป็นผู้มีประสบการณ์และดำรงตำแหน่งคณะกรรมการสถานศึกษาตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป และมีประสบการณ์ทำงานระบบทวิภาคีตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป คือ นายบุญเพ็ง เชื้ออินทร์ คณะกรรมการสถานศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุรินทร์ และ 2) เป็นตัวแทนจากสถานประกอบการที่ร่วมจัดการศึกษาระบบทวิภาคีกับสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องรวมระยะเวลาตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ คือ

(1) นายบุญเพ็ง เชื้ออินทร์

ตำแหน่ง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี

(คณะกรรมการสถานศึกษาวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุรินทร์)

วุฒิการศึกษา ปริญญาโท สาขาการบริหารการพัฒนาสังคม

ประสบการณ์ทำงานระบบทวิภาคี : 5 ปี

วัน เวลา สัมภาษณ์ : วันที่ 12 ตุลาคม 2562 เวลา 13.00 น.

(2) นางสาวปาริชาติ เจนจิตมัน

ตำแหน่ง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี

(ผู้จัดการ บริษัท นพ-ณรงค์ การบัญชี จำกัด) จังหวัดสุรินทร์

วุฒิการศึกษา ปริญญาตรี ข้าราชการบัญชี

ประสบการณ์ทำงานระบบทวิภาคี : 5 ปีขึ้นไป

วัน เวลา สัมภาษณ์ : วันที่ 12 ตุลาคม 2562 เวลา 09.00 น.

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เป็นแนวคำถามที่มุ่งค้นหาแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาสุรินทร์

2.3 การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยศึกษาผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามในระยะที่ 1 ศึกษาวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี และสร้างประเด็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ และนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเพื่อพิจารณาปรับปรุง จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล

2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลโดยการเดินทางไปพบผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามกำหนดการนัดหมาย และดำเนินการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล โดยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล สัมภาษณ์คนละประมาณ 1 ชั่วโมง ในช่วงเดือนตุลาคม 2562

2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอสรุปเป็นตาราง หาความถี่และจัดลำดับ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย เรื่อง การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาสุรินทร์ ศึกษาโดยแบบสอบถามผู้บริหาร คณะกรรมการดำเนินงานระบบทวิภาคี และครูนิเทศก์ จำนวน 189 คน ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในจังหวัดสุรินทร์

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัญหาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในจังหวัดสุรินทร์

ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาสุรินทร์ ศึกษาโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย ผู้บริหาร คณะกรรมการดำเนินงานระบบทวิภาคี ครูนิเทศก์ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี รวมจำนวน 7 คน

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของ สถานศึกษาอาชีวศึกษาสุรินทร์

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตาม ตำแหน่ง เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงานด้านระบบทวิภาคีของกลุ่มตัวอย่าง ดังตารางที่ 4.1

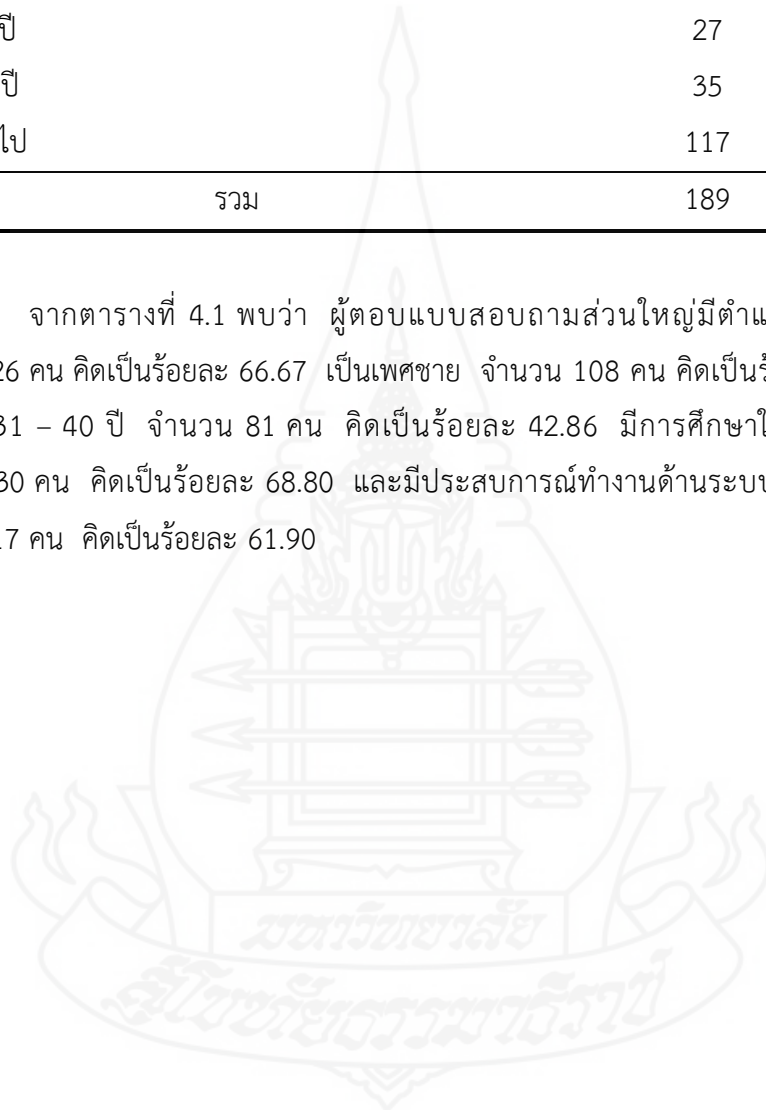
ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n=189)		
ข้อมูลสถานภาพทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ตำแหน่ง		
ผู้บริหารสถานศึกษา	21	11.11
คณะกรรมการดำเนินงานระบบทวิภาคีของสถานศึกษา	42	22.22
ครูนิเทศก์	126	66.67
รวม	189	100.00
2. เพศ		
ชาย	108	57.14
หญิง	81	42.86
รวม	189	100.00
3. อายุ		
21 – 30 ปี	29	15.34
31 – 40 ปี	81	42.85
41 – 50 ปี	59	31.21
51 ปีขึ้นไป	20	10.60
รวม	189	100.00
4. ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	130	68.80
ปริญญาโท	58	30.70
ปริญญาเอก	1	0.50
รวม	189	100.00

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

(n=189)		
ข้อมูลสถานภาพทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. ประสบการณ์การทำงานด้านระบบทวิภาคี		
ต่ำกว่า 1 ปี	10	5.29
1 – 2 ปี	27	14.30
3 – 4 ปี	35	18.51
5 ปีขึ้นไป	117	61.90
รวม	189	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นครูนิเทศก์ จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 เป็นเพศชาย จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 57.14 มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 42.86 มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 68.80 และมีประสบการณ์ทำงานด้านระบบทวิภาคี 5 ปีขึ้นไป จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 61.90

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา
อาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์

ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา
อาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) การจัดทำหลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอน 3)
การวัดและประเมินผล 4) การนิเทศการศึกษา และ 5) การประชาสัมพันธ์และการประสานงาน
รายละเอียดแสดงดังในตาราง ดังแสดงในตารางที่ 4.2 – 4.7

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของ
สถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวม

การจัดการศึกษาระบบทวิภาคี	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	ระดับ
	\bar{X}	มาตรฐาน S.D.	
1. การจัดทำหลักสูตร	4.28	.566	มาก
2. การจัดการเรียนการสอน	4.25	.544	มาก
3. การวัดและประเมินผล	4.30	.584	มาก
4. การนิเทศการศึกษา	4.34	.562	มาก
5. การประชาสัมพันธ์และประสานงาน	4.30	.559	มาก
รวม	4.32	.374	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่า สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา
อาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D = 0.374) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า
ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ การนิเทศการศึกษา ($\bar{X} = 4.34$, S.D = 0.562) รองลงมา คือ การ
ประชาสัมพันธ์และการประสานงาน ($\bar{X} = 4.30$, S.D = 0.559), การวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.30$, S.D =
0.584), การจัดทำหลักสูตร ($\bar{X} = 4.28$, S.D = 0.566), และการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.25$, S.D =
0.544) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี
ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ด้านการจัดทำหลักสูตร

การจัดทำหลักสูตร	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	ระดับ
	\bar{X}	มาตรฐาน S.D.	
1. สถานศึกษามีการดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอย่างชัดเจน	4.35	.681	มาก
2. สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรระดับสถาบันร่วมกับสถานประกอบการ	4.21	.682	มาก
3. สถานศึกษาได้มีการพิจารณา วิเคราะห์เนื้อหาสาระวิชาชีพที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.27	.741	มาก
4. สถานศึกษาส่งเสริมให้มีการนำองค์ความรู้ใหม่มาพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น	4.27	.727	มาก
5. สถานศึกษาได้นำประสบการณ์ในการปฏิบัติงานจริงมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องความต้องการของสถานประกอบการ	4.22	.732	มาก
6. สถานศึกษามีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติในแต่ละระดับ	4.25	.727	มาก
7. สถานศึกษามีการกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.35	.725	มาก
8. สถานศึกษาส่งเสริมให้ทุกสาขาวิชานำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี	4.37	.706	มาก
9. สถานศึกษาได้ดำเนินการติดตาม ประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง	4.34	.708	มาก
10. สถานศึกษาได้นำข้อเสนอแนะจากสถานประกอบการมาพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง	4.21	.735	มาก
รวมเฉลี่ย	4.28	.566	มาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่า การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ด้านการจัดทำหลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$, S.D = 0.566) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่นสามอันดับแรก คือ สถานศึกษาส่งเสริมให้ทุกสาขาวิชานำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี ($\bar{X} = 4.37$, S.D = 0.706) สถานศึกษามีการดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 4.35$, S.D = 0.681) และสถานศึกษามีการกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ($\bar{X} = 4.35$, S.D = 0.725) และสถานศึกษาได้ดำเนินการติดตามประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.34$, S.D = 0.708) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรระดับสถาบันร่วมกับสถานประกอบการ ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.682) และสถานศึกษาได้นำข้อเสนอแนะจากสถานประกอบการมาพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.735)

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ด้านการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	ระดับ
	\bar{X}	มาตรฐาน S.D.	
1. สถานศึกษาได้สำรวจความพร้อมของสถานประกอบการในการจัดการเรียนระบบทวิภาคี	4.39	.672	มาก
2. สถานศึกษาและสถานประกอบการมีการจัดทำแผนการฝึกอาชีพและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน	4.30	.714	มาก
3. สถานศึกษาและสถานประกอบการมีส่วนร่วมในการคัดเลือก วิเคราะห์ผู้เรียนระบบทวิภาคีอย่างมีคุณภาพ	4.23	.791	มาก
4. สถานศึกษามีแผนการฝึกอาชีพที่ชัดเจนและเหมาะสม	4.23	.719	มาก
5. สถานศึกษามีการวิเคราะห์เนื้อหารายวิชา วิเคราะห์งานและสมรรถนะวิชาชีพสอดคล้องกับสภาพของผู้เรียน	4.24	.695	มาก
6. สถานศึกษามีการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้และวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของผู้เรียนตามกรอบสมรรถนะวิชาชีพ	4.24	.739	มาก

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

การจัดการเรียนการสอน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	ระดับ
	\bar{X}	มาตรฐาน S.D.	
7. สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ปฏิบัติตามแผนการฝึกอาชีพเพื่อผู้เรียนได้ฝึกอาชีพตามสาขาที่เรียน	4.30	.712	มาก
8. สถานศึกษาจัดให้ผู้เรียนมีการบันทึกแผนการฝึกอาชีพ พร้อมสะสมผลงาน บันทึกคุณธรรมจริยธรรมและจิตอาสาให้เป็นไปตามแบบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กำหนด	4.26	.759	มาก
9. สถานศึกษาจัดให้มีสื่อการสอน เครื่องมือและอุปกรณ์ที่สนับสนุนการเรียนการสอนระบบทวิภาคีอย่างเหมาะสม และเพียงพอ	4.16	.719	มาก
10. สถานศึกษามีกระบวนการพัฒนาครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับระบบทวิภาคีเป็นไปตามมาตรฐาน	4.26	.745	มาก
11. สถานศึกษาจัดให้มีสภาพแวดล้อมห้องเรียนที่ดีหรือสถานประกอบการที่ฝึกประสบการณ์อาชีพเหมาะสมตามสมรรถนะวิชาชีพ	4.26	.768	มาก
12. สถานศึกษาจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี	4.33	.743	มาก
13. สถานศึกษานำผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนมาพิจารณา ร่วมกับสถานประกอบการเพื่อพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง	4.24	.662	มาก
14. สถานศึกษาส่งเสริมให้มีการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีเพื่อนำผลการวิจัยมาแก้ปัญหาการเรียนการสอนหรือการฝึกอาชีพ	4.08	.732	มาก
รวมเฉลี่ย	4.25	.544	มาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่า การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.25$, S.D = 0.544) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่นสามอันดับแรก คือ สถานศึกษาได้สำรวจความพร้อมของสถานประกอบการในการจัดการเรียนระบบทวิภาคี ($\bar{x} = 4.39$, S.D = 0.672) สถานศึกษาจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี ($\bar{x} = 4.33$, S.D = 0.743) และสถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ปฏิบัติตามแผนการฝึกอาชีพเพื่อผู้เรียนได้ฝึกอาชีพตามสาขาที่เรียน ($\bar{x} = 4.30$, S.D = 0.712) และสถานศึกษาและสถานประกอบการมีการจัดทำแผนการฝึกอาชีพและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ($\bar{x} = 4.30$, S.D = 0.714) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ สถานศึกษาส่งเสริมให้มีการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีเพื่อนำผลการวิจัยมาแก้ปัญหาการเรียนการสอนหรือการฝึกอาชีพ ($\bar{x} = 4.08$, S.D = 0.732)

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ด้านการวัดและประเมินผล

การวัดและประเมินผล	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	ระดับ
	\bar{X}	มาตรฐาน S.D.	
1. สถานศึกษาและสถานประกอบการมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลและเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด	4.34	.687	มาก
2. สถานศึกษามีการชี้แจงและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบกฎเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการศึกษาให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ	4.31	.677	มาก
3. สถานศึกษาจัดให้มีกระบวนการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.32	.697	มาก
4. สถานศึกษาส่งเสริมให้มีการวัดและประเมินผลผู้เรียนตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษา	4.33	.706	มาก
5. สถานศึกษามีการออกแบบเครื่องมือวัดและใช้วิธีการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลาย	4.31	.753	มาก

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

การวัดและประเมินผล	ค่าเฉลี่ย \bar{X}	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน S.D.	ระดับ
6. สถานศึกษาส่งเสริมการวัดและประเมินผลการเรียนรู้และการฝึกอาชีพให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอนและการฝึกประสบการณ์	4.35	.725	มาก
7. สถานศึกษามุ่งเน้นการวัดและประเมินผลค่านึงถึงพัฒนาการและระดับการศึกษาของผู้เรียน	4.30	.682	มาก
8. สถานศึกษามุ่งเน้นการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับสมรรถนะวิชาชีพและตามความต้องการตลาดแรงงาน	4.39	.711	มาก
9. สถานศึกษาจัดให้มีการสรุปผลการประเมินผล การศึกษาและการฝึกอาชีพ และรายงานผลให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบตามกรอบเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการจัดการศึกษา	4.33	.728	มาก
10. สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้และการฝึกอาชีพ	4.21	.742	มาก
11. สถานศึกษานำผลการประเมินการเรียนและการฝึกอาชีพมาพิจารณาร่วมกันระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้เรียนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี	4.21	.690	มาก
12. ผู้สำเร็จการศึกษาระบบทวิภาคีมีสมรรถนะเป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษา	4.22	.687	มาก
13. ผู้สำเร็จการศึกษาได้รับใบรับรองการฝึกอาชีพจากสถานประกอบการและสามารถปฏิบัติงานในสาขาวิชาชีพที่ฝึกอาชีพได้ทันทีปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง	4.31	.723	มาก
รวม	4.30	.584	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่า การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัด สุรินทร์ด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30, S.D = 0.584$) และเมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่นสามอันดับแรก คือ สถานศึกษามุ่งเน้นการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับสมรรถนะวิชาชีพและตามความต้องการ ตลาดแรงงาน ($\bar{X} = 4.39, S.D = 0.711$) สถานศึกษาส่งเสริมการวัดและประเมินผลการเรียนรู้และการ ฝึกอาชีพให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอนและการฝึกประสบการณ์ ($\bar{X} = 4.35, SD = 0.725$) และ สถานศึกษาและสถานประกอบการมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลและเป็นไปตาม เกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ($\bar{X} = 4.34, 0.68$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ สถานศึกษาเปิด โอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้และการฝึกอาชีพ ($\bar{X} = 4.21, S.D = 0.742$) และสถานศึกษานำผลการประเมินการเรียนรู้และการฝึกอาชีพมาพิจารณาร่วมกันระหว่างผู้ที่มี ส่วนเกี่ยวข้องและผู้เรียนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ($\bar{X} = 4.21, SD = 0.690$)

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของ สถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ด้านการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษา	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	ระดับ การปฏิบัติ
	\bar{X}	มาตรฐาน S.D.	
1. สถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมกันให้บริการ ทางการศึกษาระบบทวิภาคี หรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา	4.40	.682	มาก
2. สถานศึกษาจัดทำข้อกำหนดในการนิเทศและปฏิบัติ ตามแผนฝึกอาชีพที่จัดทำขึ้น	4.33	.698	มาก
3. สถานศึกษาจัดให้มีครูนิเทศก์ตามสาขาวิชาไปนิเทศการ ฝึกอาชีพผู้เรียนในสถานประกอบการอย่างเพียงพอและ ถูกต้องตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด	4.40	.727	มาก
4. สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูนิเทศก์ผ่านการ อบรมการนิเทศการฝึกอาชีพจากสำนักงานคณะกรรมการ อาชีวศึกษาหรือผู้ได้รับมอบหมาย	4.35	.697	มาก

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

การนิเทศการศึกษา	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	(n=189) ระดับ
	\bar{X}	มาตรฐาน S.D.	การปฏิบัติ
5. สถานศึกษากำหนดให้ครูนิเทศก์ไปนิเทศตามเกณฑ์ มาตรฐานที่กำหนดอย่างเคร่งครัด	4.31	.702	มาก
6. สถานศึกษาจัดให้มีการปฐมนิเทศผู้เรียนก่อนการฝึก อาชีพและปัจฉิมนิเทศหลังเสร็จสิ้นการฝึกอาชีพ	4.42	.722	มาก
7. สถานศึกษามีการกำกับ ติดตาม การปฏิบัติงานของครู นิเทศก์อย่างเคร่งครัด	4.34	.694	มาก
8. สถานศึกษาให้ความช่วยเหลือและคำปรึกษาที่จำเป็นใน ระหว่างการปฏิบัติงานนิเทศของครูนิเทศก์	4.40	.704	มาก
9. สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ใช้เทคโนโลยี สารสนเทศในการนิเทศอย่างเต็มที่	4.30	.749	มาก
10. สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูนิเทศก์ให้คำปรึกษาและการ ช่วยเหลือผู้เรียนเกี่ยวกับการเรียนและการฝึกอาชีพใน สถานประกอบการ	4.38	.708	มาก
11. สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนทรัพยากรและอำนวยความสะดวก ในการปฏิบัติงานนิเทศจากสถานประกอบการ	4.27	.727	มาก
12. สถานศึกษาส่งเสริมให้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลและ รายงานผลการนิเทศกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัด การศึกษาระบบทวิภาคีเพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูล	4.29	.688	มาก
13. สถานศึกษาจัดให้มีการติดตาม นำผลการนิเทศมา ปรับปรุงแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่าง ต่อเนื่อง	4.25	.691	มาก
รวม	4.34	.562	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่า การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ด้านการนิเทศการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34, S.D = 0.562$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่นสามอันดับแรก คือ สถานศึกษาจัดให้มีการปฐมนิเทศผู้เรียนก่อนการฝึกอาชีพและปัจฉิมนิเทศหลังเสร็จสิ้นการฝึกอาชีพ ($\bar{X} = 4.42, S.D = 0.722$) สถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมกันให้บริการทางการศึกษาระบบทวิภาคีหรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา ($\bar{X} = 4.40, SD = 0.682$) และสถานศึกษาให้ความช่วยเหลือและคำปรึกษาที่จำเป็นในระหว่างการปฏิบัติงานนิเทศของครูนิเทศก์ ($\bar{X} = 4.40, SD = 0.704$) สถานศึกษาจัดให้มีครูนิเทศก์ตามสาขาวิชาไปนิเทศการฝึกอาชีพผู้เรียนในสถานประกอบการอย่างเพียงพอและถูกต้องตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ($\bar{X} = 4.40, SD = 0.727$) และสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูนิเทศก์ให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือผู้เรียนเกี่ยวกับการเรียนและการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ ($\bar{X} = 4.38, SD = 0.708$) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ สถานศึกษาจัดให้มีการติดตาม นำผลการนิเทศมาปรับปรุงแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.25, S.D = 0.691$)

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ด้านการประชาสัมพันธ์และการประสานงาน

การประชาสัมพันธ์และประสานงาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	ระดับ
	\bar{X}	มาตรฐาน S.D.	
1. สถานศึกษามีการวางแผนและสำรวจข้อมูลความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี	4.28	.713	มาก
2. สถานศึกษาและสถานประกอบการมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดนโยบาย และประเมินผลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ	4.31	.686	มาก
3. สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	4.36	.667	มาก
4. สถานศึกษาจัดให้มีการประชุมชี้แจงและให้ความรู้ความเข้าใจกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีทราบอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง	4.34	.731	มาก

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

การประชาสัมพันธ์และประสานงาน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	ระดับ
	\bar{X}	มาตรฐาน S.D.	
5. สถานศึกษากำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีร่วมกับสถานประกอบการ	4.35	.712	มาก
6. สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ	4.41	.683	มาก
7. สถานศึกษามีช่องทางในการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารและประสานงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่หลากหลายและสม่ำเสมอ	4.31	.693	มาก
8. สถานศึกษาจัดให้มีการชี้แจงเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับเกี่ยวกับการศึกษาระบบทวิภาคีให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบอย่างต่อเนื่อง	4.29	.731	มาก
9. สถานศึกษาจัดให้มีการปรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับระบบทวิภาคีให้ทันสมัยอยู่เสมอ	4.29	.739	มาก
10. สถานศึกษาจัดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับระบบทวิภาคีและนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย	4.29	.717	มาก
11. สถานศึกษาจัดเตรียมอุปกรณ์หรือสื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีอย่างเพียงพอและเหมาะสม	4.16	.673	มาก
12. สถานศึกษาได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญอบรมให้ความรู้เฉพาะงานหรือความรู้เกี่ยวกับสถานประกอบการ	4.22	.760	มาก
13. สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนจัดกิจกรรมสร้างแรงจูงใจสำหรับการเข้าศึกษาต่อในระบบทวิภาคี	4.33	.728	มาก
รวม	4.30	.559	มาก

จากตารางที่ 4.7 พบว่า การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัด สุรินทร์ด้านการประชาสัมพันธ์และการประสานงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30, S.D = 0.559$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่นสามอันดับแรก คือ สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ($\bar{X} = 4.41, S.D = 0.683$) สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.36, S.D = 0.667$) และสถานศึกษากำหนดรูปแบบการจัดการศึกษา ระบบทวิภาคีร่วมกับสถานประกอบการ ($\bar{X} = 4.35, S.D = 0.712$) ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่า ข้ออื่น คือ สถานศึกษาจัดเตรียมอุปกรณ์หรือสื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีอย่างเพียงพอและเหมาะสม ($\bar{X} = 4.16, S.D = 0.673$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัญหาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดสุรินทร์

ผลการวิเคราะห์ปัญหาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัด
สุรินทร์ ทั้ง 5 ด้าน โดยการแจกแจงความถี่และจัดลำดับมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.8 ค่าความถี่และลำดับของปัญหาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา
อาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์

การจัดทำหลักสูตร	ความถี่	ลำดับที่
1. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องข้องการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีขาดความรู้ความ เข้าใจการจัดทำหลักสูตร	7	1
2. หลักสูตรของสถานศึกษาบางแห่งไม่ได้ปรับปรุงให้ทันกับยุคสมัย และความต้องการของสถานประกอบการ	4	2
รวม	11	-
การจัดการเรียนการสอน	ความถี่	ลำดับที่
1. สื่อและอุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนการสอนและฝึกทักษะ ในสถานศึกษามีจำนวนไม่เพียงพอและมีความล้าสมัย	7	1
2. ครูและบุคลากรในสถานศึกษาบางส่วนขาดความรู้และทักษะการ ใช้เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ๆ	2	5
3. ครูฝึกในสถานประกอบการไม่ได้รับการพัฒนาทักษะความรู้และ ขาดคุณวุฒิวิชาชีพ	5	2
4. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องข้องการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีขาดความเข้าใจ การจัดการเรียนการสอนและการจัดแผนการเรียนตลอดหลักสูตร	3	4
5. ผู้เรียนบางส่วนขาดทักษะฝีมือระดับพื้นฐาน ไม่มีความพร้อมและ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ก่อนเข้าฝึกงานอาชีพในสถานประกอบการ	4	3
รวม	21	-

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

การวัดและประเมินผล	ความถี่	ลำดับที่
1. สถานประกอบการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องบางส่วนไม่เข้าใจกระบวนการวัดและประเมินผล	4	1
2. การกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องตามสมรรถนะวิชาชีพและสาขางาน	3	2
3. สถานประกอบการส่งผลการวัดและประเมินผลล่าช้า	1	3
รวม	8	-
การนิเทศการศึกษา	ความถี่	ลำดับที่
1. ครูนิเทศก์ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาและการฝึกวิชาชีพ	1	3
2. สถานศึกษาบางแห่งดำเนินการนิเทศการฝึกวิชาชีพไม่ครบตามเกณฑ์ที่กำหนด	4	1
3. สถานศึกษาและสถานประกอบการขาดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและขาดการพัฒนาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาและการฝึกวิชาชีพ	2	2
รวม	7	-
การประชาสัมพันธ์และการประสานงาน	ความถี่	ลำดับที่
1. การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีระหว่างสถานประกอบการและสถานศึกษาขาดการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ	1	3
2. การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีขาดการลงนามความร่วมมือที่เป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ	2	2
3. บุคลากรของสถานศึกษา สถานประกอบการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี	3	1
รวม	6	-

จากตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ปัญหาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา อาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ การจัดการเรียนการสอน และปัญหาที่พบน้อยกว่าด้านอื่น ได้แก่ การประชาสัมพันธ์และการประสานงาน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าความถี่ของปัญหาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ดังต่อไปนี้

ลำดับที่ 1 การจัดการเรียนการสอน จากแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ จำนวนสื่อและอุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนการสอนไม่เพียงพอและมีความล้าสมัย รองลงมาตามลำดับ คือ ครูฝึกในสถานประกอบการไม่ได้รับการพัฒนาทักษะความรู้และขาดคุณวุฒิวินิจฉัย ผู้เรียนบางส่วนขาดทักษะฝีมือระดับพื้นฐาน ขาดความพร้อมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ก่อนเข้าฝึกงานอาชีพในสถานประกอบการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีขาดความเข้าใจการจัดการเรียนการสอนและการจัดการแผนการเรียนตลอดหลักสูตร ส่วนปัญหาที่น้อยกว่าด้านอื่น คือ ครูและบุคลากรในสถานศึกษาบางส่วนขาดความรู้และทักษะการใช้เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ

ลำดับที่ 2 การจัดทำหลักสูตร ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขาดความรู้ความเข้าใจการจัดทำหลักสูตรของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี และปัญหาที่พบรองลงมาได้แก่ หลักสูตรของสถานประกอบการบางแห่งไม่ได้ปรับปรุงให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ

ลำดับที่ 3 การวัดและประเมินผล ปัญหาที่พบโดยภาพรวมเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล ได้แก่ สถานประกอบการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องบางส่วนไม่เข้าใจด้านกระบวนการวัดและประเมินผลของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี รองลงมา คือ การกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องตามสมรรถนะวิชาชีพและสาขางาน และสถานประกอบการส่งผลการวัดและประเมินผลให้กับสถานศึกษาล่าช้า

ลำดับที่ 4 การนิเทศการศึกษา ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ คือ สถานศึกษาบางแห่งดำเนินการนิเทศการฝึกวิชาชีพไม่ครบตามเกณฑ์ที่กำหนด ประเด็นปัญหาอื่นที่พบรองลงมา ได้แก่ สถานศึกษาและสถานประกอบการขาดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและขาดการพัฒนาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาและการฝึกวิชาชีพ ครูนิเทศก์ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาและนิเทศฝึกวิชาชีพในสถานประกอบการ

ลำดับที่ 5 การประชาสัมพันธ์และการประสานงาน ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ คือ บุคลากรของสถานศึกษาสถานประกอบการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ปัญหาที่พบรองลงมาตามลำดับ ได้แก่ การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีขาดการลงนามความร่วมมือที่เป็นข้อตกลงร่วมกันที่ชัดเจนระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ และการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการขาดการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ

ระยะที่ 2 แนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์

ผลการวิเคราะห์แนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 7 คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 1 คน คณะกรรมการดำเนินงานระบบทวิภาคี 2 คน ครูนิเทศก์ 2 คน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี 2 คน วิเคราะห์เชิงเนื้อหาเป็นรายชื่อ สรุปในภาพรวม ทั้ง 5 ด้าน โดยการแจกแจงความถี่และจัดลำดับที่มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.9 ค่าความถี่และลำดับของแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์

การจัดทำหลักสูตร	ความถี่	ลำดับที่
1. สถานศึกษาและสถานประกอบการควรวิเคราะห์ผู้เรียนและคัดเลือกผู้เรียนร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามสมรรถนะวิชาชีพและกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ	3	3
2. สถานศึกษาควรสำรวจความต้องการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยกับยุคปัจจุบันร่วมกับสถานประกอบการ	6	1
3. สถานศึกษาและสถานประกอบการควรจัดอบรมสัมมนาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัดทำหลักสูตรร่วมกับสถานประกอบการ	4	2
4. สถานศึกษาควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและแผนการเรียนระบบทวิภาคี	3	3
รวม	16	-
การจัดการเรียนการสอน	ความถี่	ลำดับที่
1. สถานศึกษาควรเตรียมความพร้อมของผู้เรียนด้านทักษะวิชาชีพ ความรู้พื้นฐาน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ก่อนให้ผู้เรียนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ	8	1
2. สถานศึกษาควรพัฒนาครูและบุคลากรได้เรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ และฝึกทักษะวิชาชีพตามสาขางานในสถานประกอบการ	3	4

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

การจัดทำหลักสูตร	ความถี่	ลำดับที่
3. สถานศึกษาควรจัดสอนซ่อมเสริมความรู้ ทักษะวิชาชีพ และเทคโนโลยีใหม่ๆ ให้กับผู้เรียน	3	4
การจัดการเรียนการสอน	ความถี่	ลำดับที่
4. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรสนับสนุน เพิ่มทรัพยากรและงบประมาณด้านการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีและการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีให้มากขึ้น	5	2
5. สถานศึกษาและสถานประกอบการควรจัดให้ผู้เรียนได้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพตรงสาขางานและหมุนเวียนฝึกทักษะด้านอื่น ๆ	4	3
6. ครูฝึกในสถานประกอบการควรได้รับการอบรมพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและมีคุณวุฒิจากวิชาชีพตามมาตรฐานฝีมือแรงงาน	2	5
7. สถานศึกษาและสถานประกอบการควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี	1	6
รวม	26	-
การวัดและประเมินผล	ความถี่	ลำดับที่
1. ครูฝึกในสถานประกอบการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรได้รับการอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผล	5	1
2. การวัดและประเมินผลของผู้เรียนควรพิจารณาตามสภาพผู้เรียนแต่ให้อยู่ในกรอบคุณวุฒิจากวิชาชีพแต่ละระดับ	1	4
3. สถานศึกษาและสถานประกอบการควรประชุม วางแผน และกำหนดเกณฑ์ร่วมกันเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล	3	2
4. สถานศึกษาควรจัดให้ผู้เรียนได้รับการทดสอบและยกระดับทักษะวิชาชีพตามกรอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน	2	3
รวม	11	-
การนิเทศการศึกษา	ความถี่	ลำดับที่
1. สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูนิเทศก์ใช้รูปแบบการนิเทศออนไลน์	5	1
2. สถานศึกษาและสถานประกอบการควรอบรมและพัฒนาครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา	2	3

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

การจัดทำหลักสูตร	ความถี่	ลำดับที่
3. สถานศึกษาและสถานประกอบการควรมานำปัญหาและข้อมูลจากการนิเทศผู้เรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพมานำเสนอและแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อพัฒนาแนวทางการนิเทศการศึกษาต่อไป	3	2
รวม	10	-
การประชาสัมพันธ์และการประสานงาน		
1. สถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายกับสถานประกอบการและเพิ่มแหล่งสถานที่ฝึกงาน เพื่อรองรับจำนวนผู้เรียนระบบทวิภาคี	4	2
2. สถานศึกษาและสถานประกอบการควรจัดประชุม อบรม สัมมนา เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบเกี่ยวกับแนวปฏิบัติและการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี	5	1
3. สถานศึกษา สถานประกอบการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรร่วมกันประชุมวางแผน กำหนดนโยบายเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี	1	4
4. สถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี	2	3
5. สถานศึกษาควรประชาสัมพันธ์และแนะแนวเพิ่มปริมาณผู้เรียนระบบทวิภาคีรองรับความต้องการของสถานประกอบการ	1	4
รวม	13	-

จากตารางที่ 4.9 พบว่า แนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ สรุปในภาพรวม 5 ด้าน ประกอบด้วย การจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การนิเทศการศึกษา การประชาสัมพันธ์และการประสานงาน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาสุรินทร์มีแนวทางที่ควรได้รับการพัฒนามากที่สุดได้แก่ การจัดการเรียนการสอน รองลงมาตามลำดับ คือ การจัดทำหลักสูตร การประชาสัมพันธ์และการประสานงาน การวัดและประเมินผล และการนิเทศการศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้เสนอแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน วิเคราะห์เชิงเนื้อหาจากการสัมภาษณ์ และสรุปเป็นรายด้าน และเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ลำดับที่ 1 การจัดการเรียนการสอน ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอน โดยมีความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ สถานศึกษาควรเตรียมความพร้อมของผู้เรียนด้านทักษะวิชาชีพ ความรู้พื้นฐาน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ก่อนให้ผู้เรียนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ รองลงมาตามลำดับ ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรสนับสนุน เพิ่มทรัพยากรและงบประมาณด้านการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีและการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีให้มากขึ้น สถานศึกษาและสถานประกอบการควรจัดให้ผู้เรียนได้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพตรงสาขางานและหมุนเวียนฝึกทักษะด้านอื่น ๆ สถานศึกษาควรพัฒนาครูและบุคลากรได้เรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ และฝึกทักษะวิชาชีพตามสาขางานในสถานประกอบการ สถานศึกษาควรจัดสอนซ่อมเสริมความรู้ ทักษะวิชาชีพ และเทคโนโลยีใหม่ๆ ให้กับผู้เรียน ครูฝึกในสถานประกอบการควรได้รับการอบรมพัฒนาการจัดการเรียนการสอนและมีคุณวุฒิวิชาชีพตามมาตรฐานฝีมือแรงงาน และสถานศึกษาและสถานประกอบการควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี

ลำดับที่ 2 การจัดทำหลักสูตร แนวทางด้านจัดทำหลักสูตรการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีที่ควรพัฒนา โดยมีความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ สถานศึกษาควรสำรวจความต้องการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยกับยุคปัจจุบันร่วมกันกับสถานประกอบการ รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษาและสถานประกอบการควรจัดอบรมและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการจัดทำหลักสูตรร่วมกับสถานประกอบการ สถานศึกษาและสถานประกอบการควรวิเคราะห์ผู้เรียนและคัดเลือกผู้เรียนร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามสมรรถนะวิชาชีพและกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ และสถานศึกษาควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและแผนการเรียนระบบทวิภาคี

ลำดับที่ 3 การประชาสัมพันธ์และการประสานงาน ควรมีการดำเนินการและพัฒนาการประชาสัมพันธ์และการประสานงาน โดยเรียงจากค่าความสำคัญที่สุด ได้แก่ สถานศึกษาและสถานประกอบการควรจัดประชุม อบรม สัมมนา เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ เกี่ยวกับแนวปฏิบัติและการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี รองลงมา คือ สถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายกับสถานประกอบการและเพิ่มแหล่งสถานที่ฝึกงาน เพื่อรองรับจำนวนผู้เรียนระบบทวิภาคี สถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีสถานศึกษา สถานประกอบการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรร่วมกัน ประชุมวางแผน กำหนดนโยบายเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี และสถานศึกษาควรประชาสัมพันธ์และแนะนำเพิ่มปริมาณผู้เรียนระบบทวิภาคีรองรับความต้องการของสถานประกอบการ

ลำดับที่ 4 การวัดและประเมินผล มีข้อเสนอแนะแนวทางการวัดและประเมินผล โดยมีความสำคัญมากที่สุด คือ ครูฝึกในสถานประกอบการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรได้รับการอบรมและให้

ความรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผล รองลงมา คือ สถานศึกษาและสถานประกอบการควรประชุมวางแผน และกำหนดเกณฑ์ร่วมกันเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล สถานศึกษาควรจัดให้ผู้เรียนได้รับการทดสอบและยกระดับทักษะวิชาชีพตามกรอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน และการวัดและประเมินผลของผู้เรียนควรพิจารณาตามสภาพผู้เรียนแต่ให้อยู่ในกรอบคุณวุฒิวิชาชีพแต่ละระดับ

ลำดับที่ 5 การนิเทศการศึกษา มีข้อเสนอแนวทางการนิเทศการศึกษา โดยมีค่าความถี่มากที่สุด ได้แก่ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูนิเทศก์ใช้รูปแบบการนิเทศออนไลน์ รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษาและสถานประกอบการควรนำปัญหาและข้อมูลจากการนิเทศผู้เรียนฝึกประสบการณ์วิชาชีพมานำเสนอและแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อพัฒนาแนวทางการนิเทศการศึกษาต่อไป และสถานศึกษาและสถานประกอบการควรอบรมและพัฒนาครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์

1.1.2 เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาสุรินทร์ ประชากร ได้แก่ ข้าราชการครูและบุคลากรสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 360 คน จาก 8 แห่ง และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 21 คน คณะกรรมการดำเนินงานการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี 42 คน ครูนิเทศก์ จำนวน 126 คน จากสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 8 แห่ง รวม 189 คน ปีการศึกษา 2562 โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างง่ายตามสัดส่วน และใช้สูตรการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างของทาโรยามาเน่

1.2.2 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาสุรินทร์ ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 7 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ ผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาและมีประสบการณ์ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน คณะกรรมการดำเนินงานระบบทวิภาคี จำนวน 2 คน ครูนิเทศก์ จำนวน 2 คน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาของสถานอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 1 คน และตัวแทนจากสถานประกอบการจำนวน 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมด 7 คน ปีการศึกษา 2562 ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง

1.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถาม โดยมีค่าความตรงด้านเนื้อหาตั้งแต่ 0.66 ขึ้นไป และค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.97 และ 2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยให้ผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบเกี่ยวกับประเด็นคำถามของข้อเสนอแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี

1.2.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามคืนมา 189 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100.00 และดำเนินการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 คน และรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ผล

1.2.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 สภาพปัจจุบันการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ พบว่า การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุด คือ การนิเทศการศึกษา รองลงมา คือ การประชาสัมพันธ์และการประสานงาน การวัดและประเมินผล การจัดทำหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ

1) **การจัดทำหลักสูตร** การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ด้านการจัดทำหลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่นสามอันดับแรก คือ (1) สถานศึกษาส่งเสริมให้ทุกสาขาวิชานำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี (2) สถานศึกษามีการดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอย่างชัดเจน และ (3) สถานศึกษามีการกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และสถานศึกษาได้ดำเนินการติดตาม ประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้อย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรระดับสถาบันร่วมกับสถานประกอบการ และสถานศึกษาได้นำข้อเสนอแนะจากสถานประกอบการมาพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

2) **การจัดการเรียนการสอน** การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่นสามอันดับแรก คือ (1) สถานศึกษาได้สำรวจความพร้อมของสถานประกอบการในการจัดการเรียนระบบทวิภาคี (2) สถานศึกษาจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี และ (3) สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ปฏิบัติตามแผนการฝึกอาชีพเพื่อผู้เรียนได้ฝึกอาชีพตามสาขา

ที่เรียน และสถานศึกษาและสถานประกอบการมีการจัดทำแผนการฝึกอาชีพและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ สถานศึกษาส่งเสริมให้มีการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีเพื่อนำผลการวิจัยมาแก้ปัญหาการเรียนการสอนหรือการฝึกอาชีพ

3) *การวัดและประเมินผล* การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่นสามอันดับแรก คือ (1) สถานศึกษามุ่งเน้นการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับสมรรถนะวิชาชีพและตามความต้องการตลาดแรงงาน (2) สถานศึกษาส่งเสริมการวัดและประเมินผลการเรียนและการฝึกอาชีพให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอนและการฝึกประสบการณ์ และ (3) สถานศึกษาและสถานประกอบการมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลและเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนและการฝึกอาชีพ และสถานศึกษานำผลการประเมินการเรียนและการฝึกอาชีพมาพิจารณาร่วมกันระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้เรียนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี

4) *การนิเทศการศึกษา* การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ด้านการนิเทศการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่นสามอันดับแรก คือ (1) สถานศึกษาจัดให้มีการประชุมนิเทศผู้เรียนก่อนการฝึกอาชีพและปัจฉมนิเทศหลังเสร็จสิ้นการฝึกอาชีพ (2) สถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมกันให้บริการทางการศึกษาระบบทวิภาคีหรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา สถานศึกษาให้ความช่วยเหลือและคำปรึกษาที่จำเป็นในระหว่างการปฏิบัติงานนิเทศของครูนิเทศก์ และสถานศึกษาจัดให้มีครูนิเทศก์ตามสาขาวิชาไปนิเทศการฝึกอาชีพผู้เรียนในสถานประกอบการอย่างเพียงพอและถูกต้องตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด และ (3) สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูนิเทศก์ให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือผู้เรียนเกี่ยวกับการเรียนและการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ สถานศึกษาจัดให้มีการติดตาม นำผลการนิเทศมาปรับปรุงแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

5) *การประชาสัมพันธ์และการประสานงาน* การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ด้านการประชาสัมพันธ์และการประสานงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่นสามอันดับแรก คือ (1) สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ (2) สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และ (3) สถานศึกษากำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาระบบทวิ

ภาคร่วมกับสถานประกอบการ ตามลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ สถานศึกษา จัดเตรียมอุปกรณ์หรือสื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคียังไม่อย่างเพียงพอและเหมาะสม

1.3.2 ปัญหาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ค่าความถี่ของปัญหาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีมากที่สุด คือ การจัดการเรียนการสอน รองลงมาตามลำดับ คือ การจัดทำหลักสูตร การวัดและประเมินผล การนิเทศการศึกษา และปัญหาที่พบน้อยกว่าด้านอื่น คือ การประชาสัมพันธ์และการประสานงาน เมื่อพิจารณาทางด้านผลการวิจัยมีดังนี้

1) *การจัดทำหลักสูตร* ปัญหาส่วนใหญ่ด้านการจัดทำหลักสูตรของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี คือ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีขาดความรู้ความเข้าใจ การจัดทำหลักสูตร รองลงมา คือ หลักสูตรของสถานศึกษาบางแห่งไม่ได้ปรับปรุงให้ทันกับยุคสมัยและความต้องการของสถานประกอบการ

2) *การจัดการเรียนการสอน* ปัญหาที่พบบมากที่สุด ได้แก่ จำนวนสื่อและอุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนการสอนไม่เพียงพอและมีความล้าสมัย รองลงมาตามลำดับ คือ ครูฝึกในสถานประกอบการไม่ได้รับการพัฒนาทักษะความรู้และขาดคุณวุฒิวิชาชีพ ผู้เรียนบางส่วนขาดทักษะฝีมือระดับพื้นฐาน ขาดความพร้อมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ก่อนเข้าฝึกงานอาชีพในสถานประกอบการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีขาดความเข้าใจการจัดการเรียนการสอนและการจัดการเรียนตลอดหลักสูตร ส่วนปัญหาที่พบน้อยกว่าด้านอื่น คือ ครูและบุคลากรในสถานศึกษาบางส่วนขาดความรู้และทักษะการใช้เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ

3) *การวัดและประเมินผล* ปัญหาที่พบโดยภาพรวมเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล ได้แก่ สถานประกอบการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องบางส่วนไม่เข้าใจด้านกระบวนการวัดและประเมินผลของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี รองลงมา คือ การกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องตามสมรรถนะวิชาชีพและสาขาวิชา และสถานประกอบการส่งผลการวัดและประเมินผลให้กับสถานศึกษาล่าช้า

4) *การนิเทศการศึกษา* ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ คือ สถานศึกษาบางแห่งดำเนินการนิเทศการฝึกวิชาชีพไม่ครบตามเกณฑ์ที่กำหนด ประเด็นปัญหาอื่นที่พบรองลงมา ได้แก่ สถานศึกษาและสถานประกอบการขาดการแลกเปลี่ยนข้อมูลและขาดการพัฒนาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาและการฝึกวิชาชีพ ครูนิเทศก์ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาและนิเทศการฝึกวิชาชีพในสถานประกอบการ

5) *การประชาสัมพันธ์และการประสานงาน* ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ คือ บุคลากรของสถานศึกษาสถานประกอบการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีขาด

ความรู้ความเข้าใจในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ปัญหาที่พบรองลงมาตามลำดับ ได้แก่ การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีขาดการลงนามความร่วมมือที่เป็นข้อตกลงร่วมกันที่ชัดเจนระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ และการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการขาดการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ

1.3.3 แนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา

สุรินทร์ จากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ข้อเสนอแนะทางที่ควรนำมาพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีมากที่สุด คือ การจัดการเรียนการสอน และรองลงมาตามลำดับ คือ การจัดทำหลักสูตร การวัดและประเมินผล การนิเทศการศึกษา และการประชาสัมพันธ์และการประสานงาน หากพิจารณาเป็นรายด้านของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาสุรินทร์ มีข้อเสนอแนะทางที่ควรได้รับการพัฒนาแต่ละด้าน ดังนี้

1) **การจัดทำหลักสูตร** ข้อเสนอแนะทางในการพัฒนาการจัดทำหลักสูตรของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี พบมากที่สุด คือ สถานศึกษาควรสำรวจความต้องการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยร่วมกับสถานประกอบการ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามสมรรถนะวิชาชีพและกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแต่ละระดับ

2) **การจัดการเรียนการสอน** ข้อเสนอแนะทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี พบมากที่สุด คือ สถานศึกษาควรเตรียมความพร้อมของผู้เรียนด้านทักษะวิชาชีพ ความรู้พื้นฐาน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ก่อนให้ผู้เรียนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

3) **การวัดและประเมินผล** ข้อเสนอแนะทางในการพัฒนาการวัดและประเมินผลของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี พบมากที่สุด คือ ครูฝึกในสถานประกอบการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรได้รับการอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผล

4) **การนิเทศการศึกษา** ข้อเสนอแนะทางในการพัฒนาการนิเทศการศึกษาของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี พบมากที่สุด คือ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูนิเทศก์ใช้รูปแบบการนิเทศออนไลน์

5) **การประชาสัมพันธ์และการประสานงาน** ข้อเสนอแนะทางในการพัฒนาการประชาสัมพันธ์และการประสานงานของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี พบมากที่สุด คือ สถานศึกษาและสถานประกอบการควรสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบเกี่ยวกับแนวปฏิบัติและการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี

2. อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์และสรุปผลของการวิจัยดังกล่าวมาแล้ว มีข้อค้นพบที่จะอภิปรายผลการวิจัยดังต่อไปนี้

2.1 สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้ การนิเทศการศึกษา รองลงมา คือ การประชาสัมพันธ์และการประสานงาน การวัดและประเมินผล การจัดทำหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุพาวดี ศิริปริดี วทิต วิภาหส์น และ ยุทธสิทธิ์ จันทร์คูเมือง (2557) ได้ทำวิจัยเรื่อง การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า สถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี มีการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในภาพรวมและทุกรายด้านอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ด้านการวัดผลและประเมินผล ด้านการประสานงาน ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการวางแผน ด้านการติดตามผล ด้านการทดสอบมาตรฐานฝีมือ ด้านบุคลากร และด้านหลักสูตร ตามลำดับ ซึ่งผลการค้นพบดังกล่าวมีความแตกต่างจากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ครั้งนี้ ที่พบว่า การนิเทศมีการปฏิบัติในระดับสูงมากกว่าด้านอื่นๆ การที่ได้ข้อสรุปเช่นนี้ อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการปฐมนิเทศกับผู้เรียนระบบทวิภาคีก่อนออกฝึกอาชีพและปัจฉิมนิเทศหลังเสร็จสิ้นการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ ผู้บริหารและครูนิเทศก็ให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษาที่จำเป็นแก่ผู้เรียนระบบทวิภาคีในระหว่างฝึกอาชีพในสถานประกอบการ และสถานศึกษาสนับสนุนครูนิเทศก็ให้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสื่อสารกับผู้เรียนระบบทวิภาคีอย่างเต็มที่ ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติน้อยกว่าด้านอื่นในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ผลสรุปที่ได้ อาจเกิดจาก ครู บุคลากรและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การกำหนดวัตถุประสงค์ การวิเคราะห์ผู้เรียน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระบบทวิภาคี อีกทั้งขาดการศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในระบบทวิภาคีเพื่อนำผลวิจัยมาใช้แก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอนและการฝึกอาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุดมศักดิ์ มีสุข (2559) ได้ให้ข้อวิจารณ์ผลการวิจัยว่า ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขาดความรู้ความชำนาญในการจัดทำแผนการสอนและขาดประสบการณ์ในการปฏิบัติงานจริงตามสาขาวิชาชีพที่สอน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจวรรณ ศรีคำนวล ปัญญา ทองนิล และกาญจนา บุญสง (2560) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในจังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบ ทวิภาคีสถานศึกษาในจังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ปัจจัยด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน รองลงมาคือ ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ปัจจัยด้านสถานประกอบการ ปัจจัยด้านชุมชน ปัจจัยด้านผู้บริหาร และปัจจัยด้านครูผู้สอน ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนการสอนในระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์นั้นต้องให้ความสำคัญในการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี สถานศึกษาควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และทักษะวิชาชีพ และสามารถออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการชั้นเรียนในระบบทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.2 ปัญหาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์

ผลสรุปจากการวิจัย ปัญหาที่พบส่วนใหญ่ ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ที่ได้ผลสรุปเช่นนี้ อาจเกิดจากจำนวนสื่อและอุปกรณ์สำหรับการจัดการเรียนการสอนไม่เพียงพอและมีความล้าสมัย ปัญหาจากผู้ประกอบการและสถานศึกษามีงบประมาณที่จัดสรรสำหรับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีไม่เพียงพอ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีขาดความเข้าใจการจัดการเรียนการสอนและการจัดแผนการเรียนตลอดหลักสูตร ครูและบุคลากรในสถานศึกษาบางส่วนขาดความรู้และทักษะการใช้เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ทำให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะฝีมือระดับพื้นฐานไม่เพียงพอที่จะนำไปปฏิบัติงานจริงได้ในสถานประกอบการ ผู้เรียนขาดความพร้อมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ก่อนเข้าฝึกงานอาชีพในสถานประกอบการ เช่น ผู้เรียนขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุดมศักดิ์ มีสุข (2560) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสาขาช่างอุตสาหกรรม ในสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง ได้สรุปผลการวิจัย พบว่า สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ได้แก่ 1) ด้านบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี ครูขาดเทคนิคการสอนและแรงจูงใจ 2) สถานประกอบการมีจำนวนไม่เพียงพอในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของผู้เรียนตามสาขาวิชา และขาดทรัพยากรสนับสนุนในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี 3) ด้านการจัดการ ขาดความชัดเจนในเรื่องการกำหนดนโยบายของสถานศึกษา โดยการจัดทำหลักสูตรจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์และพฤติกรรมผู้เรียนให้สอดคล้องกับนโยบายของสถานศึกษา ซึ่งส่งผลกระทบต่อและเกิดปัญหากับการจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี จากผลการศึกษาปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ที่ได้กล่าวมานั้น แสดงให้เห็นว่า สภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอนและฝึกทักษะวิชาชีพของสถานศึกษายังขาดความพร้อมและขาดเทคโนโลยีสมัยใหม่ ผู้เรียนบางส่วนได้ฝึกอาชีพในสถานประกอบการไม่ตรงตามสาขาที่เรียน ควรสนับสนุนให้ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้พัฒนาทักษะด้านการบริหารการจัดการเรียนรู้ และเพิ่มทักษะชีวิตและการทำงานแก่ผู้เรียนให้มีความสอดคล้องกับในสมรรถนะวิชาชีพและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สถานประกอบการและตลาดแรงงานต้องการ ซึ่ง

ปัญหาดังกล่าวนี้จะส่งผลให้บางสถานประกอบการไม่เข้าร่วมทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีกับสถานศึกษา กล่าวคือ ความสำเร็จในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีนั้นจะต้องมีความพร้อมในทุกด้านและการได้รับความร่วมมือกับสถานประกอบการ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมากต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี

นอกจากปัญหาการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี ซึ่งได้ข้อสรุปว่าเป็นปัญหาที่พบมากกว่าทุกด้าน และปัญหาลำดับรองลงมา คือ ปัญหาด้านการจัดทำหลักสูตร ข้อสรุปปัญหาที่ได้ อาจ เนื่องจาก ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขาดความรู้ความเข้าใจการจัดทำหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานประกอบการและผู้ปฏิบัติไม่ได้จัดทำหลักสูตรอย่างเป็นกระบวนการ เช่น การกำหนดวัตถุประสงค์ การคัดเลือกเนื้อหาสาระและประสบการณ์ตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษา การนำหลักสูตรไปใช้ การประเมินหลักสูตรและการปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง บางสถานศึกษาไม่ได้จัดทำแผนการฝึกอาชีพตลอดหลักสูตร การจัดทำหลักสูตรของสถานประกอบการบางแห่งไม่ตรงกับหลักสูตรของสถานศึกษา อีกทั้งหลักสูตรของสถานศึกษาไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยและความต้องการของสถานประกอบการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีระชัย ไตรศักดิ์ (2557) ได้ทำวิจัยเรื่อง การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีวิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา พบว่า สภาพปัญหาด้านหลักสูตรในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีวิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา เนื้อหารายวิชาตามหลักสูตรกับการฝึกอาชีพในสถานประกอบการและหลักเกณฑ์การวัดผลประเมินผลไม่มีความสอดคล้องกัน โดยหลักการและวิธีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้อาจจะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ พฤติกรรมผู้เรียน กิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลที่มีความสัมพันธ์กับหลักสูตร จากผลงานวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า การจัดทำหลักสูตรระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนระบบทวิภาคีให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ควรมีการติดตามผลสำเร็จของผู้เรียนระบบทวิภาคีเพื่อให้ทราบถึงสาเหตุของปัญหาหรือความต้องการและวัตถุประสงค์ของผู้เรียนเมื่อได้ออกไปสู่ตลาดแรงงานจริงแล้ว เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงประยุกต์กับหลักสูตรให้เหมาะสมและทันสมัย

2.3 แนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ จากผลสรุปการวิจัย พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีได้ข้อเสนอแนะจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญมากกว่าด้านอื่น ๆ ผลสรุปอาจเนื่องจากครู บุคลากร และผู้บริหารตระหนักเห็นความสำคัญและสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนการสอนจะส่งผลต่อพัฒนาการ ผลสัมฤทธิ์ และคุณลักษณะของผู้เรียน การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีมีเป้าหมายให้ผู้สำเร็จการศึกษามีทักษะฝีมือ ความรู้ สามารถเข้าทำงานและปฏิบัติงานได้จริงในสถานประกอบการตามสาขาวิชาชีพ แนวทางพัฒนาด้านการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรสนับสนุนงบประมาณการจัดการเรียนการสอนระบบทวิ

ภาคีมากขึ้น เช่น ผู้ปกครอง สถานประกอบการ เกี่ยวกับที่พัก สวัสดิการ ค่าเลี้ยงชีพ เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีพได้ขณะฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการที่อยู่เขตนอกพื้นที่ สถานศึกษาควรสอนเสริมความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศและทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ ปรับความรู้พื้นฐานเบื้องต้นตามสาขางานให้นักศึกษาก่อนออกไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เรียนก่อนการเข้าฝึกอาชีพในสถานประกอบการ และจัดให้ผู้เรียนได้มีโอกาสหมุนเวียนฝึกทักษะด้านอื่น ๆ สถานศึกษาควรส่งครูไปฝึกประสบการณ์กับสถานประกอบการเพื่อเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ครูฝึกในสถานประกอบการควรได้รับการพัฒนาให้มีคุณวุฒิตามมาตรฐานฝีมือแรงงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ Virgós-Sánchez & Burguera (2018) กรณีศึกษา เรื่อง ความต้องการจำเป็นของสถานประกอบการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี กล่าวว่า ครูฝึกในสถานประกอบการจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาทักษะวิชาชีพเฉพาะทาง เพื่อทำหน้าที่ในการเป็นครูฝึกให้ความรู้กับผู้เรียน โดยลักษณะที่ดีของครูฝึก คือ ควรมีทักษะการสื่อสาร การจูงใจ ทักษะการให้ความรู้ และวิธีการสอนที่มุ่งเน้นลักษณะของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

อย่างไรก็ตาม สถานศึกษาและสถานประกอบการจำเป็นต้องสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีให้บุคลากรและผู้ปกครองทราบ มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ชัดเจนและมีผู้รับผิดชอบดูแลระบบทวิภาคีโดยตรง พัฒนาศักยภาพได้เรียนรู้วิธีการจัดการเรียนการสอน การจัดทำหลักสูตร การนิเทศการศึกษา การวัดและประเมินผล การจัดการฝึกอาชีพตลอดหลักสูตรของระบบทวิภาคี และให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำเสนอข้อมูลอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อร่วมประชุม วางแผนและการดำเนินงานการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีอย่างเป็นระบบ สถานศึกษาและสถานประกอบการควรสนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี รวมทั้งประชาสัมพันธ์และแนะแนวเพิ่มปริมาณผู้เรียนระบบทวิภาคีรองรับความต้องการตลาดแรงงาน

นอกจากนี้ การกำหนดนโยบายจากภาครัฐ การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าประสงค์ของสถานศึกษา ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี ปัจจัยดังกล่าวนี้จะส่งผลให้ระบบทวิภาคีมีความเข้มแข็งและคุณภาพการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น สร้างความน่าเชื่อถือและความมั่นใจให้กับผู้ปกครองที่จะส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อในสายอาชีพ สามารถเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนสายอาชีวศึกษาตามนโยบายรัฐบาล เพื่อผลิตกำลังคนให้มีทักษะฝีมือและความรู้ตรงความต้องการตลาดแรงงานของประเทศและแผนยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2560- พ.ศ. 2579) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คมสัน รักกุลศล ธีรวิฑู ธาดาตันดิโชค และ โยธิน ศรีโสภา (2560) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในสถาบันการ

อาชีวศึกษาภาคกลาง 4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ควรกำหนดบทบาทของผู้มีส่วนได้เสียให้ชัดเจน ให้ความสำคัญกับการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้มากขึ้น โดยกำหนดการศึกษาระบบทวิภาคีให้เป็นวาระแห่งชาติ ใช้เกณฑ์การประเมินผลการเรียนที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะและตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสถานศึกษาและสถานประกอบการ

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยที่พบว่า สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และผู้วิจัยได้สรุปผลปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีจากผู้ให้ข้อมูล เพื่อนำเสนอผลการวิจัยไปใช้ดังต่อไปนี้

3.1.1 สถานศึกษาส่งเสริมการจัดทำหลักสูตรให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย และควรสำรวจความต้องการของสถานประกอบการในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง การคัดเลือกและวิเคราะห์ผู้เรียนระบบทวิภาคี สร้างความรู้และความเข้าใจให้กับสถานประกอบการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำหลักสูตร เพื่อให้หลักสูตรสอดคล้องกับนโยบายและตรงกับความต้องการตลาดแรงงาน

3.1.2 สถานศึกษาส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี สถานศึกษาควรสำรวจความพร้อมสถานประกอบการในการมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน จำนวนสื่อและครุภัณฑ์สำหรับการเรียนการสอนไม่เพียงพอและล้าสมัย ควรสนับสนุนงบประมาณและจัดหาสื่อเทคโนโลยีใหม่ๆ เพื่อช่วยสอนเสริมทักษะและเตรียมความพร้อมของผู้เรียนก่อนเข้ารับการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ และครูสามารถฝึกทักษะชดเชยให้กับผู้เรียนที่ไม่ได้รับการฝึกจากสถานประกอบการ

3.1.3 สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูได้รับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพในสถานประกอบการอย่างต่อเนื่อง สถานประกอบการควรสนับสนุนให้ครูฝึกเข้ารับการอบรมความรู้ด้านการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีและพัฒนาทักษะวิชาชีพ เพื่อให้ครูผู้สอนในสถานศึกษาและครูฝึกในสถานประกอบการสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะสอดคล้องตามกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี เพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาของผู้เรียนระบบทวิภาคี

3.1.4 สถานศึกษาส่งเสริมให้สถานประกอบการมีส่วนร่วมการวัดและประเมินผล ควรนำผลการประเมินการเรียนและผลการฝึกอาชีพมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการ

จัดการศึกษาระบบทวิภาคี ครูฝึกในสถานประกอบการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรได้รับการอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับการวัดและประเมินผล เพื่อกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

3.1.5 สถานศึกษาส่งเสริมการนิเทศการศึกษา ควรจัดให้มีการติดตาม นำผลการนิเทศมาปรับปรุงแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง นอกจากการนิเทศการฝึกอาชีพของผู้เรียนระบบทวิภาคีในสถานประกอบการ ควรเพิ่มรูปแบบการนิเทศออนไลน์ เพื่อให้การนิเทศผู้เรียนครบตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด โดยใช้สื่อเทคโนโลยีแก้ปัญหาการนิเทศผู้เรียนฝึกงานนอกเขตพื้นที่และให้คำปรึกษาช่วยเหลือผู้เรียนในรายวิชาที่เรียนในสถานศึกษาและสถานประกอบการ

3.1.6 ผู้บริหารต้องขับเคลื่อนสร้างความรู้ความเข้าใจ ประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรสถานประกอบการและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบแนวปฏิบัติและการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี และสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับจากการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันจัดการศึกษาระบบทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ควรสรรหาสื่ออุปกรณ์และช่องทางประชาสัมพันธ์การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีให้ผู้ปกครองทราบและเข้าใจ รวมทั้งให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษาต่อระบบทวิภาคี

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดเรียนการสอนและการจัดทำหลักสูตรที่ส่งผลต่อพัฒนาการของผู้เรียนระบบทวิภาคี

3.2.2 ควรทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

3.2.3 ควรทำการศึกษาความต้องการจำเป็นในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานประกอบการในภูมิภาค

3.2.4 ควรทำวิจัยเกี่ยวกับความพร้อมและความพึงใจของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. ใน *ราชกิจจานุเบกษา*. (เล่ม 116 ตอนที่ 74ก, 45-49).
- _____. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. สืบค้นจาก <http://www.onec.go.th/index.php/book/BookView/10>
- เก็จกนก เอื้อวงศ์. (2556). หน่วยที่ 4 ทฤษฎีการสอน. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการจัดการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้*. หน่วยที่ 1-5 (พิมพ์ครั้งที่ 1, น. 1-90). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- _____. (2556). ทฤษฎีการสอน. ใน *แนวทางการศึกษาชุดวิชาการจัดการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้*. หน่วยที่ 1-15 (พิมพ์ครั้งที่ 1, น. 1-28). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- คมสัน รักกุศล ธีรรุช ธาดาตันติโชค และโยธิน ศรีโสภา. (2560). ปัจจัยที่สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาในสถาบันการอาชีวศึกษามากลาง 4 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. *วารสารสังคมศาสตร์วิจัย*. 8(1), 30-31.
- คณะกรรมการการศึกษาและการกีฬาสถานติบัญญัติแห่งชาติ. (2559). *รายงานการพิจารณาศึกษา: แนวทางในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.
- จงสถาพร ดาวเรือง ทวีศิลป์ กุลนภาตล สุธี ประจงศักดิ์ และปรีชา ดิลกวุฒิสหิธี. (2560). อนาคตภาพการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในทศวรรษหน้า. *วารสารวิจัยและพัฒนามาตรฐานวิจัยในพระบรมราชูปถัมภ์*. 12(1), 51-60.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2561). *การบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตาภา ธีรศิริกุล. (2559). การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในประเทศต่างๆ คุณลักษณะร่วมและปัจจัยแห่งความสำเร็จ. *สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทยในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี*. 22(1), 51-60.

- ฉัชรภิมุก อภินันท์โชติสกุล อภิชัย พันธเสน และฉัตรวรัญญ์ องคสิงห์. (2561). อาชีวศึกษานี้ในประเทศไทย : กรณีศึกษา ซีพีออลล์ (มหาชน). *Southeast Bangkok Journal มหาวิทยาลัยรังสิต*. 4(1), 115-116.
- เฉลิมศักดิ์ นามเชียงใต้. (2561). การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี. สืบค้นจาก http://km.cpv.ac.th/external_newsblog.php?links=831.
- ธเนศ ขำเกิด. (2556). การนิเทศการศึกษา. ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้*. หน่วยที่ 11-15 (พิมพ์ครั้งที่ 1, น. 1-76). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- นงเยาว์ กัลยาลักษณ์. (2558). การพัฒนาแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีอาชีวศึกษาจังหวัดขอนแก่น. (รายงานการศึกษาล้วนบุคคล สถาบันพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา). สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, กรุงเทพฯ.
- นันทพล รัตนชู อัมภารณ ตันตินาคกรกุล ปริญญาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ และกัลยารัตน์ เมธีวรวงค์. (2561). แนวปฏิบัติที่ดีในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกสมุทรปราการ. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*. 17(2), 160-168.
- ณัฐชุตา วิจิตรจามรี. (2559). *หลักการประชาสัมพันธ์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- เบญจวรรณ ศรีคำนวล ปัญญา ทองนิล และกาญจนา บุญส่ง. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาในจังหวัดลำปาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*. 10(2), 2535-2548. สืบค้นจาก <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/>.
- ประภาพรรณ ปรีวรณ ช่อเพชร เป้าเงิน และชาญชัย วงศ์สิริสวัสดิ์. (2559). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุขององค์ประกอบที่ส่งผลต่อการพัฒนาการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*. 10(2), 201-214.
- ประยงค์ เนาวบุตร. (2556). การบริหารจัดการเรียนรู้. ใน *แนวทางการศึกษาชุดวิชาการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้*. หน่วยที่ 1-15 (พิมพ์ครั้งที่ 1, น. 1-23). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประสาธ เนืองเฉลิม. (2556). *วิจัยการเรียนการสอน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ภูวเรศ อับดุลสตา และวรรณดี สุทธินรากร. (2561). *การพัฒนาาระบบทวิภาคีของการอาชีวศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยามปริทัศน์.
- ยุพาวดี ศิริปรีดี วิทร วิภาหัตน์ และยุทธสิทธิ์ จันทร์คูเมือง (2557). การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี. *The National and International Graduate Research Conference 2016*. สืบค้นจาก <https://gsbooks.gs.kku.ac.th/59/ingrc2016/pdf/HMP23.pdf>.
- รัตนา ดวงแก้ว. (2556). ทฤษฎีและการพัฒนาหลักสูตร. ใน *แนวทางการศึกษาชุดวิชาการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้*. หน่วยที่ 1-15 (พิมพ์ครั้งที่ 1, น. 1-32). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรรณดี แสงประทีปทอง. (2556). การประเมินผลการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้. ใน *แนวทางการศึกษาชุดวิชาการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้*. หน่วยที่ 1-15 (น. 1-60). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิทยา ใจวิถี. (2562). *การส่งเสริมสนับสนุนการนิเทศการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ: ประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี*. อุดรธานี: สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1. วิทยาลัยการอาชีพท่าตูม. (2561). *รายงานประเมินตนเอง 2561*. สืบค้นจาก <http://www.thatum.ac.th/>.
- วีระชัย ไตรศักดิ์. (2557). *การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีวิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา*. สืบค้นจาก <http://www.ntc.ac.th/files/12110514142032380/files/21.03.58.pdf>.
- วิสิทธิ์ งามเลิศชัย. (2552). *ศึกษาการดำเนินงานจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโรงเรียนปัญญาภิวัฒน์เทคโนโลยีจ. 1(2)*, 125-126.
- สหชาติ สุดเรือง และสุนทรี วรรณไพเราะ. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของผู้บริหารกับคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดพัทลุง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา*. สืบค้นจาก <https://app.gs.kku.ac.th/gs/th/publicationfile/item/20th-ngrc-2019/HMO28/HMO28.pdf>.
- สุทธิวรรณ ตันติธนาวงศ์. (2556). การบริหารจัดการหลักสูตร. ใน *แนวทางการศึกษาชุดวิชาการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้*. หน่วยที่ 1-15 (น. 1-31). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุปรียา ลำเจียก. (2562). *การประเมินผลการฝึกอาชีพ: ประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาศักยภาพผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี*. อุดรธานี: สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1.

- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2562). *นโยบายการบริหารจัดการอาชีวศึกษา: ยุทธศาสตร์ และข้อบัญญัติสู่ความสำเร็จ*. สืบค้นจาก <http://www.vec.go.th>.
- สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ. (2558). *มาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2555: หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2555 และที่ปรับปรุงแก้ไข และ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ บริษัทพริกหวานกราฟฟิก.
- ศูนย์อาชีวศึกษาทวิภาคี. (2557). *แนวทางปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องมาตรฐานการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- _____. (2559). *คู่มือการจัดทำแผนการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- อนุวัติ คุณแก้ว. (2558). *การวัดผลและประเมินผลการศึกษาแนวใหม่*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุดมศักดิ์ มีสุข. (2559). *การพัฒนารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสาขาช่างอุตสาหกรรม ในสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- _____. (2560). *การพัฒนารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สาขาช่างอุตสาหกรรม ในสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง*. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*. 11(3), 221-233.
- Arslan, R., Özdemir, E., O'Mahony, P., Parsons, R., Di Bono, S., Battipaglia, A., Jociunas, J., Lovsin, M., and Sorin Muresan, S. (2013). A Comparative Study: Challenges and Opportunities for European Union Dual Vocational Training. *Journal of Cooperative Education & Internships*. 47(1), 4-18.
- Kenzhegaliyeva, M. (2018). German Dual System: A Model for Kazakhstan: Education in Modern Society. *BCES Conference Books*. (Vol.16, pp. 80-84). Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED586132.pdf>.

Virgós-Sánchez, M. & Burguera, J. Lorenzo (2018). Needs detected by the agents involved in Dual Vocational Training: A single-case study. *TEEM 2018*. Salamanca: Spain. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/328972034_Needs_detected_by_the_agents_involved_in_Dual_Vocational_Training_A_single-case_study.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย

1. ชื่อ นายอาทิตย์ วิบูลชัย
- สถานที่ทำงาน สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา
(องค์กรมหาชน)
ชั้น 24 อาคารพญาไทพลาซ่า เลขที่ 128
ถนนพญาไท แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400
- วุฒิการศึกษา (ค.อ.ด.) ครุศาสตร์อุตสาหกรรมคุณวุฒิบัณฑิต
สาขาวิชา การบริหารอาชีวศึกษา
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
- ประสบการณ์หรือความชำนาญ ผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาอาชีวศึกษา
สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา
(องค์กรมหาชน)
ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่
ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาร้อยเอ็ด
ผู้อำนวยการวิทยาลัยอาชีวศึกษาเลย
ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพศิขรภูมิ
ผู้อำนวยการวิทยาลัยการอาชีพท่าตูม
2. ชื่อ นางสาวไพจันทร์ ปากดีสี
- สถานที่ทำงาน วิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์
ถ. เทศบาล 1 ต. ในเมือง อ. เมืองสุรินทร์ จ. สุรินทร์ 32000
- วุฒิการศึกษา ศษ.ม. (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต) สาขา การบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
- ประสบการณ์หรือความชำนาญ รองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการรัตนบุรี
วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุรินทร์
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

3. ชื่อ	นายมนตรี นิวัฒน์วงศ์
สถานที่ทำงาน	สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์ ถ. นิवास ต. ในเมือง อ. เมืองบุรีรัมย์ จ.บุรีรัมย์ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ
วุฒิการศึกษา	ปร.ด. (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต) สาขาหลักสูตรและการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยขอนแก่น ค.ม. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาหลักสูตรและการสอน (ภาษาอังกฤษ) มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ประสบการณ์หรือความชำนาญ	ค.บ. (ครุศาสตร์บัณฑิต) สาขาภาษาอังกฤษ สถาบันราชภัฏบุรีรัมย์ ศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะ ศึกษานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดบุรีรัมย์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรและการวิจัย ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและ การวัดประเมินผล ผู้ประเมินภายนอก ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพ การศึกษา (องค์กรมหาชน)

ภาคผนวก ข

หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

ที่ อว ๐๖๐๒ (บ)/ ๔๕๐

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

๑๘ กันยายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร. อาทิตย์ วิบูลชัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนางนภาพร เหล่าพิชิต นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ได้รับอนุมัติการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การจัดการศึกษาระบบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำวิทยานิพนธ์เรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลและได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ศึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำนั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลักและกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชา จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวิจัยและการประเมิน ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบและให้ความคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการวิจัยของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๒๕๐๔-๘๕๐๕

โทรสาร. ๐-๒๕๐๓-๓๕๖๖-๗

เบอร์โทรนักศึกษา. ๐๘๗-๙๖๕๒๓๘๘

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย

ที่ อว ๐๖๐๒.๑๖ (บ)/ ๕๒๑

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

๑๙ กันยายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้บุคลากรทดลองเครื่องมือวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์

ด้วยนางนภาพร เหล่าพิชิต นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องทดลองใช้เครื่องมือในการศึกษาค้นคว้าอิสระ โดยนำแบบสอบถามไปทดลองกับผู้บริหาร ครูนิเทศก์ และคณะกรรมการดำเนินงานระบบทวิภาคี ในวิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ จำนวน ๓๐ คน ทั้งนี้ จะมีให้เป็นการรบกวนเวลาเรียนตามปกติของนักเรียน และผลการศึกษาค้นคว้าอิสระที่ได้จะเป็นประโยชน์แก่งานวิชาการสืบไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาได้ทดลองเครื่องมือตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๒๕๐๔-๘๕๐๕

โทรสาร. ๐-๒๕๐๓-๓๕๖๖-๗

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา ๐๘๓๔๔๑๕๔๘๕

ที่ อว ๐๖๐๒.๑๖ (บ)/ ๒๗๗

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

๐๓ กันยายน ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ
เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยเทคนิคสุรินทร์

ด้วยนางนภาพร เหล่าพิชิต นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาการศึกษาศาสตร์ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช กำลังทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ จากผู้บริหาร ครูนิเทศก์ และคณะกรรมการดำเนินงานระบบทวิภาคี ในวิทยาลัยเทคนิคสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ตามวัน เวลา และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๒๕๐๔-๘๕๐๕

โทรสาร. ๐-๒๕๐๓-๓๕๖๖-๗

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา ๐๘๓๔๔๑๕๔๘๕

ที่ อว ๐๖๐๒.๑๖ (บ)/๕๒๓

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐

๗ ตุลาคม ๒๕๖๒

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่างสุรินทร์

ด้วยนางนภาพร เหล่าพิชิต นักศึกษาหลักสูตรบัณฑิตศึกษา แขนงวิชาบริหารการศึกษ สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช กำลังทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่อง การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์จากผู้บริหาร ในวิทยาลัยสารพัดช่างสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ในวันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๖๒ เวลา ๐๙.๐๐ น. และรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่าน และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. ๐-๒๕๐๔-๘๕๐๕

โทรสาร. ๐-๒๕๐๓-๓๕๖๖-๗

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา ๐๘๗๙๖๕๒๓๘๙

ภาคผนวก ง
เครื่องมือเพื่อการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ
เรื่อง การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์

.....

คำชี้แจงการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี และนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา

2. แบบสอบถามนี้มีทั้งหมด 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklists) ประกอบด้วย ตำแหน่ง เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ด้านการศึกษาระบบทวิภาคี

ตอนที่ 2 สอบถามสภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 สอบถามปัญหาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายเปิด

3. ขอความกรุณาตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงมากที่สุด การตอบแบบสอบถามนี้จะไม่มีการทบทวน ต่อตัวท่านแต่อย่างใด ซึ่งคำตอบของท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่จะนำไปจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา **ให้มีประสิทธิภาพต่อไป**

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาในการตอบแบบสอบถาม

นางนภาพร เหล่าพิชิต

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

แขนงวิชาบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง

1. ตำแหน่ง

- ผู้บริหารสถานศึกษา
 คณะกรรมการดำเนินงานระบบทวิภาคีของสถานศึกษา
 ครูนิเทศก์

2. เพศ

- ชาย
 หญิง

3. อายุ

- 21 – 30 ปี
 31 – 40 ปี
 41 – 50 ปี
 51 ปีขึ้นไป

4. ระดับการศึกษา

- ปริญญาตรี
 ปริญญาโท
 ปริญญาเอก
 อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

5. ประสบการณ์การทำงานด้านระบบทวิภาคี

- ต่ำกว่า 1 ปี
 1 – 2 ปี
 3 – 4 ปี
 5 ปีขึ้นไป

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความเป็นจริงของท่านมากที่สุดเพียงช่องเดียวในแต่ละ ข้อโดยพิจารณาตามเกณฑ์ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด
 4 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับมาก
 3 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง
 2 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อย
 1 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ข้อที่	การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
ด้านการจัดทำหลักสูตร						
1	สถานศึกษามีการดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอย่างชัดเจน					
2	สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาหลักสูตรระดับสถาบันร่วมกับสถานประกอบการ					
3	สถานศึกษาได้มีการพิจารณา วิเคราะห์เนื้อหาสาระวิชาชีพที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร					
4	สถานศึกษาส่งเสริมให้มีการนำองค์ความรู้ใหม่มาพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น					
5	สถานศึกษาได้นำประสบการณ์ในการปฏิบัติงานจริงมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องความต้องการของสถานประกอบการ					
6	สถานศึกษามีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติในแต่ละระดับ					
7	สถานศึกษามีการกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร					
8	สถานศึกษาส่งเสริมให้ทุกสาขาวิชานำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี					
9	สถานศึกษาได้ดำเนินการติดตาม ประเมินผลการนำหลักสูตรไป					

ข้อที่	การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
	ใช้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง					
10	สถานศึกษาได้นำข้อเสนอแนะจากสถานประกอบการมาพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง					
ด้านการจัดการเรียนการสอน						
11	สถานศึกษาได้สำรวจความพร้อมของสถานประกอบการในการจัดการเรียนระบบทวิภาคี					
12	สถานศึกษาและสถานประกอบการมีการจัดทำแผนการฝึกอาชีพและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน					
13	สถานศึกษาและสถานประกอบการมีส่วนร่วมในการคัดเลือกวิเคราะห์ผู้เรียนระบบทวิภาคีอย่างมีคุณภาพ					
14	สถานศึกษามีแผนการฝึกอาชีพที่ชัดเจนและเหมาะสม					
15	สถานศึกษามีการวิเคราะห์เนื้อหารายวิชา วิเคราะห์งานและสมรรถนะวิชาชีพสอดคล้องกับสภาพของผู้เรียน					
16	สถานศึกษามีการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้และวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของผู้เรียนตามกรอบสมรรถนะวิชาชีพ					
17	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ปฏิบัติตามแผนการฝึกอาชีพเพื่อผู้เรียนได้ฝึกอาชีพตามสาขาที่เรียน					
18	สถานศึกษาจัดให้ผู้เรียนมีการบันทึกอาชีพ แฟ้มสะสมผลงาน บันทึกคุณธรรมจริยธรรมและจิตอาสาให้เป็นไปตามแบบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนด					
19	สถานศึกษาจัดให้มีสื่อการสอน เครื่องมือและอุปกรณ์ที่สนับสนุนการเรียนการสอนระบบทวิภาคีอย่างเหมาะสมและเพียงพอ					
20	สถานศึกษามีกระบวนการพัฒนาครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับระบบทวิภาคีเป็นไปตามมาตรฐาน					
21	สถานศึกษาจัดให้มีสภาพแวดล้อมห้องเรียนที่ดีหรือสถานประกอบการที่ฝึกประสบการณ์อาชีพเหมาะสมตามสมรรถนะวิชาชีพ					
22	สถานศึกษาจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี					

ข้อที่	การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
23	สถานศึกษานำผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนมาพิจารณา ร่วมกับสถานประกอบการเพื่อพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง					
24	สถานศึกษาส่งเสริมให้มีการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีเพื่อนำผลการวิจัยมาแก้ปัญหาการเรียนการสอนหรือการฝึกอาชีพ					
ด้านการวัดและประเมินผล						
25	สถานศึกษาและสถานประกอบการมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลและเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด					
26	สถานศึกษามีการชี้แจงและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบกฎเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการศึกษาให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ					
27	สถานศึกษาจัดให้มีกระบวนการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร					
28	สถานศึกษาส่งเสริมให้มีการวัดและประเมินผลผู้เรียนตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษา					
29	สถานศึกษามีการออกแบบเครื่องมือวัดและใช้วิธีการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลายตามสภาพจริง					
30	สถานศึกษาส่งเสริมการวัดและประเมินผลการเรียนและการฝึกอาชีพให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอนและการฝึกประสบการณ์					
31	สถานศึกษามุ่งเน้นการวัดและประเมินผลคำนึงถึงพัฒนาการและระดับการศึกษาของผู้เรียน					
32	สถานศึกษามุ่งเน้นการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับสมรรถนะวิชาชีพและตามความต้องการตลาดแรงงาน					
33	สถานศึกษาจัดให้มีการสรุปผลการประเมินผลการศึกษาและการฝึกอาชีพ และรายงานผลให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบตามกรอบเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการจัดการศึกษา					
34	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัดและ					

ข้อที่	การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
	ประเมินผลการเรียนและการฝึกอาชีพ					
35	สถานศึกษานำผลการประเมินการเรียนและการฝึกอาชีพมาพิจารณาร่วมกันระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้เรียนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี					
36	ผู้สำเร็จการศึกษาระบบทวิภาคีมีสมรรถนะเป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษา					
37	ผู้สำเร็จการศึกษาได้รับใบรับรองการฝึกอาชีพจากสถานประกอบการและสามารถปฏิบัติงานในสาขาวิชาชีพที่ฝึกอาชีพได้ทันที					
ด้านกรนิเทศการศึกษา						
38	สถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมกันให้บริการทางการศึกษาระบบทวิภาคี หรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา					
39	สถานศึกษาจัดทำข้อกำหนดในการนิเทศและปฏิบัติตามแผนฝึกอาชีพที่จัดทำขึ้น					
40	สถานศึกษาจัดให้มีครูนิเทศก์ตามสาขาวิชาไปนิเทศการฝึกอาชีพผู้เรียนในสถานประกอบการอย่างเพียงพอและถูกต้องตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด					
41	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูนิเทศผ่านการอบรมการนิเทศการฝึกอาชีพจากสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษาหรือผู้ได้รับมอบหมาย					
42	สถานศึกษากำหนดให้ครูนิเทศไปนิเทศตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดอย่างเคร่งครัด					
43	สถานศึกษาจัดให้มีการปฐมนิเทศผู้เรียนก่อนการฝึกอาชีพและปัจฉิมนิเทศหลังเสร็จสิ้นการฝึกอาชีพ					
44	สถานศึกษามีการกำกับ ติดตาม การปฏิบัติงานของครูนิเทศก์อย่างเคร่งครัด					
45	สถานศึกษาให้ความช่วยเหลือและคำปรึกษาที่จำเป็นในระหว่างการปฏิบัติงานนิเทศของครูนิเทศก์					

ข้อที่	การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
46	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการนิเทศอย่างเต็มที่					
47	สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูนิเทศกึ่งให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือผู้เรียนเกี่ยวกับการเรียนและการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ					
48	สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนทรัพยากรและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานนิเทศจากสถานประกอบการ					
49	สถานศึกษาส่งเสริมให้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลและรายงานผลการนิเทศกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูล					
50	สถานศึกษาจัดให้มีการติดตาม นำผลการนิเทศมาปรับปรุงแก้ไข ปัญหาและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง					
ด้านการประชาสัมพันธ์และการประสานงาน						
51	สถานศึกษามีการวางแผนและสำรวจข้อมูลความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี					
52	สถานศึกษาและสถานประกอบการมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดนโยบาย และประเมินผลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ					
53	สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง					
54	สถานศึกษาจัดให้มีการประชุมชี้แจงและให้ความรู้ความเข้าใจกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีทราบอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง					
55	สถานศึกษากำหนดรูปแบบการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีร่วมกับสถานประกอบการ					
56	สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ					
57	สถานศึกษามีช่องทางในการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารและประสานงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่หลากหลายและสม่ำเสมอ					

ข้อที่	การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ				
		5	4	3	2	1
58	สถานศึกษาจัดให้มีการชี้แจงเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับเกี่ยวกับการศึกษาระบบทวิภาคีให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบอย่างต่อเนื่อง					
59	สถานศึกษาจัดให้มีการปรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับระบบทวิภาคีให้ทันสมัยอยู่เสมอ					
60	สถานศึกษาจัดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับระบบทวิภาคีและนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย					
61	สถานศึกษาจัดเตรียมอุปกรณ์หรือสื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีอย่างเพียงพอและเหมาะสม					
62	สถานศึกษาได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญอบรมให้ความรู้เฉพาะงานหรือความรู้เกี่ยวกับสถานประกอบการ					
63	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนจัดกิจกรรมสร้างแรงจูงใจสำหรับการเข้าศึกษาต่อในระบบทวิภาคี					

ตอนที่ 3 ปัญหาของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา

คำชี้แจง โปรดระบุมุมความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาแต่ละข้อต่อไปนี้

1. ท่านคิดว่าปัญหาการจัดทำหลักสูตรของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษามีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าปัญหาการจัดการเรียนการสอนของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษามีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

3. ท่านคิดว่าปัญหาการวัดและประเมินผลของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษามีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่าปัญหาการนิเทศการศึกษาของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษามีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

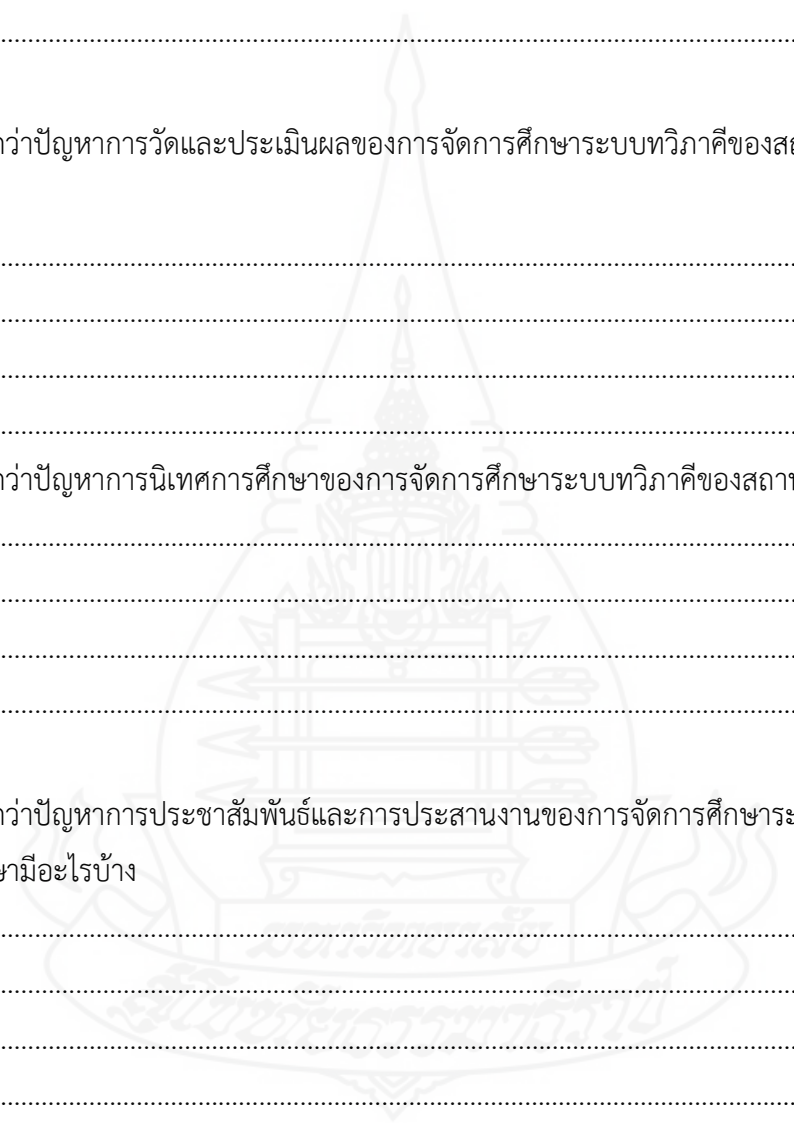
5. ท่านคิดว่าปัญหาการประชาสัมพันธ์และการประสานงานของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษามีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์เพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรื่อง การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหาร ครูนิเทศก์ คณะกรรมการดำเนินงานระบบทวิภาคี และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยแบบสัมภาษณ์สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา ทั้ง 5 ด้าน คือ การจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การนิเทศการศึกษา และการประชาสัมพันธ์และการประสานงาน การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จะเป็นข้อเสนอแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลมากขึ้น

แบบสัมภาษณ์นี้มีทั้งหมด 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีลักษณะเป็นแบบเขียนเติมคำ ประกอบด้วย ชื่อและสกุลของผู้ให้ข้อมูล ตำแหน่ง เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานด้านการศึกษาระบบทวิภาคี ชื่อ/ที่อยู่สถานที่ทำงาน ชื่อผู้ดำเนินการ/ผู้จัดบันทึก และวัน เวลา ที่ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์ 5 ด้าน คือ การจัดทำหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การนิเทศการศึกษา และการประชาสัมพันธ์และการประสานงาน มีลักษณะเป็นแบบคำถามปลายเปิด

นางนภาพร เหล่าพิชิต

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

แขนงวิชาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

แบบสัมภาษณ์เพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ
เรื่อง การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. ราชานามของผู้ให้ข้อมูล

ชื่อ-สกุล

ตำแหน่ง

[] ผู้บริหาร

[] ครูนิเทศก์

[] คณะกรรมการดำเนินงานระบบทวิภาคี

[] อื่น ๆ

2. ระดับการศึกษา

ปริญญาตรี

ปริญญาโท

ปริญญาเอก

อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

3. ประสบการณ์การทำงานด้านระบบทวิภาคี

ต่ำกว่า 1 ปี

1 – 2 ปี

3 – 4 ปี

5 ปีขึ้นไป

4. ชื่อ/ที่อยู่สถานที่ทำงาน.....

.....

5. ชื่อผู้ดำเนินการ/ผู้จัดบันทึก

ชื่อ-สกุล

6. วัน เวลา ที่สัมภาษณ์

วันและเวลาที่สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์
ประกอบด้วย 5 ประเด็นคำถาม ดังต่อไปนี้

1. การจัดทำหลักสูตร

1) ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา
จังหวัดสุรินทร์ เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

2) สถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรเกี่ยวกับการจัดการศึกษา
ระบบ ทวิภาคีอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

2. การจัดการเรียนการสอน

1) ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา
จังหวัดสุรินทร์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

2)สถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องการจัดการศึกษาระบบทวิ
ภาคีอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

3. การวัดและประเมินผล

1) ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา
อาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์เกี่ยวกับการวัดและประเมินผลอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

2) สถานควรศึกษาส่งเสริมให้สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล
เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

4. การนิเทศการศึกษา

1) ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา
อาชีวศึกษาจังหวัดสุรินทร์เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

2) สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูนิเทศก์และบุคคลที่เกี่ยวข้องจัดการศึกษาระบบทวิภาคี
ดำเนินการนิเทศการฝึกอาชีพของผู้เรียนระบบทวิภาคีในสถานประกอบการอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

5. การประชาสัมพันธ์และการประสานงาน

1) ท่านมีข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาอาชีวศึกษา
จังหวัดสุรินทร์เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์และการประสานงานอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

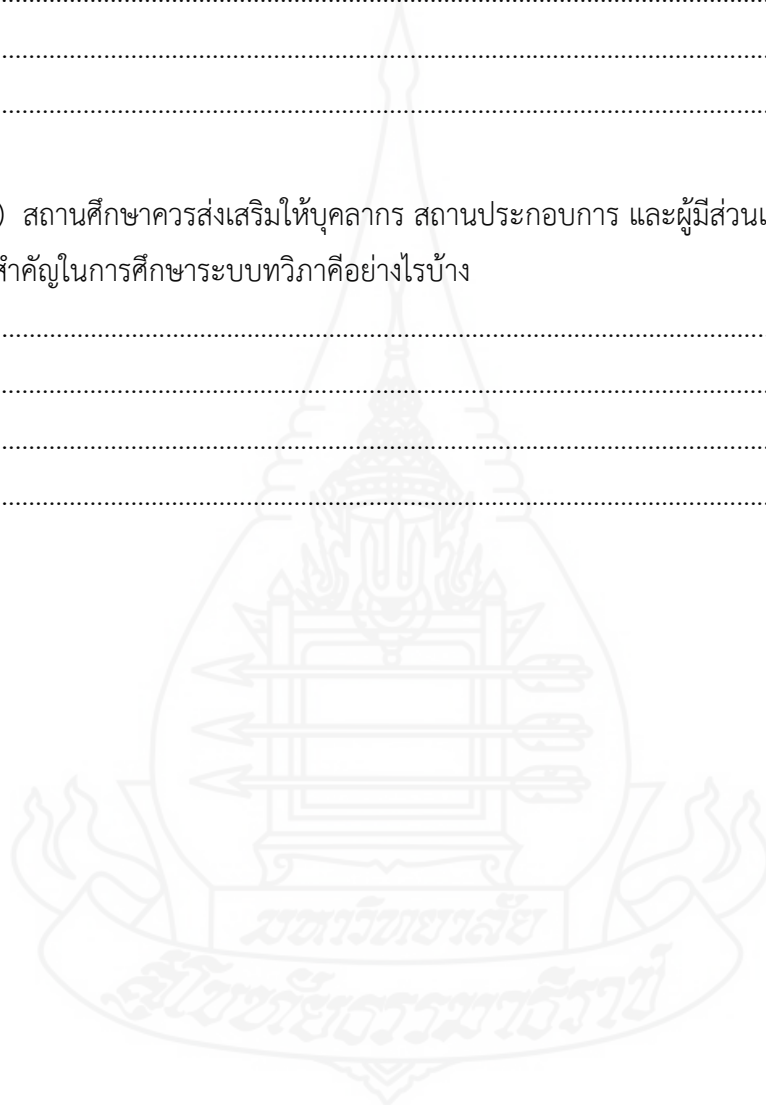
2) สถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากร สถานประกอบการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ตระหนัก
เห็นความสำคัญในการศึกษาระบบทวิภาคีอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก จ

ค่าความตรงและค่าความเที่ยงของเครื่องมือวิจัย

ค่าความตรงของเครื่องมือวิจัย

ข้อ	การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา	ผลการให้คะแนน ผู้เชี่ยวชาญ			IOC	แปล ผล
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3		
ด้านการจัดทำหลักสูตร						
1	สถานศึกษามีการดำเนินการเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรระบบทวิภาคีอย่างชัดเจน	+1	0	+1	0.66	ใช้ได้
2	สถานศึกษามีการดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรระบบทวิภาคีระดับสถาบันร่วมกับสถานประกอบการ	+1	0	+1	0.66	ใช้ได้
3	สถานศึกษาได้มีการพิจารณา วิเคราะห์เนื้อหาสาระวิชาชีพที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรระบบทวิภาคี	+1	0	+1	0.66	ใช้ได้
4	สถานศึกษาส่งเสริมให้มีการนำองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับระบบทวิภาคีมาเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรเพื่อให้เกิดความทันสมัยและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น	+1	0	+1	0.66	ใช้ได้
5	สถานศึกษาได้นำประสบการณ์ในการปฏิบัติงานจริงมาบูรณาการกับหลักสูตรที่สอดคล้องความต้องการของสถานประกอบการ	+1	0	+1	0.66	ใช้ได้
6	สถานศึกษามีการจัดทำหลักสูตรให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติในแต่ละระดับ	+1	0	+1	0.66	ใช้ได้
7	สถานศึกษามีการกำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรระบบทวิภาคี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8	สถานศึกษาส่งเสริมให้ทุกสาขาวิชานำหลักสูตรระบบทวิภาคีไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน	+1	0	+1	0.66	ใช้ได้
9	สถานศึกษาได้ดำเนินการติดตาม ประเมินผลการนำหลักสูตรไปใช้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง	+1	0	+1	0.66	ใช้ได้
10	สถานศึกษาได้นำข้อเสนอแนะจากสถานประกอบการมาพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ด้านการจัดการเรียนการสอน						
11	สถานศึกษาได้สำรวจความพร้อมของสถานประกอบการในการจัดการเรียนระบบทวิภาคี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
12	สถานศึกษาและสถานประกอบการมีส่วนร่วมในการออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้	+1	0	+1	0.66	ใช้ได้
13	สถานศึกษาและสถานประกอบการมีส่วนร่วมในการคัดเลือก วิชาที่ผู้เรียนระบบทวิภาคีควรมีคุณภาพ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
14	สถานศึกษามีแผนฝึกอาชีพอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่ชัดเจนและเหมาะสม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
15	สถานศึกษามีการวิเคราะห์เนื้อหารายวิชา วิเคราะห์งานและสมรรถนะวิชาชีพสอดคล้องกับสภาพของผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
16	สถานศึกษามีการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้และวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของผู้เรียนตามกรอบสมรรถนะวิชาชีพ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
17	สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	+1	-1	+1	0.33	ใช้ไม่ได้
18	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ปฏิบัติตามแผนการฝึกอาชีพเพื่อผู้เรียนได้ฝึกอาชีพตามสาขาที่เรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
19	สถานศึกษาจัดให้ผู้เรียนมีการบันทึกอาชีพ แฟ้มสะสมผลงาน บันทึกคุณธรรมจริยธรรมและจิตอาสาให้เป็นไปตามแบบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กำหนด	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
20	สถานศึกษาจัดให้มีสื่อการสอน เครื่องมือและอุปกรณ์ที่สนับสนุนการเรียนการสอนระบบทวิภาคีอย่างเหมาะสมและเพียงพอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
21	สถานศึกษามีกระบวนการพัฒนาครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับระบบทวิภาคีเป็นไปตามมาตรฐาน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
22	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนครูในสถานศึกษามีการพัฒนาวิชาชีพที่สอนไม่น้อยกว่า 40 ชั่วโมงต่อคนต่อปีการศึกษาจากสถานประกอบการ	+1	-1	+1	0.33	ใช้ไม่ได้

23	สถานศึกษาจัดให้มีสภาพแวดล้อมห้องเรียนที่ดีหรือสถานประกอบการที่ฝึกประสบการณ์อาชีพเหมาะสมตามสมรรถนะวิชาชีพ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
24	สถานศึกษาจัดให้มีการติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
25	สถานศึกษานำผลการประเมินการจัดการเรียนการสอนมาพิจารณา ร่วมกับสถานประกอบการเพื่อพัฒนาและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
26	สถานศึกษาส่งเสริมให้มีการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีเพื่อนำผลการวิจัยมาแก้ปัญหาการเรียนการสอนหรือการฝึกอาชีพ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
ด้านการวัดและประเมินผล						
27	สถานศึกษากำหนดระเบียบ กฎเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการศึกษาและการสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรระบบทวิภาคี	+1	-1	+1	0.33	ใช้ไม่ได้
28	สถานศึกษาและสถานประกอบการมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลและเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
29	สถานศึกษามีการชี้แจงและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระเบียบกฎเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดและประเมินผลการศึกษาให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
30	สถานศึกษาจัดให้มีกระบวนการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
31	สถานศึกษาส่งเสริมให้มีการวัดและประเมินผลผู้เรียนตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษา	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
32	สถานศึกษามีการออกแบบเครื่องมือวัดและใช้วิธีการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลายตามสภาพจริง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
33	สถานศึกษาส่งเสริมการวัดและประเมินผลการเรียนและการฝึกอาชีพให้เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนการสอนและการฝึกประสบการณ์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
34	สถานศึกษามุ่งเน้นการวัดและประเมินผลค่านึงถึงพัฒนาการและระดับการศึกษาของผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

35	สถานศึกษามุ่งเน้นการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับสมรรถนะวิชาชีพและตามความต้องการตลาดแรงงาน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
36	สถานศึกษาจัดให้มีการสรุปผล การประเมินผล การศึกษาและการฝึกอาชีพ และรายงานผลให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบตามกรอบเวลาที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการจัดการศึกษา	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
37	สถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนและการฝึกอาชีพ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
38	สถานศึกษานำผลการประเมินการเรียนและการฝึกอาชีพมาพิจารณาร่วมกันระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้เรียนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
39	ผู้สำเร็จการศึกษาระบบทวิภาคีมีสมรรถนะเป็นไปตามมาตรฐานคุณวุฒิอาชีวศึกษา	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
40	ผู้สำเร็จการศึกษาได้รับใบรับรองการฝึกอาชีพจากสถานประกอบการและสามารถปฏิบัติงานในสาขาวิชาชีพที่ฝึกอาชีพได้ทันที	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
ด้านการนิเทศ						
41	สถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมกันให้บริการทางการศึกษาระบบทวิภาคี หรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
42	สถานศึกษาจัดทำข้อกำหนดในการนิเทศและปฏิบัติตามแผนฝึกอาชีพที่จัดทำขึ้น	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
43	สถานศึกษาจัดให้มีครูนิเทศก์ตามสาขาวิชาไปนิเทศการฝึกอาชีพผู้เรียนในสถานประกอบการอย่างเพียงพอและถูกต้องตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
44	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูนิเทศผ่านการอบรมการนิเทศการฝึกอาชีพจากสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษาหรือผู้ได้รับมอบหมาย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
45	สถานศึกษากำหนดให้ครูนิเทศไปนิเทศตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดอย่างเคร่งครัด	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

46	สถานศึกษาจัดให้มีการประชุมนิเทศผู้เรียนก่อนการฝึกอาชีพและปัจฉิมนิเทศหลังเสร็จสิ้นการฝึกอาชีพ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
47	สถานศึกษามีการกำกับ ติดตาม การปฏิบัติงานของครูนิเทศก์อย่างเคร่งครัด	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
48	สถานศึกษาให้ความช่วยเหลือและคำปรึกษาที่จำเป็นในระหว่างการปฏิบัติงานนิเทศของครูนิเทศก์	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
49	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการนิเทศอย่างเต็มที่	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
50	สถานศึกษาส่งเสริมให้ครูนิเทศให้คำปรึกษาและการช่วยเหลือผู้เรียนเกี่ยวกับการเรียนและการฝึกอาชีพในสถานประกอบการ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
51	สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนทรัพยากรและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานนิเทศจากสถานประกอบการ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
52	สถานศึกษาส่งเสริมให้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลและรายงานผลการนิเทศกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเพื่อจัดทำเป็นฐานข้อมูล	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
53	สถานศึกษาจัดให้มีการติดตาม นำผลการนิเทศมาปรับปรุงแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
ด้านการประชาสัมพันธ์และการประสาน						
54	สถานศึกษามีการวางแผนและสำรวจข้อมูลความต้องการของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
55	สถานศึกษาและสถานประกอบการมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดนโยบาย และประเมินผลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
56	สถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
57	สถานศึกษาจัดให้มีการประชุมชี้แจงและให้ความรู้ความเข้าใจกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีทราบอย่างทั่วถึงและต่อเนื่อง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

58	สถานศึกษานำเสนอรูปแบบการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีให้กับสถานประกอบการทราบ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
59	สถานศึกษาให้ความสำคัญกับจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
60	สถานศึกษามีช่องทางในการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารและประสานงานเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่หลากหลายและสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
61	สถานศึกษาจัดให้มีการชี้แจงเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับเกี่ยวกับการศึกษาระบบทวิภาคีให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
62	สถานศึกษาจัดให้มีการปรับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับระบบทวิภาคีให้ทันสมัยอยู่เสมอ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
63	สถานศึกษาจัดให้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการติดตามข่าวสารเกี่ยวกับระบบทวิภาคีและนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
64	สถานศึกษาจัดเตรียมอุปกรณ์หรือสื่อที่ใช้ในการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีอย่างเพียงพอและเหมาะสม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
65	สถานศึกษาได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญอบรมให้ความรู้เฉพาะงานหรือความรู้เกี่ยวกับสถานประกอบการ	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
66	สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนจัดกิจกรรมสร้างแรงจูงใจสำหรับการเข้าศึกษาต่อในระบบทวิภาคี	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
	ผลเฉลี่ย	66 (1.00)	54 (0.81)	66 (1.00)	60.93 (0.92)	ใช้ได้

ค่าความเที่ยงของเครื่องมือวิจัย

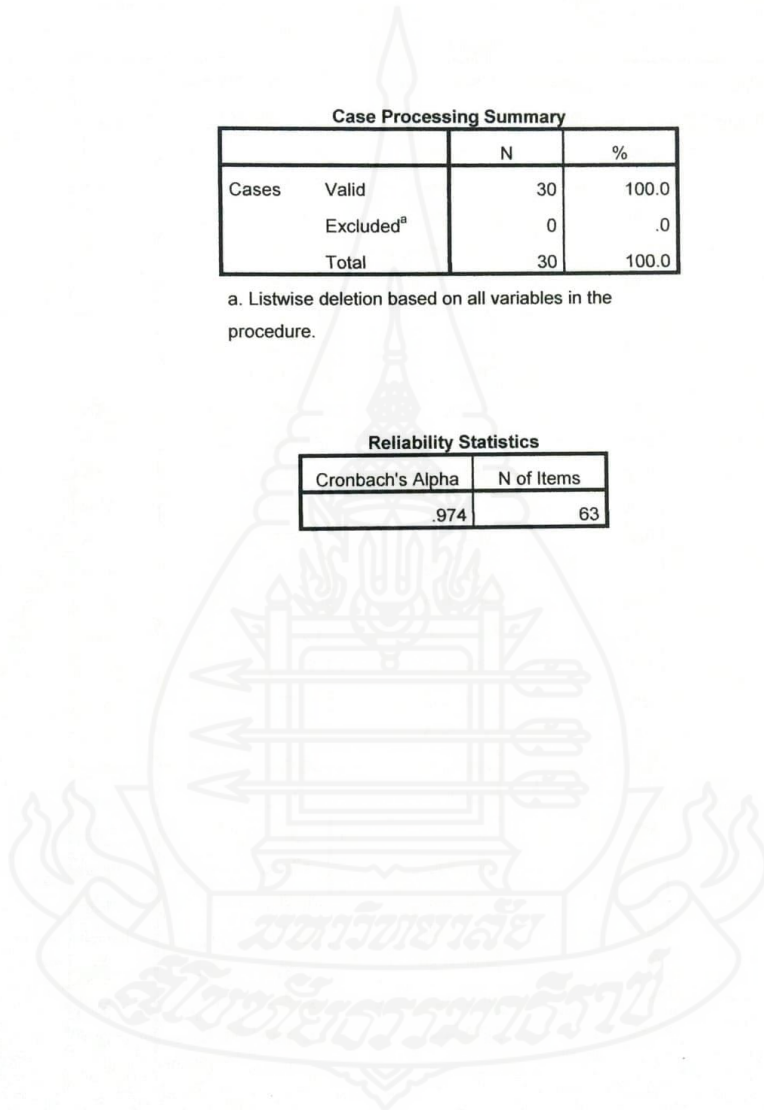
Reliability**Scale: ALL VARIABLES****Case Processing Summary**

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.974	63

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางนภาพร เหล่าพิชิต
วัน เดือน ปีเกิด	21 ธันวาคม 2518
สถานที่เกิด	อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์
ประวัติการศึกษา	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศม.) ภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยนเรศวร สำเร็จการศึกษา พ.ศ. 2550
สถานที่ทำงาน	วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีลำพูน วิทยาลัยอาชีวศึกษาสุรินทร์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
ตำแหน่ง	ครูชำนาญการ

